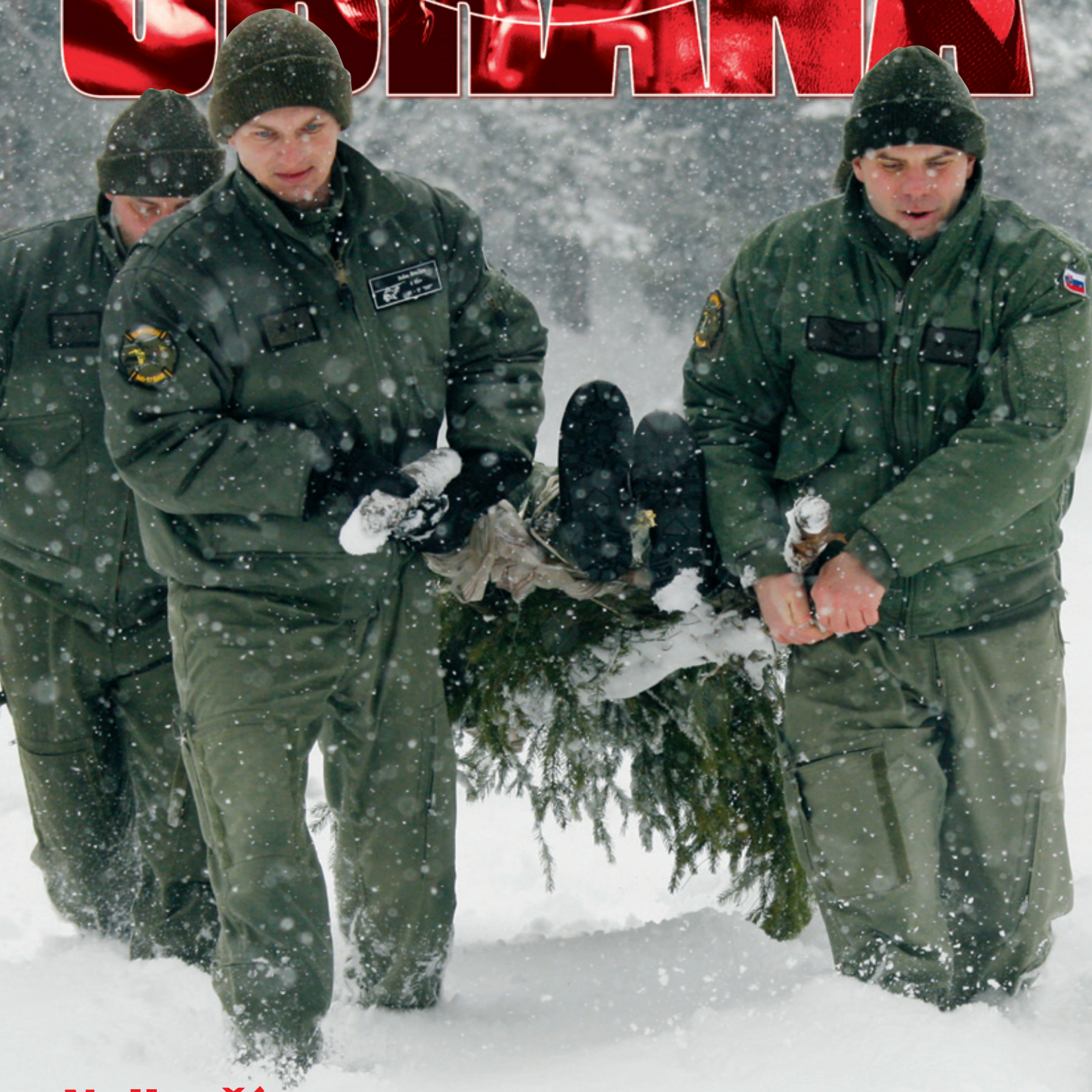

OBRANA

**Najlepší
poddôstojník
Ozbrojených síl SR**

**Rozhovor
s ministrom obrany
Petrom Gajdošom**

A predsa je!

A rozdáva radosť deťom bez ohľadu na vek. Ba aj tým, ktoré minulé rok poslúchali trochu menej. Presvedčili sme sa. Videli sme ho u nás, na ministerstve v sobotu 3. decembra. A priviedol si so sebou strašného čerta, krásnu anjelku – a Mira Jaroša, ktorý nás všetkých rozspieval. Spolu s deťmi, ich rodičmi, starými rodičmi a inými dospelákmi, medzi ktorými nechýbal ani minister Peter Gajdoš. No najdôležitejší boli tentoraz tí najmenší. Plnými dúškami užívali koncerty, súťaže, hry, zábavu i všakovaké pochúťky. Keď sa dobre zahľadíte, možno ju nájdete v ich očiach. Poéziu Vianoc.

Foto: Michal Psota

Vážení čitatelia,

práve sme uzavreli ďalší rok, rok plný náročných úloh. Či už išlo o zabezpečenie úloh spojených s predsedníctvom v Rade Európskej únie, ktorému predchádzal iný významný európsky projekt, naša pripravenosť na nasadenie v rámci Bojovej skupiny Európskej únie krajín V4. Zároveň sme absolvovali náročný výcvikový cyklus Slovenský štít 2016, ktorý vyvrcholil rovnomenným cvičením s medzinárodnou účasťou. Na hodnotení uplynulého roka momentálne pracujeme a zoznámim vás s ním počas veliteľského zhromaždenia, ktoré sa uskutoční tradične na prelome januára a februára.

Aj preto by som našu pozornosť rád upriamil najmä na priority roka, na prahu ktorého práve stojíme. Vo výcvikovom úsilí nepoľavujeme, príprava a vyslanie mechanizovanej rotý do Pobaltia bude jednou z hlavných úloh prvého polroka. Pevne verím, že výcvik prvej skupiny aktívnych záloh v ženijnom prápore nám ukáže správnu cestu ako pripraviť také potrebné zálohy, najmä vo svetle aktuálnej bezpečnostnej situácie v európskom regióne.

Ani druhá časť roka nám nedá vydýchnuť. Účasť na zahraničných cvičeniach Brave Warrior, Tobruq Legacy, Kobra 2017, Trident Javelin či domácich cvičeniach Nový horizont alebo Slovenský štít preverí pripravenosť plniť našu hlavnú úlohu, ktorou je zabezpečenie obrany vlasti a jej občanov. Popri týchto aktivitách nás čaká množstvo dennodenných drobných úloh, ktoré so sebou prináša náročný vojenský život.

Chcem vyzdvihnúť prácu všetkých vojakov aj zamestnancov, ktorí prispeli k úspešnému splneniu úloh predchádzajúceho roka a zároveň vás vyzvať, aby ste v nasadení nepoľavili ani v novom roku.

generál Milan Maxim
náčelník Generálneho
štábu OS SR

NA TITULNEJ STRANE: Vojenský výcvik v zime vyzerá idylicky, ale patrí k najnáročnejším • Foto: Jozef Žiak

4 Želania, predsavzatia, plány a úlohy
v novom roku

8 Technická letka je srdce krídla

14 Styčný integračný tím NATO NFIU

16 Rozhovor s ministrom obrany SR
Petrom Gajdošom

16

19 TÉMA: Biela kniha o obrane SR

26 Z histórie tankov III

26

32 Od Alama k San Jacintu

30 Ocenení psovodi zo Sliača

34 Najlepší poddôstojník
ozbrojených síl

34

36 Semtex – výbušné jubileum

39 Víťazi literárnej súťaže

44 Darcovia poznajú tajomstvo krvi

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXV. • č. 1/2017
• Redakčná uzávierka 16. 12. 2016 • Do výroby zadané 20. 12. 2016 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia
rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor:
PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe,
tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ, tel.:
0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84,
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR,
Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s.r.o. •
© Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910. • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Novoročné salvy

Aké výzvy vás čakajú v roku 2017 a čo želáte kolegom, blízkym i sebe do nového roka?

Anton Hrnko, predseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť:

Rezort obrany by sa mal zamerať predovšetkým na to, aby bola dokončená bezpečnostná a obranná stratégia a nový model ozbrojených síl. Samozrejme, tieto dokumenty by mali byť podkladom na to, aby sme sa vrátili k pôvodnému zámeru

vybudovať malé, dobre vyzbrojené a vycvičené ozbrojené sily. Musíme si uvedomiť, že ich potrebujeme predovšetkým pre seba, na elimináciu vojenských a nevojenských ohrození – a že ich budovanie v prospech Slovenska bude aj plnením našich spojeneckých záväzkov. Ako predseda výboru pre obranu a bezpečnosť budem

pokladať za svoju povinnosť pôsobiť na rezort najmä týmto smerom.

Bývalým kolegom a spolupracovníkom na ministerstve obrany a v ozbrojených silách želim najmä pevné zdravie a veľa elánu do života aj do práce. Ako človek, ktorý v rezorte obrany dlhodobo pôsobil viem, že úlohy, ktoré nás čakajú, sú síce náročné, ale som presvedčený, že sú zvládnuťelné. Aj vzhľadom na to, že rezort má dostatok kvalitných a kvalifikovaných ľudí. A tí sú schopní popasovať sa s akýmikoľvek problémami.

Anastasia Kuzminová, VŠC Dukla Banská Bystrica, biatlonistka, dvojnásobná olympijská víťazka:

Ako aktívnu športovkyňu v novom roku ma čaká hlavná výzva sezóny 2016/2017, ktorou sú Majstrovstvá sveta v biatlone v rakúskom Hochfilzene. V súkromí je pre mňa dôležité zostať dobrým vzorom pre deti, spoľahlivou partnerkou pre manžela, pre rodičov dcérou, na ktorú môžu byť hrdí a dobrou kamarátkou i oporou pre svojich súrodencov.

Všetkým ľuďom a kolegom prajem, nech im nový rok prinesie nové výzvy do života, spokojnosť v súkromí, radosť z vykonanej práce, blízkosť ľudí, nabitých pozitívnou energiou a najmä veľa zdravia.

Plk. gšt. Ivan Bella, prvý slovenský kozmonaut, pridelenec obrany SR na Ukrajine:

Rok 2017, ako každý rok, prináša svet, Slovenskej republike i každému z nás nové príležitosti, ale aj nové výzvy. Počas pôsobenia na Ukrajine, a to nielen v rámci rozhovorov s vojakmi a civilným obyvateľstvom v zóne bojových operácií na východe krajiny, ale aj s ľuďmi z „tyla“, si uvedomujem skutočný význam slova mier, hrôzy a utrpenie, ktoré prinášajú vojnové konflikty a občianske nepokoje nielen jednotlivcom, ale naprieč celej spoločnosti. Preto chcem zaželať svet, Slovensku, ale aj jednotlivcom, aby sa dokázali chopiť nových príležitostí a vyporiadať s novými výzvami tak, aby to pomohlo upevneniu mieru, prospechu a rozvoju.

Kolegom z rezortu želim hlavne zdravie, šťastie, pracovnú aj rodinnú pohodu.

Riadiacim orgánom správne rozhodnutia. Výkonným prvkom trpezlivosť a odhodlanie pri plnení svojich úloh.

Npor. Marek Brody, duchovný slovenského kontingentu UNFICYP na Cypre:

Budúce časy sú vždy spojené s nádejou, tým skôr, že sme zavŕšili Svätý rok milosrdenstva. Želal by som si, aby v nás zavládla presila ľudskosti, aby sme nachádzali skutočné hodnoty. Dúfam, že začneme byť empatickejší, budeme venovať väčšiu pozornosť hĺbke medziľudských vzťahov v našich rodinách, manželstvách, voči priateľom i kolegom. Kiežby všetkým rodinám bolo súdené zažiť požehnanie, ktoré pri-

náša úsmev a vďačný pohľad dieťaťa, manželského partnera, či priateľa. Verím, že aj tento rok budeme prežívať Božiu starostlivosť a milosrdenstvo v rodine aj v práci. Aj v rámci misie UNFICYP na Cypre.

Plk. Miloslav Čaplovič, riaditeľ Vojského historického ústavu:

Pracovníci Vojského historického ústavu budú v novom kalendárnom roku naďalej rozvíjať slovenskú vojenskú historickú vedu, vojenské archívniectvo a vojenské múzejníctvo aj so zreteľom na

prípravu vedeckých výstupov a kultúrno-spoločenských akcií venovaných významným historickým udalostiam, ktoré si pripomenieme v roku 2018. Konkrétne pôjde napríklad o sté výročie konca prvej svetovej vojny či boj Slovákov za národné sebaurčenie v roku 1848. Pozornosť však budeme venovať všetkým úsekom vojenských dejín Slovenska a Slovákov, ktoré z hľadiska demokratických a vlasteneckých tradícií majú inšpirujúci vplyv aj v súčasnosti a sú zdrojom trvalého poučenia pre celú spoločnosť.

V novom roku želim všetkým veľa zdravia, šťastia a pokoja. Bol by som šťastný, ak by sa súčasné bezpečnostné konflikty riešili spôsobom hodným 21. storočia, teda dohodami a diplomaticky, nie vojnami či teroristickými útokmi smerujúcimi proti bezbrannému civilnému obyvateľstvu.

Pplk. Zuzana Kraushuberová, veliteľka práporu podpory velenia PS OS SR Trenčín:

Ako žena v úlohe veliteľky práporu svoje slová smerujem viac ľudsky ako profesionálne. Akákoľvek situácia v živote je neutrálna. Pozitívnu alebo negatívnu ju robíme len my, podľa zmyslu, ktorý jej pridáme. Nech máme v sebe silu správnych rozhodnutí odhadnúť životné priority, ktoré sú pre každého jednotlivca individu-

álne. Najkrajším a najväčším posolstvom je „MY“. My ľudia, my priatelia, my rodina... my všetci. Preto vám prajem, aby ste zostali štedrí v rozdávaní lásky a radosti ostatným. Do životnej navigácie GPS si zadávajte správne ciele. Také, ktoré urobia lepších ľudí nielen z nás samých, ale aj ľudí okolo. Očakávam, že sa všetci budeme k sebe správať ako ľudia a potom nebudeme mať problémy ani ako vojaci.

Mjr. Martin Farkaš, vedúci starší dôstojník, národný podporný prvok, operácia ALTHEA, Bosna a Hercegovina:

Do konca augusta 2017 som vyslaný na plnenie úloh mimo Slovenskej republiky do operácie ALTHEA, takže najväčšou výzvou pre mňa bude so cťou dokončiť misiu. No keďže sme sa tu na čele s veliteľom slovenského vojenského kontingentu zišli celkom dobrá partia, myslím si, že to

pôjde, napokon, čas v operácii uteká ako voda.

Všetkým kolegom a známym, či už tu so mnou v operácii, alebo doma na Slovensku chcem zaželať veľa pracovných úspechov, pevné rodinné zázemie a, samozrejme, to najdôležitejšie – dobré zdravie.

Plk. Michal Migát, riaditeľ Vojskej polície:

Pre Vojskú políciu predstavuje rok 2017 veľkú výzvu v podobe historicky prvého nasadenia jej príslušníkov do námornej operácie EUNAVFORMED SOPHIA v Stredozemnom mori. Vojská polícia bude v roku 2017 vedúcou krajinou v projekte mnohonárodného práporu Vojskej polície (MNMPBAT), čo okrem iného predstavuje aj zabezpečenie prípravy a vykonanie medzinárodného cvičenia Saber Strike 2017 v Poľsku a Nemecku. Pozornosť Vojskej polície bude zameraná na dôsledné plnenie úloh policajnej ochrany rezortu obrany.

Želám všetkým príslušníkom Vojskej polície, aby sa nám spoločne podarilo všetky spomínané úlohy v roku 2017 úspešne splniť. Rovnako želim pohodu aj

ich rodinám, ktoré vytvárajú pre náročnú prácu vojenských policajtov tak potrebné zázemie.

Šbnrtm. Vladimír Beluš, hlavný poddôstojník OS SR:

Vlani bola moja snaha v súčinnosti s veľiacimi poddôstojníkmi a garantmi odborností zameraná aj na prepracovanie programov kurzov, ktoré reflektujú na nové požiadavky vo výcviku a vzdelávaní mužstva i poddôstojníkov. Zmeny smeru-

jú k zefektívneniu výučby, čo sa odrazí aj na finančných úsporách. V novom roku nás teda okrem iného čaká aj spustenie nového systému vzdelávania mužstva a poddôstojníkov.

Ďakujem kolegom za podporu a spoluprácu. Do nového roka im želim veľa zdravia, rodinnej pohody a veľa správnych rozhodnutí. A seba? V mojom veku najmä zdravie.

Genpor. v. v. Július Humaj, v rokoch 1993 – 1994 prvý veliteľ Armády Slovenskej republiky:

Už šesťnásť rokov sledujem z pozície dôchodcu, ako ozbrojené sily pokračujú v reformách a vo výstavbe. Nie vždy som bol s vývojom situácie spokojný, a to hlavne pre nedostatok financií na rozvoj armády, čo sa iste prejavovalo na kvalite vycvičenosti aj bojových schopností. Verím, že

konečne nastáva obrat. Svedčí o tom dobrý ekonomický vývoj nášho Slovenska a aj vďaka nemu sa iste ozbrojené sily sa dočkajú toho, čo im patrí. Pretože to, čo robia, nerobia pre seba, ale pre bezpečnosť celej krajiny. Ľudia od vojakov očakávajú, že sú schopní plniť svoje úlohy v zmysle zákonov a ďalších záväzkov.

Bývalým kolegom, ktorí ešte nosia uniformu aj ostatným, ktorí sú už v zálohe či vo výslužbe, no a pravdaže všetkým, ktorí pôsobia v rezorte obrany, želim len to najlepšie, najmä veľa zdravia, ako aj spokojnosti v práci a v osobnom živote.

„Dobre vyzbrojené a vycvičené ozbrojené sily potrebujeme na elimináciu vojenských i nevojenských ohrození a ich budovanie v prospech Slovenska bude aj plnením našich spojeneckých záväzkov.“

Anton Hrnko

Mjr. Boris Hokina, veliteľ – hlavný dirigent- inšpektor vojenských hudieb

Rok 2017 bude pre Vojenskú hudobnú službu v Ozbrojených silách SR (Vojenskú hudbu OS SR Bratislava, Vojenskú hudbu Banská Bystrica a Fanfárový súbor prezidenta SR) opäť náročný na organizáciu práce v súvislosti so zabezpečením štátno-protokolárnych aktivít. Zároveň bude treba kvalitatívne zlepšiť vystrojenie a vybavenie vojenských hudobníkov, rozšíriť hudobný repertoár a definovať také postupy, aby boli vytvorené podmienky na udržateľný rozvoj umeleckej zložky ozbrojených síl. Verím, že za podpory a porozumenia všetkých zúčastnených strán sa tieto výzvy podarí naplniť a rok 2017 bude úspešný.

Kolegom, spolupracovníkom, priateľom, známym a ich rodinám želim predovšetkým pevné zdravie, veľa šťastných dní, vzájomné pochopenie, úctu, trpezlivosť, nádej a čas na dobré rozhodnutia. Teším sa na nové projekty a verím, že budú rovnako úspešné ako napríklad vystúpenie pre Jamesa Blunta, obohacujúca spolupráca s Lacim Strikeom a inými skvelými interpretmi. No predovšetkým si želim, aby v roku 2017 Vojenská hudobná služba vynikajúco reprezentovala rezort obrany, ozbrojené sily, hlavného veliteľa OS SR a aby robila všetkým ľuďom radosť.

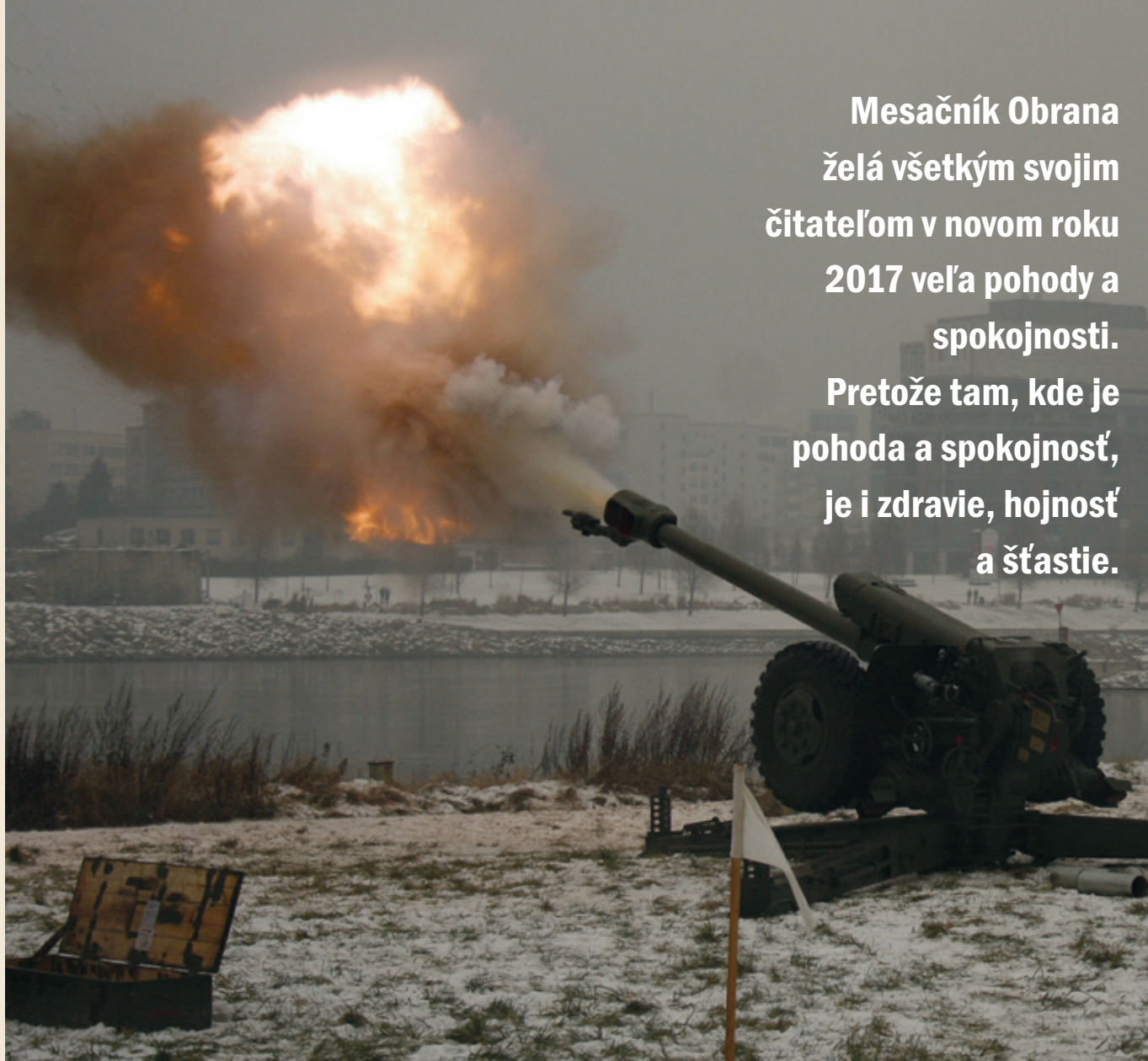
Mgr. Mária Huszlicsková, predsedníčka Slovenského odborového zväzu zamestnancov obrany:

Základným cieľom nášho zväzu je zabezpečiť ochranu ekonomických a sociálnych záujmov zamestnancov. Sme jednou z krajín Európskej únie, sme zamestnanci,

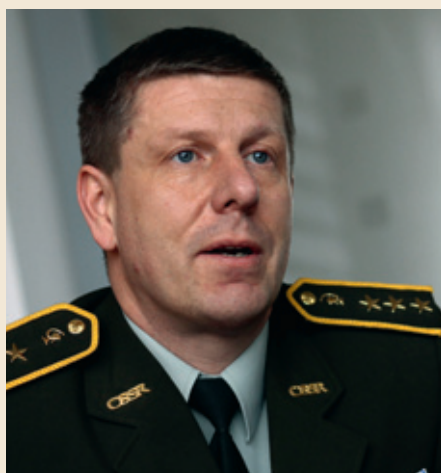
ktorí za svoju európsku prácu chcú aj európsku plácu. Očakávam, že naši velitelia, riaditelia, náčelníci budú rešpektovať odborové práva a slobody, že sa participácia s odborovou organizáciou ako sociálnym partnerom stane dennou samozrejmosťou ich riadiacej práce. Predpokladám, že nové zmeny v organizačnej štruktúre ministerstva obrany z roku 2016 prispejú k efektívnosti, racionalizácii, transparent-

Mesačník Obrana
želá všetkým svojim
čitateľom v novom roku
2017 veľa pohody a
spokojnosti.
Pretože tam, kde je
pohoda a spokojnosť,
je i zdravie, hojnosť
a šťastie.

nosti a zabezpečia lepšie podmienky pre výkon práce našich zamestnancov. Pevne verím, že sa nám podarí naplniť všetky záväzky, ktoré boli dohodnuté v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa, ako aj v rezortnej kolektívnej zmluve. Vážení odborári rozprávajme, diskutujme a presadzujme svoje práva. Želám vám pevné zdravie a dôstojné pracovné podmienky.

Plk. Vladimír Lengvarský,
hlavný lekár OS SR:

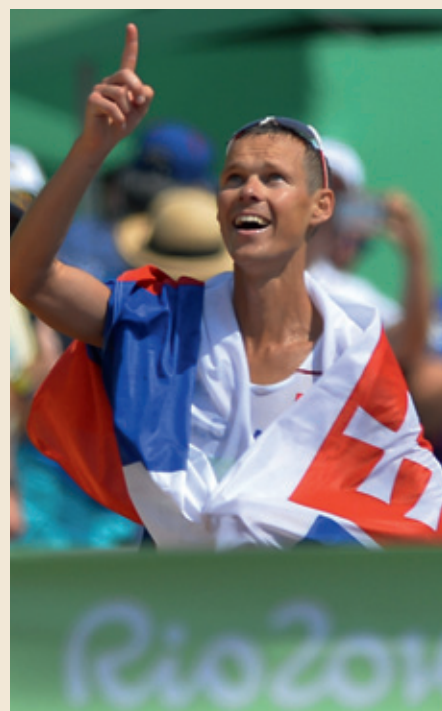
Predovšetkým musíme pripraviť novú koncepciu rozvoja vojenského zdravotníctva. Mimoriadne dôležitá je stabilizácia personálu, najmä lekárov. Tiež chceme skvalitniť výcvik personálu, ako aj jeho materiálnu základňu.

No a želanie od hlavného vojenského lekára? Predsa zdravie!

Npor. Matej Tóth,
VŠC Dukla Banská Bystrica,
atlet, olympijský víťaz
a majster sveta:

V roku 2017 nás čakajú zaujímavé výzvy. Najdôležitejšou sú majstrovstvá sveta v atletike v Londýne, kde budem obhajovať titul majstra sveta. Budú sa konať na trati pred Buckinghamským palácom, kde sa odohrávali aj boje na OH 2012. Veľmi sa na to teším, keďže práve tieto preteky mám spojené s najkrajšou atmosférou.

Moje novoročné želanie platí pre všetkých rovnako: Pokoj, radosť, spolupatričnosť a láska nech vás sprevádza počas celého roka 2017. Želám vám tiež hlavne to, čo je najdôležitejšie pre športovca aj pre vojaka, pre dieťa aj pre dôchodcu, ako aj pre každého – zdravie. No a osobne si v športe prajem len jedno. Aby mne

aj všetkým ľuďom na Slovensku prinášal radosť.

Pripravili: Pavol Vitko a Jozef Žiak

Technická letka
opráv a predpísaných prác

Srdce krídla

Technická letka opráv a predpísaných prác (TLOPP) pod vedením majora Jozefa Knopa a jeho zástupcu kapitána Juraja Hriecha predstavuje s určitým nadsadením vlastne srdce celého Taktického krídla generálmajora Otta Smika Sliač. Zabezpečuje, aby piloti mali na čom lietať a okrem iného plniť úlohy pri zabezpečovaní nepretržitej ochrany a obrany nedotknuteľnosti vzdušného priestoru Slovenska v rámci integrovanej ochrany vzdušného priestoru Aliancie (NATINAMDS – NATO).

TLOPP pozostáva spolu z desiatich odborných skupín (drak – motor, elektrického a špeciálneho vybavenia, záchranných prostriedkov, leteckej a raketovej výzbroje, rádiového a rádiotechnického vybavenia, technického a prevádzkového zabezpečenia, kontrolnej a overovacej skupiny, skupina zameriavačov S-31, podpory letových činností a prípravy raketovej výzbroje). Sú umiestnené v dvoch hangároch Václav Kopecký Air Base a Brno, v budove výškového vybavenia a špeciálneho technického oddielu na letisku Sliač.

Vítkovice a Brno

Major Knop pripomína, že špecialisti zo spomínaných skupín zabezpečujú uskuutočňovanie predpísaných prác, odstraňovanie porúch a kontrolné overovacie práce (KOP) po 1 000 hodinách na lietadlách MiG-29. Zároveň sú zabezpečované predpísané práce a odstraňovanie porúch na lietadlách L-39.

Skupina podpory letových činností zabezpečuje ošetrovanie a prípravu výškového výstroja lietajúceho personálu na letovú činnosť. Teda kyslíkové masky, ochranné

prilby, výškové kompenzačné odevy, odevy proti preťaženiu a zariadenia na úpravu vzduchu v kompenzačných odevoch. Ďalej vyhodnocuje letové údaje z palubných diagnostických, kontrolných a registračných systémov lietadla. Skupina prípravy raketovej výzbroje zabezpečuje predpísané práce, ošetrovanie a kontrolné technické prehliadky na leteckých riadených raketách potrebných na zabezpečenie záložného palebného priemeru pre leteckú techniku vyčlenenú do integrovanej ochrany vzdušného priestoru NATINAMDS – NATO.

V priestoroch hangára Vítkovice, ktorý je určený na predpísané práce, výmenu ťažkých agregátov a odstraňovanie porúch vzniknutých počas letových akcií na lietadlách typu MiG-29, kraľuje okrem iného aj skupina drak – motor pod vedením nadporučíka Ľubomíra Ďutmenta. Zodpovedá za drak lietadla, jeho motory, palivový, hydraulický a vzduchový systém. „Potrebovali by sme zariadenia, ktoré by nám uľahčili prácu. Napríklad portálový žeriav. V súčasnosti balíme letecké motory do generálnej opravy rovnako, ako pred pár desaťročiami. Zavolám si autožeriav. Portálový žeriav by uľahčil, no najmä zefektívnil našu prácu. Skupina by uvítala aj mobilné preskúšava-

cie zariadenia, aké majú niektoré iné skupiny,“ konštatuje nadporučík Ďutment.

Veliteľ letky ho doplnia, že skupina by mala disponovať jedným mobilným kompletom, vybaveným na ťažkú údržbu. Lebo

sa môže stať, že lietadlo pristane v prípade poruchy na inom letisku. Vo svete sú už pre takýto prípad bežné typy kontajnerov, ktoré predstavujú pomerne dobre vybavenú dielňu pre motor – drak. S takouto dielňou by podľa neho na letiskovej ploche (na stojisku) mohli okamžite pracovať. Lietadlo by sa nemuselo v niektorých prípadoch presúvať do TLOPP. K tomu, samozrejme, patria aj mobilné zdvíhacie zariadenia. V poslednom období skupine pomohli praktické umývacie stoly. Ešte viac by pomohli zariadenia pre nedeštruktívne skúšky materiálov.

Posledná istota pilota

Nadporučík Peter Zvolenský so svojou kontrolnou overovacou skupinou (KOS) zabezpečuje opravu, reguláciu a endoskopickú kontrolu leteckých motorov, ich defektoskopické kontroly a kontroly draku lietadla. Taktiež zabezpečuje predpísané práce a účelové prehliadky motorov, nastavovanie ich medzných režimov, či opravu a údržbu elektrického vybavenia motora. V strojových dielňach má skutočných odborníkov. Sú schopní včas objaviť na draku lietadla

Ani lekár neodchádza od svojich pacientov uprostred operácie a tiež musí byť k dispozícii, keď treba.

praskliny. Identifikovať ich a zavŕtať. Bez ich odstránenia lietadlo nemôže lietať.

Vedúci starší technik skupiny zameriavačov rotný Jaroslav Sás spoločne so svojimi kolegami zabezpečuje predpísané práce, ošetrovanie a celkovú prevádzkyschopnosť optoelektronického zameriavacieho a navigačného komplexu lietadla. Ide o systém palubného komplexu zaisťujúci riešenie navigačných úloh a úloh bojového použitia. Zahŕňa systémy zameriavania, sledovania a určovania polohy cieľov, či palubný počítač na riešenie balistických výpočtov. Nadporučík Peter Komarik a ďalší členovia skupiny leteckej a raketovej výzbroje zabezpečujú predpísané práce, ošetrovanie a odstraňovanie porúch na elektromechanikom vybavení leteckej výzbroje.

V priestoroch hangára Brno príslušníci letky zaisťujú okrem iného predpísané práce, ošetrovanie a opravy lietadiel typu L-39. Sú tu umiestnené skupiny leteckej a raketovej výzbroje, záchranných prostriedkov a

technického a prevádzkového zabezpečenia. Práve naposledy menovaná v prípade potreby zaisťuje zväračské, klampiarske a prepravné práce.

Náčelník skupiny záchranných prostriedkov nadporučík Martin Barinka pripomína, že v prípade poruchy za letu sú vlastne poslednou inštanciou, ktorá má za úlohu zachrániť pilota. Aby fungovali katapultovacie systémy opustenia lietadla, vystreľovacie sedadlá musia byť v stoper-

centnej kondícii. Aby, keď treba, zachránili pilotovi život. „Je to jeho posledná istota. Katapultovacie sedadlo K-36 DM vďaka svojim svetovým technickým parametrom zabezpečuje katapultáž aj pri nulovej rýchlosti a výške. Je výhodou, keď má lietadlo MiG-29 určitú doprednú rýchlosť, aby bol náporom vzduchu bezpečne oddelený kryt kabíny, ktorý by pri katapultovaní mohol zraniť pilota,“ hovorí nadporučík Barinka a dodáva, že členovia jeho skupiny sú určovaní aj do pozemnej pátracej záchranej služby v prípade havárie lietadla.

TOPAZ a NASK

Rotmajster Marián Galloš zo skupiny rádiového a rádiotechnického vybavenia má so svojimi kolegami na starosti komunikačné, identifikačné, navigačné a pristávacie rádiové zariadenia, systémy na vyhľadávanie, zameranie a sledovanie vzdušných či po-

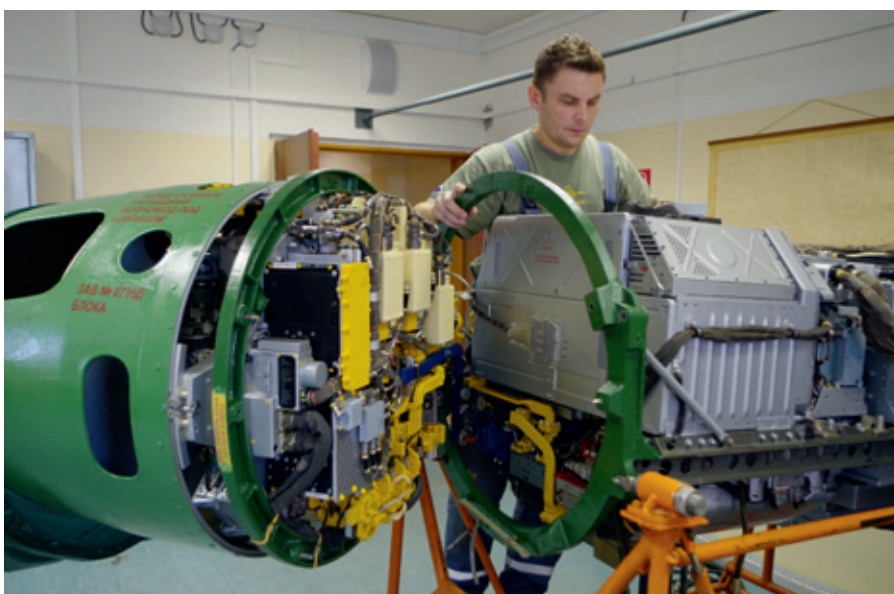

zemných cieľov, ako aj systémy upozorňujúce pilota na ohrozenie lietadla spôsobené činnosťou cudzích zameriavacích a streleckých systémov. Predstavujú jednotlivé zmysly lietadla a zabezpečujú pilotovi potrebné informácie, aby mohol plniť úlohy za všetkých poveternostných podmienok vo dne i v noci. Ako rotmajster Galloš uvádza, skupinu v poslednom období vybavili novými modernými meracími a kontrolnými prístrojmi. Aj na kontrolu palubných družicových navigačných systémov, ktorý umožňuje preveriť správnosť ich činnosti aj v priestoroch bez priamej rádiovéj viditeľnosti. „Predtým sme museli lietadlo vytiahnuť z hangára von. Prístroj nám šetrí čas, prostriedky, ľudí i priestor. Môžeme imitovať signály viacerých pozemných systémov a nemusíme sa spájať okrem nutných prípadov ani s riadiacou vežou

letiska. Rýchlejšie vieme identifikovať, či je nesprávna činnosť systémov lietadla za letu spôsobená poruchou jeho palubných systémov, alebo pozemnými systémami. Kontroly môžeme robiť v pohodlí hangára a nie vonku za dažďa, sneženia či mrazu,“ pochvaľuje si rotmajster Galloš.

Rotmajster Juraj Patko zo skupiny elektrického a špeciálneho vybavenia je rád, že v rámci modernizácie dostali systém TOPAZ. Digitálny, nie ako predtým na páske, na vyhodnocovanie letových parametrov. V súčasnosti so skupinou motor – drak, alebo so skupinou KOS môžu efektívne analyzovať, čo sa deje s motormi, či majú správne parametre. Pripomína, že ide aj o šetrenie finančných prostriedkov. „TOPAZ vyhodnotí, že daný agregát len začína mať náznaky poruchovosti vo výrobcom stanovených medziach. Vtedy je ešte možná jeho prevádzka. Môžeme operatívne predísť väčšej poruche, kým je ešte malá a jej oprava finančne nie príliš náročná. Predtým sme poruchy pomocou starších prístrojov nevedeli diagnostikovať tak úspešne.“

Major Knop si pochvaľuje aj zariadenie NASK, ktoré majú osadené v dvoch motorových vozidlách. Umožňuje preverenie činnosti hlavných palubných systémov MiG-29

v nej je nevyhnutná tímová práca. Jeden človek nespraví nič. Musia ju robiť minimálne dvaja až traja. Tí, čo takúto prácu začnú, ju musia aj ukončiť. V prípade, že príslušník ILS začatú prácu nedokončí (napríklad pre chorobu), danú operáciu musí od začiatku znova celú urobiť jeho kolega. Nemôže v nej iba pokračovať. Toto je jedna zo zásad inžiniersko-leteckej služby (ILS). Letecký technický personál je v súčasnosti nedostatkovým tovarom. Prakticky chýba stredná generácia. Podľa majora Knopa reálne hrozí, že o nejaký čas nebude mať kto novým technikom odovzdávať skúsenosti. Ani plánovaná regrutácia personálu so stredoškolským vzdelaním nefunguje. Preto už dlho prebiehajú rokovania na všetkých úrovniach OS SR a MO SR na stabilizovanie príslušníkov ILS. Zostáva len veriť, že to dobre dopadne.

vo všetkých odbornostiach bez ich demontáže z lietadla. Efektívnejšie sa využíva čas, potrebný na prípravu a na odstránenie poruchy.

Starnúci technici

Major Jozef Knop je s prácou svojich ľudí spokojný. „Niekedy doslova čarujú. Ide o skúsených odborníkov, ktorí majú bohatú prax a oduševnenie pre svoju prácu, a to napriek nie vždy najlepším podmienkam. Naplnenosť našej letky je 76 percent. Ľudia nielen chýbajú, ale aj postupne starnú,“ pripomína a vzápätí dodáva: „Chýba nám nová mladá krv. Získať mladých odborníkov je však čoraz ťažšie. Z našej strany ich môžeme motivovať naozaj zaujímavou prácou, no to je málo. Navyše, vojenské stredné školstvo bolo zrušené pred viac ako trinástimi rokmi. V súčasnosti je na Slovensku jediná stredná škola, ktorá pripravuje odborníkov pre letectvo v Trenčíne, v priestoroch tamajších Leteckých opravovní. Lenže lietadlo neodpúšťa chyby.“

Na adresu svojich ľudí major Knop hovorí, že napriek spomenutým negatívam nesedia so založenými rukami, ale práve

naopak. Sú zapalení pre svoju prácu, ktorú majú radi. Je celkom bežné, že za ním príde technik o pol štvrtej poobede a povie: „Veliteľ, môžem zostať dlhšie v práci? Potrebujem ešte asi tri hodiny, aby som dokončil začaté“, lebo vie, že bojová letka potrebuje mať lietadlá k dispozícii na plnenie svojich úloh v pohotovostnom systéme. To je podľa majora Knopa príznačná črta ich práce, ktorá ju zároveň plne charakterizuje. „Ani lekár neodchádza od svojich pacientov uprostred operácie a tiež musí byť k dispozícii keď treba.“ Aj preto zdôrazňuje, že v letke sú najdôležitejší ľudia.

Jeden človek nespraví nič

Nie náhodou. Odborníci TLOPP aj včasnou diagnostikou šetria spoločnosti nemalé finančné prostriedky. Túto profesiu nemôže robiť každý. Niektoré úkony musia vyslovene špecialisti, ktorí musia aj profesijne dozrieť. Pri diagnostike leteckého motora a jeho ďalších súčastí je to približne sedem rokov. V letke chýbajú najviac špecialisti skupiny motor – drak. Navyše,

Text: Jozef Žiak
Foto: autor, archív TL

Slovenská delegácia na Cypre

Minister obrany SR Peter Gajdoš rokoval 12. decembra v Nikózii so šéfom cyperského rezortu obrany Christoforosom Fokaidesom o prehĺbení bilaterálnej spolupráce a pôsobení slovenských vojakov v misii UNFICYP. Cyprus navštívil ako člen delegácie predsedu Národnej rady SR Andreja Danka. Cyperskej Národnej garde ponúkol možnosť využiť Centrum výcviku Lešť, zamerané na výcvik špeciálnych jednotiek aj Výcvikové a testovacie centrum radiačnej chemickej a biologickej ochrany v Zemianskych Kostoľanoch. Cyperský minister Fokaides poďakoval Slovensku za pretrvávajúcu podporu pri riešení cyperskej otázky. Ministri si vymenili názory na pretrvávajúce problémy ako migrácia, terorizmus a extrémizmus. Hovorili aj o možnostiach spolupráce v oblasti obranného priemyslu. Slovenská delegácia na čele s predsedom Národnej rady SR Andrejom Dankom navštívila aj príslušníkov OS SR v misii UNFICYP. Spoločne s ministrom Gajdošom odovzdali vojakom v Nikózii v Kempe Tatry vianočný stromček, ingrediencie na vianočnú kapustnicu, drevený betlehem a ďalšie darčeky.

Srbský minister v Bratislave

Minister obrany SR Peter Gajdoš podpísal 5. decembra v Bratislave medzivládnu dohodu so srbským ministrom obrany Zoranom Djordjevićom. Jej cieľom je prehĺbenie bilaterálnej aj obranno-technickej spolupráce a otvorenie nových možností na spoluprácu v oblasti podnikov obranného priemyslu. Ozbrojené sily oboch krajín by mohli kooperovať pri výcviku jednotiek, príprave zdravotného personálu či jednotiek vysielaných do mierových operácií. Slovenská republika bude aj naďalej pomáhať Srbsku pri snahách stať sa členom Európskej únie a pri rozvíjaní spolupráce v rámci partnerského programu s NATO. Zoran Djordjević potvrdil záujem o prehĺbenie spolupráce v oblastiach vzdelávania, výcviku, vojenského zdravotníctva a obranného priemyslu. Ministri sa venovali aj súčasnej migračnej kríze a zhodli sa na nutnosti nájsť jej vhodné a efektívne dlhodobé riešenie. Uprednostňujú preto komplexné riešenia zamerané na základné príčiny a nielen na dôsledky migrácie. Slovensko je pritom aj naďalej pripravené poskytovať pomoc Srbsku a najviac exponovaným krajinám regiónu západného Balkánu. Zoran Djordjević sa stretol aj s predsedom Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Antonom Hrnkom.

Foto: Ivan Kelement

Vláda schválila spoluprácu

Vláda Slovenskej republiky schválila Zmluvu medzi Slovenskou a Českou republikou o spolupráci pri vzájomnej ochrane vzdušného priestoru. Zmluva umožní komplexnú, efektívnu a vzájomne výhodnú spoluprácu oboch štátov pri zabezpečovaní nedotknuteľnosti ich vzdušného priestoru. Je výsledkom nadštandardných vzťahov medzi Slovenskou republikou a Českou republikou a príkladom reálnej spolupráce medzi krajinami. Ochranu vzdušného priestoru jedného zmluvného štátu môžu v prípade potreby zabezpečiť prostriedky, ktorými disponuje druhý z zmluvných štát. Konkrétny postup určí osobitná vykonávacia dohoda. O prípadnom zásahu v spoločnom vzdušnom priestore sa bude rozhodovať podľa práva dotknutého štátu. Slovensko aj Česko si však budú aj naďalej zabezpečovať ochranu vzdušného priestoru samostatne.

Nemecko ocenilo generála Maxima

Spolková ministerka obrany Ursula von der Leyen udelila náčelníkovi Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálovi Milanovi Maximovi zlatý Čestný kríž Bundeswehru. Najvyššie nemecké vojenské vyznamenanie dostal za osobný príspevok v budovaní vzťahov medzi ozbrojenými silami oboch krajín. Čestný kríž udelili aj zamestnancovi ministerstva z oddelenia medzinárodnej spolupráce Miloslavovi Ivančíkovi. Vyznamenania im odovzdal veľvyslanec Spolkovej republiky Nemecko Joachim Bleiker. Obom oceneným za blahoželal minister obrany SR Peter Gajdoš. Veľvyslanec Bleiker vyzdvihol účasť Bundeswehru na cvičení Slovak Shield 2016, pôsobenie pozorovateľov nemeckých vzdušných síl na cvičení Tobruq Legacy aj vyslanie nemeckého štábného dôstojníka na slovenské ministerstvo v rámci SK PRES.

Slovensko chce dobrovoľnú vojenčinu

Obyvatelia Slovenska považujú dobrovoľnú vojenskú prípravu za významnú formu prípravy obyvateľstva na obranu vlasti. Vyplýva to z výskumu verejnej mienky, ktorý sa uskutočnil na prelome októbra a novembra na reprezentatívnej vzorke 1 247 respondentov. Až 72,4 % opýtaných považuje za dôležité, aby táto forma dobrovoľného vojenského výcviku občanov pokračovala aj v budúcnosti. V súvislosti so zvyšovaním obranyschopnosti štátu 56,3 % respondentov pokladá za dôležité, aby dobrovoľnú vojenskú prípravu absolvoval každý zdravý mladý človek. Výskum mapoval aj možný záujem o zapojenie sa do projektu. Z mladej generácie vo veku od 18 do 35 rokov má záujem absolvovať dobrovoľnú vojenskú prípravu 18,3 % opýtaných, záujem neprejavilo 76,8 % a nerozhodnutých bolo 5 %. Pre rezort obrany je projekt dobrovoľnej vojenskej prípravy jednou z priorít, a preto sa ho rozhodol zatriktívniť a uskutočniť v ňom viaceré zmeny. Výcvik ďalších dobrovoľných vojakov by mal pokračovať už za nových podmienok hneď po zmene legislatívy, pravdepodobne na jeseň v roku 2017.

Ukončili štrajkovú pohotovosť

Zamestnanci Leteckých opravovní Trenčín ukončili po viac ako roku štrajkovú pohotovosť. Viedli k tomu zmena vedenia spoločnosti i kontrakt na opravu vrtuľníkov Mi-17 z Afganistanu, ktorý znamená prácu na niekoľko ďalších rokov a vytvorenie nových pracovných pozícií. Aj to by malo prispieť k celkovej revitalizácii podniku. „Som presvedčený, že opatrenia, ktoré sme prijali, prispievajú k tomu, že tento podnik sa po rokoch podarí zastabilizovať a nebude závislý len od zákaziek z rezortu obrany,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš. Generálny riaditeľ a predseda predstavenstva LOTN Martin Dušančí ukončenie štrajkovej pohotovosti vníma ako dobrý signál zo strany zamestnancov v dôveru nového vedenia podniku. Podnikový výbor rozhodol o vyhlásení štrajkovej pohotovosti v októbri 2015.

Novozvolený americký prezident Donald Trump si vybral vyslúženého generála námornej pechoty Jamesa Mattisa za kandidáta na nového ministra obrany USA. Mattis sa tak pripojil k Trumpovmu tímu národnej bezpečnosti, v ktorom už figurujú generál vo výslužbe Michael Flynn ako poradca pre otázky národnej bezpečnosti a republikánsky kongresman Mike Pompeo ako nový šéf Ústrednej spravodajskej služby (CIA).

Maddog Mattis

Mattis bude na nomináciu potrebovať súhlas Kongresu; zákon z roku 1947 totiž vyžaduje sedemročný odstup na prevzatie najvyššej rezortnej funkcie bývalým príslušníkom armády, a Mattis odišiel do výslužby v roku 2013. Tento 66-ročný štvorhviezdičkový generál si získal renomé po bitke o irackú Fallúdu v roku 2004, jednej z najkrvavejších v celom konflikte. Velil pri invázii do Afganistanu v roku 2001, do Iraku v roku 2003, začiatkom 90. rokov sa ako veliteľ zúčastnil vojny v Perzskom zálive. Pôsobil aj v štruktúrach Severoatlantickej aliance.

Donald Trump si za nového ministra pre vnútornú bezpečnosť USA vybral generála vo výslužbe Johna Kellyho. Kelly tak bude v poradí už tretím generálom, ktorého si Trump vybral do svojho vládneho kabinetu alebo tímu najbližších poradcov. Rovnako ako Mattis v minulosti pôsobil v námornej pechote USA. Až do začiatku minulého roka bol

**Budúci
minister
obrans USA
James Mattis**

veliteľom Južného veliteľstva ozbrojených síl Spojených štátov (USSOUTHCOM), pričom z tejto pozície dohliadal na vojenské operácie USA v Južnej a Strednej Amerike. Ešte pred touto pozíciou velil americkým silám v Iraku, kde strávil asi rok. Neskôr bol tiež poradcom dvoch amerických ministrov obrany – Roberta Gatesa a následne aj Leona Panettu.

Staviteľ plota Kelly

Ministerstvo pre vnútornú bezpečnosť USA, ktoré bolo založené po teroristických útokoch z 11. septembra 2001, momentálne zamestnáva takmer 250 000 ľudí. Trump sa už počas svojej predvolebnej kampane zaviazal k posilneniu bezpečnosti na amerických hraniciach, a tak je pravdepodobné, že práve to sa stane aj Kellyho úlohou. Kelly, ktorý slúžil v americkom námorníctve takmer 46 rokov, Trumpa na rozdiel od generála Flynnu v predvolebnej kampani nepodporil. Naopak naznačil, že by bol ochotný pracovať pre republikánsku aj pre demokratickú administratívu.

Počas zastávky na svojom ďakovnom turné po volebnom víťazstve Trump v meste Fayetteville v Severnej Karolíne predstavil svojho nominanta na ministra vnútra generála Jamesa Mattisa a rozhovoril sa aj o prioritách svojej obrannej a bezpečnostnej politiky. Fayetteville sa nachádza pri veľkej vojenskej základni Fort Bragg, vojaci ktorej pôsobili na misiách v 90 krajinách sveta.

Trump si vyberá generálov

John Kelly, James Mattis a Michael Flynn sú traja vyslúžilí generáli, ktorí budú vo vláde nového amerického prezidenta Donalda Trumpa rozhodovať o osudoch sveta.

Cesty, mosty, letiská

„Prestaneme sa hnať za zvrháváním zahraničných režimov, o ktorých nič nevieme,“ vyhlásil Trump. „Namiesto toho sa musíme sústrediť na porazenie terorizmu a zničenie Islamského štátu, a to aj budeme robiť.“ Prisľúbil posilnenie americkej armády, ktorá je podľa neho preťažaná. Zdôraznil, že namiesto investovania do vojen bude vynakladať peniaze na obnovu domácej obrannej infraštruktúry – ciest, mostov či letísk v Spojených štátoch.

Napriek tomu chce Trump zvýšiť výdavky na armádu, modernizovať a rozšíriť jej vybavenie. „Všetci muži a ženy v uniforme budú mať zásoby, podporu, výstroj, výcvik, služby, zdravotnú starostlivosť a zdroje, ktoré potrebujú,“ povedal. „Nechceme mať vyčerpanú armádu, pretože sme všade a bojujeme v oblastiach, kde by sme nemali bojovať.“ Dodal, že každá krajina, ktorá podporí tieto jeho ciele, bude považovaná za partnera USA. „Budeme posilňovať našu armádu nie ako akt agresie, ale ako akt prevencie. Stručne povedané, snažíme sa o mier prostredníctvom sily,“ dodal Donald Trump.

Ďalším vysokým vojenským dôstojníkom v Trumpovej vláde sa môže stať päťdesiatpäťročný kongresman Ryan Zinke, ktorý do roku 2008 slúžil ako veliteľ vo zvláštnych silách amerického námorníctva, pričom za bojové zásluhy v misii v Iraku získal dve Bronzové hviezdy. Donald Trump si ho vybral na post ministra vnútra.

Text a foto: TASR

**Budúci
americký
minister
vnútornej
bezpečnosti
John Kelly**

Styčný integračný tím NATO

NFIU: od Walesu po Vajnory

„V prípade ohrozenia Slovenskej republiky a nevyhnutnosti nasadiť na obranu aj koalíčné ozbrojené sily je úlohou NFIU (NATO Force Integration Unit Slovakia - Styčný integračný tím NATO) zabezpečovať a koordinovať rýchle nasadenie spojeneckých síl v danom regióne,“ konštatuje plukovník Jozef Zekucia, veliteľ slovenského NFIU, ktorý bol aktivovaný k 1. septembru 2016.

„Vybudovanie NFIU na Slovensku je posilnením kolektívnej aj našej bezpečnosti. V žiadnom prípade nemožno hovoriť o NFIU ako o vojenskej základni. Prítomnosť tímu NFIU vo všeobecnosti má za cieľ uľahčiť potenciálne prijatie posíl zo strany NATO,“ povedal minister obrany Peter Gajdoš v októbri na stretnutí s vedením bratislavskej mestskej časti Vajnory, keďže vo vajnorských kasárňach bude tím dislokovaný. Dodajme, že NFIU nedisponuje žiadnymi zbraňovými systémami a hlavná úloha tímu spočíva v koordinácii a zladení partnerov s domácimi silami. Minister dodal: „Počas mieru sa tím podieľa na plánovacích aktivitách. Pokiaľ by si to však vyžiadala zmenená bezpečnostná situácia, bude zodpovedať za prípravu, koordináciu a zabezpečenie hladkého príjmu koalíčných vojsk NATO v prípade ich nasadenia na území Slovenskej republiky. A to pre obranu Slovenskej republiky a bezpečnosť jej občanov.“

Posilnenie kolektívnej obrany

Veľká rýchlosť vytvorenia jednotiek NFIU od schválenia zámeru na summite Aliancie vo Walese v septembri 2014 po aktiváciu tímov v prvých krajinách už od 1. septembra 2015 potvrdzuje vysokú dôležitosť, akú im velenie NATO prikladá.

„Vytvorenie týchto jednotiek vychádza z Akčného plánu pripravenosti NATO (Readiness Action Plan), ktorý sa kreoval na summite vo Walese ako reakcia na zmenu bezpečnostného prostredia na hraniciach Aliancie,“ konštatuje plukovník Zekucia. Cieľom je posilnenie kolektívnej obrany v súlade s medzinárodnými záväzkami a stála viditeľnosť NATO v regióne.

Jednotky NFIU boli 1. septembra 2015 aktivované v Poľsku, Lotyšsku, Estónsku, Litve, Bulharsku a Rumunsku. Poslanci NR SR schválili návrh vlády na zriadenie NFIU na území Slovenskej republiky na jeseň 2015. Takto sme sa spolu s Maďarskom zapojili do konkrétnej realizácie uvedeného zámeru v tzv. druhej vlne.

Príprava pred rozbehom

Na pozíciu veliteľa slovenského NFIU bolo potrebné vybrať dôstojníka s rozsiahlymi medzinárodnými skúsenosťami a zároveň s potrebnou dávkou diplomacie a veliteľskej erudície. Voľba padla na plk. Zekuciu, ktorý mal už vo svojom služobnom živote písať v týchto oblastiach viacero úspešných „zápisov“. V rokoch 2005 až 2008 pôsobil v štruktúrach NATO – na spojeneckom veliteľstve, pozemnom komponente v nemeckom Heidelbergu Slúžil tam ako štábný dôstojník logistiky G4, pričom šesť mesiacov z tohto obdobia bol nasadený na veliteľstve ISAF v Kábule. V roku 2010 bol veliteľom posledného 16. slovenského vojenského kontingentu v KFOR, riadil a zodpovedal za stiahnutie slovenskej jednotky po ukončení 11-ročného pôsobenia v Kosove.

Po návrate zastával pozíciu veliteľa prapore logistickej podpory 2. mechanizovanej brigády v Prešove. Okrem aliančných skúseností má za sebou aj misiu OSN, v rokoch 2013 – 2014 bol styčným dôstojníkom veliteľstva UNFICYP na Cypre pre turecké sily. „Naše organizačné jadro pre výstavbu tímu malo na začiatku štyroch slovenských dôstojníkov a jedného poddôstojníka,“ spomenie na jeseň 2015. V apríli 2016 ich už bolo 17, v novembri 34 – vrátane kolegov z Nemecka, Českej republiky, USA, Maďarska, Poľska či Rumunska. Cieľový stav je 41 osôb, z toho dve desiatky vojakov zo zahraničia.

prípravení na to, čo je vlastne zmyslom samotného pôsobenia NFIU,“ zdôrazňuje plk. Zekucia, ktorého zástupcom je podplukovník Martin Botík z Armády Českej republiky.

V podriadenosti Aliancie

Slovenské NFIU prešlo od 1. septembra 2016 do priamej podriadenosti Mnohonárodného zboru NATO Sever-východ so sídlom v Šetíne. Ten je v priamej zodpovednosti Spojeneckého veliteľstva NATO v Brunsume, a ešte vyššou štruktúrou je SHAPE, teda Supreme Headquarters Allied Powers Europe – Hlavné veliteľstvo spojeneckých síl v Európe. Tak či tak – slovenské NFIU sa svojim vznikom zaradilo do štruktúry síl NATO so štatútom jedného z aliančných veliteľstiev.

Plukovník Zekucia občas na ilustráciu uvádza, že v prípade ohrozenia a nevyhnutnosti nasadiť koalíčné ozbrojené sily

„Na začiatku bolo našou hlavnou úlohou pripraviť podmienky na prijatie zahraničného personálu, a to vrátane príslušného materiálno-technického zabezpečenia,“ spomína plukovník. Znamenalo to vybrať v areáli vajnorských kasární príslušnú budovu a realizovať na nej v súlade s platnými štandardmi NATO príslušné rekonštrukčné úpravy. A to od stavebných prác a základného vybavenia nábytkom až po zabezpečenie komunikačnou a informačnou technikou v príslušnom režime. Prostriedky na rekonštrukciu budovy boli pritom hradené zo spoločného fondu NATO.

Spôsobilosť v júni

Pravdaže, budova bola len jedným z okruhov prípravných úloh. K tým ďalším patrila napríklad príprava návrhov na príslušné legislatívne kroky, úprava interných normatívnych aktov, vytvorenie systému materiálno-technického zabezpečenia a podobne. Možno dodať, že náklady na činnosť zahraničných príslušníkov, podobne ako je to na iných veliteľstvách NATO, hradia vysielajúce krajiny.

K 1. januáru 2017 mal NFIU dosiahnuť počiatočnú spôsobilosť. Plnú spôsobilosť má dosiahnuť k 1. júnu 2017. Čo to znamená? „Plnej spôsobilosti bude predchádzať splnenie certifikačných kritérií. Tie sa týkajú administratívneho zabezpečenia,

nia, personálu, vycvičenosti, organizácie či komunikačných informačných systémov,“ poznamenal plk. Zekucia. Konkretizuje, že na jar sa uskutoční certifikačné cvičenie, ktoré má za úlohu preveriť jednotlivé funkcie a schopnosť plniť stanovené úlohy. Samozrejme, samotná jednotka NFIU bude mať aj do budúcnosti vlastný harmonogram interného výcviku, vrátane streliieb či štábných nácvikov. Kľúčová však bude účasť na medzinárodných cvičeniach a participácia na cvičeniach organizovaných OS SR. „Aby sme boli na adekvátnej úrovni prepojení, vyladení a tak

na obranu Slovenska bude NFIU pôsobiť ako adaptér, ktorý silu a energiu z vonkajšej strany veľmi rýchlo a presne prepojí s domácou sieťou. „Zriadením NFIU na území Slovenska Slovenská republika potvrdila, že je plnohodnotným členom NATO a v období zmenenej bezpečnostnej situácie je pripravená plniť si svoje záväzky voči koalíčnym partnerom,“ uviedol minister obrany Peter Gajdoš.

Text: Pavol Vitko

Foto: mjr. Tomáš Čiampor, Ivan Kelement Michal Psota a archív NFIU

Minister obrany SR
Peter Gajdoš:

Dobrovoľná vojenská príprava je jednou z našich priorít

Svet sa radikálne mení. Veľká Británia sa rozhodla pre odchod z Európskej únie, novým prezidentom Spojených štátov sa už onedlho stane Donald Trump, útoky moslimských teroristov a migrácia so znakmi novodobého sťahovania národov ožívujú v demokratických štátoch starého kontinentu extrémistické myšlienky, názory, ideológie i celé hnutia a strany, o ktorých sme sa nazdávali, že nadobro zanikli pred trištvrte storočím. Nemenný, zrozumiteľný a bezpečný svet je preč. Nová, dynamicky sa meniacia zložitá bezpečnostná situácia predstavuje vážne výzvy nielen pre ozbrojené sily, ale pre celý rezort obrany. A tak jubilejný 25. ročník mesačníka Obrana začíname rozhovorom s ministrom obrany SR Petrom Gajdošom. Nielen o tom, čo nás čaká v novom roku 2017.

Témou tohto čísla je Biela kniha o obrane Slovenskej republiky. Vychádza z predchádzajúcej Bielej knihy, ktorú schválila vláda SR v roku 2013. Prečo bolo nevyhnutné prijať novú verziu?

Predovšetkým treba povedať, že Biela kniha o obrane Slovenskej republiky je

revíziou pôvodnej, historickej prvej Bielej knihy o obrane SR z roku 2013. Nejde teda o celkom nový dokument od základu. Aby som bol presný, je reakciou na zásadnú zmenu bezpečnostného prostredia v Európe, pretrvávajúce hrozby akými sú terorizmus, migrácia a extrémizmus. Žiaľ,

realita je taká, že luxus stabilného bezpečnostného prostredia s nízkymi rizikami sa skončil a my musíme niesť následky a reagovať. V nadväznosti na to je naším hlavným cieľom zvyšovanie pripravenosti a bojaskopnosti Ozbrojených síl SR. Etagy vyzbrojovania sme pritom rozdelili na

dve základné fázy. Prvá je stanovená na obdobie rokov 2017 – 2020 a zameraná je predovšetkým na realizáciu už zmluvne dohodnutých projektov, druhá na roky 2021 – 2030, v rámci ktorej by sa mali dokončiť strategické projekty z I. etapy, ale aj realizovať nové podľa rozhodnutí z I. etapy. Dôraz pritom kladieme na zvyšovanie pripravenosti a bojaskopnosti Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Aktualizovaná Biela kniha o obrane SR si okrem toho viac všima kybernetické prostredie z hľadiska bezpečnosti a obrany.

Ktoré kľúčové vízie predchádzajúcej Bielej knihy sa podarilo naplniť a ktoré ostali otvorené?

Systémovými opatreniami sa predišlo strate niektorých spôsobilostí a vytvorili sa predpoklady na obnovu transformácie Ozbrojených síl SR. Pozitívne hodnotím, že sa stabilizovala úroveň obranných výdavkov a začal sa ich rast v reálnom vyjadrení, a to aj z hľadiska podielu na HDP. A tiež sa zvýšili výdavky na samotnú modernizáciu. Ďalej sa prijali opatrenia na zefektívnenie nakladania s pridelenými zdrojmi, vytvorili sa podmienky na stabilizáciu vysokokvalifikovaného vojenského personálu a dlhodobú udržateľnosť osobitného systému sociálneho zabezpečenia profesionálnych vojakov. Na druhej strane, problémom zostala úroveň rozpracovania riadenia obrany štátu, výrazná dlhodobá nerovnováha medzi úlohami a zdrojmi na ich plnenie, neefektívnosť systému obranného plánovania a absencia prepojenia strategických cieľov, programových priorít, rozpočtu a obstarávania.

Aké základné ciele pribudli?

Tým hlavným je zvýšenie pripravenosti Ozbrojených síl SR a väčšia zodpovednosť za obranu a ochranu Slovenskej republiky. Samozrejme, naplnenie tohto cieľa závisí od výšky obranných výdavkov a efektívnosti ich využitia. Aj preto som nesmierne rád, že v budúcom roku budeme mať v porovnaní s rokom 2016 k dispozícii približne o 109 miliónov eur viac.

Aj v Bielej knihe deklarovaná ochrana kybernetického priestoru, no aj letectvo, vojenská medicína či iné špecializácie si vyžadujú vysokokvalifikovaných odborníkov, o ktorých je záujem i v civilnom prostredí. Ako ich udržať v rezorte obrany, respektíve ako získavať pre tieto a ďalšie odbornosti budúcich nových vojakov?

V ozbrojených silách pociťujeme nedostatok viacerých profesií, nie iba IT špecialistov. Chýbajú nám piloti, lekári, či dokonca vodiči. Príčinou sú jednak nedostatočné regrutačné zdroje, pretože stredné školy v súčasnosti končia populačne slabé ročníky, no a na druhej strane je problémom naša konkurencieschopnosť na trhu práce. Možno sa to niekedy nezdá, ale profesionálny vojak musí spĺňať naozaj náročné

limity, či už v rámci zdravotných testov, alebo fyzických a psychických previerok, a keď k tomu pridáte to, že môže byť prakticky kedykoľvek odvezený na iný koniec republiky, naša konkurencieschopnosť tým výrazne klesá. No verím, že v tejto súvislosti by nám mohol pomôcť nový zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorý vytvára lepšie podmienky pre profesionálnych vojakov, a to aj z hľadiska možného kariérneho rastu. Povolanie vojaka by malo byť v zmysle toho, ako je nastavený, jednoznačne celoživotným. A napokon máme tu aj ďalší významný projekt, ktorý je jednou z našich priorít a mohol by byť spôsobom, ako získať nedostatkové profesie do ozbrojených síl. Je ním dobrovoľná vojenská príprava, ktorej absolventi by mali mať po novom garantovaný jednoduchší vstup do ozbrojených zložiek. Myslím, že toto je jedna z ciest, ako by sme mohli práve tieto profesie prilákať do ozbrojených síl.

„Významným projektom, ktorý je jednou z našich priorít a mohol by byť spôsobom ako získať nedostatkové profesie do ozbrojených síl, je dobrovoľná vojenská príprava. Jej absolventi by mali mať po novom garantovaný jednoduchší vstup do ozbrojených zložiek.“

Kolko budeme v aktuálnom roku 2017 vyčleňovať z obranných výdavkov na modernizáciu ozbrojených síl?

Jednoznačne ideme v intenciách našich záväzkov v rámci NATO a do modernizácie investujeme v budúcom roku asi 20 percent z nášho celkového rozpočtu.

Na aké akvizičné či modernizačné projekty budú tieto financie vyčleňované predovšetkým?

Predovšetkým na tie projekty, na ktoré sú už podpísané zmluvy a postupne ich splácame, či už ide o dopravné lietadlá Spartan C-27 J, viacúčelové vrtuľníky UH-60 Black Hawk, aktívne riešime situáciu stíhacieho letectva, máme otvorenú súťaž na radary a, samozrejme, musíme sa pustiť aj do obmeny vozidiel 4x4 a 8x8, pretože musíme

splniť náš záväzok voči NATO, ktorým je vytvorenie mechanizovanej brigády.

Bude vytváranie a udržiavanie obranných kapacít, ktoré sa tiež uvádza v Bielej knihe, smerovať aj k podpore domáceho obranného priemyslu?

Jednoznačne. Podpora a revitalizácia slovenského obranného a zbrojárskeho priemyslu je jednou z priorít, ktorá nám vyplýva z Programového vyhlásenia vlády SR, ako aj zo záväzkov Slovenskej národnej strany, ktorej som nominantom. K tejto úlohe pristupujeme aktívne. V rámci slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie sme pripravili Deň slovenského obranného priemyslu, kde sme zahraničným partnerom prezentovali takpovediac „to najlepšie, čo doma máme“. Samozrejme, bolo by ideálne, ak by sme aj pri modernizácii našich ozbrojených síl mohli kupovať všetko „slovenské“, no pochopiteľne, je to možné iba v zmysle zákona.

Po období takpovediac pasivity pri tvorbe záloh máme za sebou pilotný projekt dobrovoľnej vojenskej prípravy a na jar bude spustený program budovania aktívnych záloh. Čo od nich očakávate?

Začal by som dobrovoľnou vojenskou prípravou, pretože tá je jednou z našich top priorít a pre úspešnosť tohto projektu urobíme maximum. Sme vo fáze, keď máme za sebou pilotný projekt, rozsiahlu analýzu, ktorá nám ukázala jeho silné, ale aj slabé stránky a v súčasnosti už máme rozbehnutý legislatívny proces so zmenami v zákone, ktoré ho majú zatriktívniť. Ihneď po ukončení tohto procesu sme pripravení pokračovať vo výcviku ďalších dobrovoľných vojakov. Úprimne poviem, bol som sklamaný, keď niektoré médiá prezentovali naše úsilie o skvalitnenie projektu celkom opačne, a to tak, že projekt dostal stopku. Nie je to pravda. Zo zmien, ktoré majú dobrovoľnú vojenskú prípravu zatriktívniť, spomeniem zvýšenie finančného príspevku o približne 200 eur, skrátenie výcviku z 12 na 11 týždňov a absolventi by mali mať garantovaný jednoduchší vstup do ozbrojených síl, k polícii, hasičom a záchranárom. V tomto máme plnú podporu aj predsedu Národnej rady SR a Slovenskej národnej strany Andreja Danku. Chcem zároveň pripomenúť, že peniaze nemôžu byť hlavnou motiváciou pre vstup do tohto projektu. V kampani preto budeme klásť dôraz aj na vlastenectvo a uvedomenie si zodpovednosti za obranu našej krajiny. Čo sa týka aktívnych záloh, v tomto projekte sme na začiatku. V budúcom roku spúšťame v máji výcvik prvých vojakov, ktorí boli zaradení do aktívnych záloh. Ak sa všetko podarí, malo by ich byť 40.

V programovom vyhlásení sa vláda zaviazala, že pripraví aktualizáciu Bezpečnostnej stratégie a Obrannej stratégie SR. Čo

bude v procese ich prípravy najdôležitejšie?

Obe stratégie budú predovšetkým reflektovať zmenenú bezpečnostnú situáciu doma i vo svete a ich aktualizáciou sa posilnia predpoklady na efektívne prijímanie potrebných systémových a koncepčných opatrení. Tiež chceme posilniť implementáciu relevantných rozhodnutí pre bezpečnosť a obranu štátu, ktoré budú prijímané na úrovni Európskej únie a Severoatlantickej aliancie, ako aj v rámci širšieho medzinárodného spoločenstva. Stratégie majú nadrezortný charakter, preto si ich vypracovanie vyžaduje spoluprácu viacerých ústredných orgánov štátnej správy. Očakávame aj politickú a verejnú diskusiu.

Čo považujete v nasledujúcich mesiacoch a rokoch za najdôležitejšie pri budovaní nášho rezortu v oblasti posilňovania vnútornej súdržnosti a morálnej sily?

Za nesmierne dôležité považujem to, aby každý jeden zamestnanec a vojak vedel, že si vážim jeho prácu a osobný príspevok k tomu, aby mohli veci fungovať tak, ako majú.

Posilňovanie vlastenectva, historického povedomia, ako aj národnej i občianskej hrdosti všetkých obyvateľov Slovenska si dala do Programového vyhlásenia nielen vláda, ale úlohy v tejto oblasti plní i náš rezort. S akým úspechom a s akou víziou?

Osobne som presvedčený, že budovanie vlastenectva je pre Ministerstvo obrany SR veľmi dôležité bez ohľadu na to, aká politická strana ho riadi. To hovorím nielen ako vlastenec a nominant Slovenskej národnej strany, ale aj ako človek, ktorý celý svoj profesijný život zasvätil armáde. Ľudia, ktorí sa rozhodnú stať sa profesionálnymi vojakmi, sú v zmysle prísahy pripravení v krajnom prípade za svoju vlasť aj život položiť. A tak by to mal cítiť každý vojak počas celej svojej kariéry. Vzhľadom na vašu otázku sa vrátim ešte k dobrovoľnej vojenskej príprave, kde jeden z absolventov na tlačovej konferencii, ktorú sme mali k jej vyhodnoteniu, povedal, že sa prihlásil, pretože „je hrdý Slovak“. Jeho slová ma v dobrom zmysle zaskočili. To sa dnes u mladých ľudí len tak nevidí. Pamätám si ho ešte zo slávnostného vyradenia absolventov dobrovoľnej vojenskej prípravy a aj tam na ňom bolo vidieť, že to berie vážne a je hrdý, že je dobrovoľným vojakom a vlastencom. A presne takých ľudí potrebujeme, či už ako profesionálnych, alebo dobrovoľných vojakov.

Ako ste si pred Silvestrom vyhodnotili obdobie, ktoré ste v pozícii ministra obrany, čo sa podarilo a kde treba zabráť? A aké ste ti dali predsavzatia do roku 2017, ak nehovoríme len o štátnických úlohách?

Máme za sebou 9 mesiacov náročnej práce, niečo sa podarilo viac, niečo menej. Naším strategickým zámerom je vypra-

vať hlavné plánovacie dokumenty tak, aby boli schválené vládou SR a Národnou radou Slovenskej republiky. Z pozitívnych zmien spomeniem, že sme sa po rokoch vrátili k plánovitému systému obstarávania, pripravujeme plán výstavby a rozvoja ozbrojených síl, realizovali sme pilotný projekt dobrovoľnej vojenskej prípravy, spustili tvorbu aktívnych záloh a v neposlednom rade sme v rámci našich finančných možností pokračovali v modernizačných projektoch. Už v januári začne oficiálne na Slovensku fungovať styčný integračný tím (NFIU), čo chcem tiež vyzdvihnúť. V podstate od začiatku intenzívne pracujeme na príprave novej Obrannej a Vojenskej stratégie SR a naši odborníci participujú na tvorbe novej Bezpečnostnej stratégie SR, ktorej gestorom je rezort

diplomacie. V zahraničných operáciách a misiách sa aj v tomto roku vystriedali desiatky našich profesionálnych vojakov a zvládli sme dve výnimočné výzvy v podobe bojovej skupiny EÚ V4 a historicky prvé slovenské predsedníctvo v Rade Európskej únie. Máme za sebou účasť na summite vo Varšave, kde sme potvrdili zodpovedné plnenie našich záväzkov, vrátane cieľov síl, ktoré nám vyplývajú z členstva v elitných spoločenstvách Severoatlantickej aliancie ale aj Európskej únie. Čo sa týka predsavzatí do roka 2017, tak prioritou je, aby občania Slovenskej republiky vedeli a vnímali, že Ozbrojené sily SR sú tu vždy pre nich a môžu sa na našich vojakov vždy spoľahnúť.

Za rozhovor ďakuje redakcia Obrana

Foto: Ivan Kelement

TÉMA

Biela kniha o obrane Slovenskej republiky

Kde sme a čo chceme

Aktuálny vývoj bezpečnostného prostredia sa odrazil aj v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020 z apríla minulého roka, ktoré obsahuje záväzok o prijatí opatrení na zvýšenie obranyschopnosti našej vlasti. Ministerstvo obrany už začiatkom leta vypracovalo Bielu knihu o obrane Slovenskej republiky, ktorú aj po verejnej diskusii odsúhlasila vláda 28. septembra.

„Návrh aktualizovanej Bielej knihy o obrane je reakciou na zásadnú zmenu bezpečnostného prostredia, ktorej jasným a naliehavým imperatívom sa stáva zvyšovanie obranyschopnosti Slovenskej republiky v celom komplexe a rozsahu opatrení s dôrazom na zvyšovanie pripravenosti a bojaskopnosti Ozbrojených síl Slovenskej republiky,“ zdôraznil minister obrany Peter Gajdoš. Vysoko aktuálny dokument tvorí základný politicko-strategický rámec dlhodobého rozvoja zaručovania obrany štátu s dôrazom na ozbrojené sily s výhľadom do roku 2030. Venujeme sa mu v téme tohto čísla Obrany.

Predchádzajúca verzia Bielej knihy vznikla v roku 2013 a aj mimorezortní odborníci na obranu upozorňovali, že už je zastaraná. O to viac si to uvedomovali odborníci v rezorte, vrátane jeho vedenia. „Biela kniha o obrane Slovenskej republiky akcentuje napĺňanie primárnej zodpovednosti Slovenskej republiky za vlastnú obranu. Zvýrazňuje potrebu prípravy aj na najhorší scenár ohrozenia štátu, čo si vyžaduje rozvíjanie individuálnej a kole-

tívnej schopnosti odolávať ozbrojenému útoku,“ napísal v predslove k dokumentu minister Peter Gajdoš. „Potreba vyššej úrovne obranyschopnosti štátu, nárast úloh pre ozbrojené sily a zabezpečenie medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky nevyhnutne vyžadujú aj zvyšovanie úrovne ich spôsobilostí. Tieto budú musieť disponovať nielen vyšším bojovým potenciálom, účinnejšou bojovou podporou a efektívnejším bojovým zabezpečením, ale aj vyššou mierou schopnosti včasnej reakcie na hrozby – tak v rámci kolektívnej obrany, ako aj operácií mimo územia Slovenskej republiky,“ uviedol v Bielej knihe náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim.

Tlak zmenenej situácie

Od prijatia predchádzajúcej Bielej knihy znamenal zásadnú zmenu bezpečnostného prostredia v Európe vývoj na Ukrajine, ako aj medzinárodný terorizmus, ktorý už nie je iba hrozbou, ale v Paríži či v ďalších mestách aj zákerne útočil. Samozrejme, Islamský štát a ideológie ohrozujúce sa-

motnú podstatu demokracie sú nebezpečenstvom, ktoré tiež vyvolali nevyhnutné reakcie v transatlantickom a európskom bezpečnostnom priestore. Riaditeľ odboru medzinárodných vzťahov MO SR Oleg Havasi hovorí: „Okrem aktuálnej hrozby teroristických útokov, prebiehajúceho konfliktu v blízkom susedstve, čelíme napríklad radikalizácii časti moslimských spoločností (mimočodom nie majoritnej), migračným vlnám a s tým súvisiacim nárastom extrémnej pravice, dozvukom finančnej krízy, hybridným hrozbám (vrátane kybernetickým hrozbám a propagande) a ďalším súbežným bezpečnostným hrozbám a výzvam. Druhým faktorom, ktorý sa zmenil, je naše vnímanie bezpečnostného prostredia a medzinárodných vzťahov. Európa si zvykla čerpať tzv. >mierovú dividendu< po skončení studenej vojny a očakávala, že bude maximálne participovať na riešení krízových situácií v iných častiach sveta. Zmena bezpečnostného prostredia je o to ťažšie vnímaná práve pre kumuláciu hrozieb a naše bolestivé prebúdzanie zo sna o Európe bez bezpečnostných hrozieb a kríz...“ Aj preto teda nová Biela kniha.

Aktuálna Biela kniha 2016 v kapitole o implementácii Bielej knihy z roku 2013 sumarizuje východiskový stav a o. i. uvádza, že aj keď od roku 2013 už rozpočet na obranu neklesal a z jednoperceného podielu na HDP narástol na 1,1 %, vzhľadom na úroveň obranných výdavkov naďalej pretrvával nesúlads medzi určenými úlohami a reálne vyčleňovanými zdrojmi na ich realizáciu. Aj vďaka realizácii súboru opatrení na zefektívnenie využívania zdrojov sa však, okrem iného, podarilo zintenzívniť a zároveň modifikovať výcvik. Generálporučík Pavel Macko, 1. zástupca náčelníka GŠ OS SR, hovorí: „Po ukončení operácie ISAF a prijatí účasti v misii Resolute Support došlo k výraznej redukcii našich počtov nasadených vojsk a tým sme si

pri rovnakých zdrojoch otvorili priestor aj na ďalší výcvik. Na jeho modifikáciu mala vplyv aj celková zmena bezpečnostného prostredia. Iste, vnímame terorizmus či hybridné hrozby, no nie je to len konflikt na Ukrajine alebo celkovo hrozby na východnom strategickom smere, ktorých charakteristikou je návrat k možnosti konvenčného konfliktu aj v Európe. Skutočnosť, že taký konflikt vznikol v susednom štáte, je zrejma a alarmujúca. Musíme byť pripravení. Obrana vlastného územia a našich občanov je ťažisková spôsobilosť ozbrojených síl a ak sme sa predtým sústredili na výcvik expedičných síl, výcvik sme modifikovali. Musíme mať schopnosť brániť zvrchovanosť, nezávislosť a územnú celistvosť Slovenskej republiky, i keď, samozrejme, v systéme kolektívnej bezpečnosti s ostatnými spojencami. Tak to uvádza aj nová Biela kniha“

Konzultácie a podpora

Cieľom každého predkladateľa dokumentu štátneho významu je zabezpečiť preň čo najširšiu podporu naprieč politickým spektrom, ako aj zo strany spoločnosti. Minister to zhrnul v konštatovaní, že jeho celoživotné skúsenosti v OS SR ho utvrdzujú v tom, že zaručovanie obrany štátu je podmienené kontinuitou základných prístupov a riešení s garanciou ich zdrojového zabezpečenia naprieč viacerými volebnými obdobiami. On sám pritom za takmer 42 rokov v uniforme iste nie raz zažil pri výmenách vo vedení rezortu nie iba kontinuitu. O to bolo dôležitejšie, že Biela kniha 2016 bola pred predložením vláde poskytnutá na širokú verejnú diskusiu. Veď výhľadovo má byť sieťou súradníc a smerovaní pre obranu až do roku 2030. Preto sa k nej vyjadrovali viacerí bývalí ministri obrany, štátni tajomníci MO či náčelníci generálneho štábu, ako aj predstavitelia mimovládnych organizácií. Vráťme občianskych združení s profesijným vzťahom k ozbrojeným silám. Hovorí genpor. v. z. Peter Vojtek, v rokoch 2011 až 2014 náčelník Generálneho štábu OS SR: „Keďže som v roku 2013 zastrešoval za ozbrojené sily prípravu predchádzajúcej Bielej knihy, samozrejme, že som sa zaujímal o prípravu tej novej. Spolu s inými som sa zúčastnil 7. júna na prezentácii jej pracov-

„Vojna je zlá vec, no nie najhoršia zo všetkých vecí: upadnutý a degenerovaný stav morálneho a vlasteneckého cítenia, podľa ktorého nič nie je hodné vojny, je omnoho horší.“

John Stuart Mill

nej verzie na ministerstve obrany, kde boli hlavní funkcionári MO vrátane ministra a náčelníka GŠ. Diskutoval som o viacerých bodoch, no nevnímam som to ako zásadné pripomienky, pretože ako celok bola Biela kniha 2016 postavená správne. Všetci prizvaní sme sa však zhodli na predpoklade, že miera úspechu pri naplňaní jej cieľov bude mimoriadne závisieť od pridelených financií.“

„Nemusíme mať vždy či vo všetkom rovnaký názor, ale bolo dobré, že sme boli ku kreovaniu či pripomienkovaniu Bielej knihy 2016 prizvaní, rovnako ako považujem

za dôležité, aby experti z mimovládnych organizácií, ktorí sa venujú bezpečnosti, dostali priestor na vyjadrenie pri príprave Bezpečnostnej a Obrannej stratégie,“ konštatuje Dušan Fischer zo Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku.

Východiská a rozbeh

V kapitole o implementácii predchádzajúcej Bielej knihy z roku 2013 sú vlastne špecifikované aj východiská, na ktorých budeme ďalej stavať. Je zrejme, že veľký deficit vo viacerých oblastiach vytvorený v priebehu ostatných dvoch desaťročí sa nedal za ten čas vymazať. No zároveň treba zdôrazniť, že sa o. i. začala realizácia najväčších modernizačných projektov v histórii ozbrojených síl, týkajúca sa dopravných lietadiel či viacúčelových vrtuľníkov. „Pokračovali sme v realizácii projektov obstarávania nákladných terénnych vozidiel v kategórii N3G a N2G teda ťažkých a stredných nákladných vozidiel. Ďalej pokračovala výmena technicky zastaraných malých terénnych automobilov, takže v tomto smere sa urobil kus práce,“ konštatuje Igor Dobrovič, generálny riaditeľ – národný riaditeľ pre vyzbrojovanie, dočasne preložený. Pripomenie schválenie projektu prezbroyenia vzdušných síl strednými dopravnými lietadlami, kde je uzav-

Biela podľa obalu

Termínom „biela kniha“ (white book) ale aj „biely dokument“ (white paper) sa najmä v anglosaskej literatúre označuje komplexná správa, ktorá definuje zámer, filozofiu alebo súbor aktivít na vyriešenie problému alebo zmenu či uspôsobenie orientácie.

Výraz „biela kniha“ bol po prvý raz použitý v roku 1922 v dokumente vypracovanom na podnet Winstona Churchilla, ktorý sa týkal vzťahov s Palestínou. Jeho názov sa odvíja od farby obalu dokumentu. Biele knihy sa v mnohých štátoch sveta používajú ako nástroj vlády na opis skutkového stavu vecí a prezentovanie stanovísk verejnosti prv, než predloží príslušnú legislatívu. Svojím spôsobom sú tak biele knihy lakmusovým papierikom na preskúmanie nálad obyvateľstva a vyhodnotenie následkov rozhodnutí.

Rakety, nie bombardéry

V mnohých krajinách (Austrália, Japonsko, Nemecko a iné) sa tzv. biele knihy o obrane používajú na definovanie obrátov resp. posunov v obrannej stratégii. Typickým príkladom je tá z dielne britských stratégov z roku 1957, ktorá predznamenalala malú revolúciu v britskom obrannom priemysle, so zrejme najväčším vplyvom na spoločnosti podnikajúcimi v oblasti vojenského letectva. Zmeny podmienili dva závažné faktory: finančná situácia a diaľkovo navádzané rakety,

retá zmluva na dodanie lietadiel C-27J Spartan, ako aj viacúčelových taktických vrtuľníkov UH-60 Black Hawk. Vymenili sa dve ľahké dopravné lietadlá L-410 a pripravili sa projekty vyzbrojovania, ktoré sa budú realizovať v najbližších rokoch. „Obdobie od prijatia minulej Bielej knihy hodnotím ako čas rozhodnutí a prijatia strategických projektov vyzbrojovania najmä v prospech vzdušných síl,“ konštatuje Igor Dobrovič. Avizuje: „Aktuálnu Bielu knihu 2016 považujem za veľmi dobrý východiskový dokument, ktorý položil základ pre rozbeh a realizáciu ďalších rozhodnutí o očakávaných strategických projektoch vyzbrojovania.“

Reakcie na nerovnováhu

V Bielej knihe 2016 je deklarované: „Ob-
ranné úsilie Slovenskej republiky potvrdzuje istoty pre občanov Slovenskej republiky, že obrana štátu bude zaručená a vyjadruje záruky pre jej spojencov, že Slovenská republika si svoje záväzky bude plniť zodpovedne.“ Súvisia s tým aj plánovacie predpoklady zaručovania obrany štátu. Hovorí o nich generálny riaditeľ sekcie riadenia obrany výstavby ozbrojených síl a obranného plánovania MO SR plukovník gšt. Tibor Králik: „Plánovacie predpoklady v Bielej knihe 2016 reagujú na dlhodobú výraznú nerovnováhu medzi úlohami

obrans štátu a zdrojmi na ich plnenie, ktorá viedla k vážnym deficitom v obranných kapacitách štátu. Oproti minulosti, v zhoršenom bezpečnostnom prostredí zároveň narastajú nároky na pripravenosť systému obrany, teda na kvantitatívne i kvalitatívne vyššiu úroveň zabezpečenia obrany štátu. To logicky vyžaduje aj adekvátne zvyšovanie obranných výdavkov SR. Vychádza sa pri tom z potrieb obrany SR, vrátane naplnenia politicko-vojenskej ambície SR, pričom plánovacie predpoklady sú formulované realisticky a nárast zdrojov prepájajú s ich efektívnym využitím najmä na strategické modernizačné projekty. Cieľom je v dlhodobom horizonte zabezpečiť vyvážený rozvoj spôsobilostí všetkých druhov síl našich ozbrojených síl.“

Biela kniha zdôrazňuje, že systém plánovania obsahovo a procesne harmonizuje obranné plánovanie Slovenskej republiky s procesom obranného plánovania NATO. To sa, prirodzene, netýka len rezortu obrany. Pretože ako je deklarované v kapitole Riadenie obrany štátu, príslušné úlohy zabezpečuje a plní tak Národná rada SR, prezident, ministerstvá či ostatné orgány štátnej správy, ako aj samosprávy či fyzické osoby.

Moderné a akcieschopné

Biela kniha definuje, že ozbrojené sily patria medzi základné piliere našej štátnosti

a sú rozhodujúci výkonný prvok systému obrany štátu. Cieľom ich rozvoja sú moderné, akcieschopné a dôveryhodné ozbrojené sily disponujúce adekvátnym bojovým potenciálom, schopné zaručovať obranu štátu, podieľať sa na kolektívnej obrane spojencov a prispievať k riešeniu konfliktov v misiách a operáciách mimo územia Slovenskej republiky. Nárast bojových spôsobilostí OS SR má byť hlavným merateľným ukazovateľom úspechu ich transformácie. Čo sa tým myslí, konkretizuje náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim: „Pôjde najmä o pokračovanie budovania jednej z priorít ozbrojených síl, ktorou je mechanizovaná brigáda. Ďalej sa tento nárast prejaví v plnení medzinárodných záväzkov či už účasťou v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, alebo pripravenosťou na nasadenie v rámci síl reakcie NATO (NRF) aj síl veľmi rýchlej reakcie (VJTF). Musíme však pripomenúť, že tento nárast bude možný po úspešnom zvládnutí novozavádzanej techniky.“

Cudzie slovo Synergia

Ak hovoríme o vyzbrojovaní pozemných síl, ich veliteľ generálmajor Ondřej Novosad by mal dlhý zoznam. V súlade s Bielou knihou pritom aj on predovšetkým deklaruje: „Jednoznačne to musí byť generačná výmena bojových obrnených vozidiel 4x4

ktoré odsunuli do úzadia doktrínu postavenú na ťažkých bombardéroch nesúcich jadrové bomby a moderných stíhačkách bojujúcich proti zrkadlovej taktike protivníka. Biela kniha definovala novú stratégiu, podľa ktorej sa letecký priemysel mal reorganizovať s tým, aby sa množstvo malých spoločností v podstate zlúčilo do niekoľkých veľkých, pričom motívatorom bol argument, že nové kontrakty bude vláda zadávať len takýmto zlúčeným firmám. V zápatí (pod nátlakom) sa tradičné firmy ako En-

glish Electric, Bristol Aeroplane Company a Vicker-Armstrong spojili, aby vytvorili British Aircraft Corporation (BAC). Podobným procesom vznikla Hawker Siddeley a British Hovercraft Corporation. Reorganizácia neobišla ani armádu, kde mnohé jednotky boli rozpustené a iné zlúčené, tisíckam mužov v uniformách odporučili hľadať si inú prácu.

Od Sydney po Berlín

Bližšie k našej definícii strategických dokumentov má napríklad austrál-

a 8x8 či modernizácia pásových bojových vozidiel. Tiež delostrelecké systémy, systém riadenia paľby či bojový komunikačný a informačný systém.“

V rovnakom tóne pokračuje aj národný riaditeľ pre vyzbrojovanie Igor Dobrovič: „Okrem prezbrojenia hlavne mechanizovaných jednotiek bojovými obrnenými vozidlami 8x8 alebo viacúčelovými taktickými vozidlami na báze 4x4 je to obmena ďalšej zastaranej techniky. Je pred nami obdobie analýzy a prípravy projektov, ako je napríklad obmena alebo zabezpečenie novej protitankovej munície či protitankových riadených kompletov. Už bolo prijaté rozhodnutie o modernizácii pásových bojových vozidiel pechoty, vďaka čomu sa reálne zvýši bojová spôsobilosť príslušných jednotiek. Budeme obstarávať špeciálny materiál a prostriedky aj pre 5. pluk špeciálneho určenia, prápor ISTAR či Vojenskú políciu. Už sa zaoberáme obstaraním prostriedkov rádiolokačnej techniky.“

Biela kniha deklaruje aj doplnenie, modernizáciu alebo výmenu techniky ženínej podpory, techniky v oblasti EOD, RCHBO či techniky pre potreby jednotiek civilnovojenskej spolupráce a psychologických operácií. Jednotlivé projekty by mali byť realizované v dvoch etapách: v rokoch 2016 – 2020 a 2021 – 2030. Samozrejme, obstarávania sa uskutočnia s dodržaním všetkých národných predpisov či pravi-

diel, ku ktorým nás viažu medzinárodné záväzky, no v Bielej knihe sú dôležité práve aj tieto riadky: „Modernizácia alebo výmena hlavných druhov výzbroje a techniky umožní aj intenzívnejšie zapojenie

sa bude presadzovať využitie schopností obranného priemyslu Slovenskej republiky v realizácii projektu, resp. na údržbe a opravách produktu. Obranný priemysel SR bude zapájaný aj do výskumu a vývoja na zabezpečenie obrany štátu.“ Na uvedený zámer pridávame len v jednej vete reakciu prezidenta Združenia obranného priemyslu SR Mariána Andraščíka: „To je v podstate jediná cesta, ako môže náš obranný priemysel prežiť a napredovať.“

Zdroje ľudských zdrojov

Starostlivosť o ľudí a personálna práca je, pochopiteľne, v Bielej knihe rozvedená širšie, ale Ľubice Fuskovej zo sekcie ľudských zdrojov MO SR sme sa spýtali na výklad nasledujúcich viet: „Medzi nástroje personálneho manažmentu bude doplnený model kvality života profesionálneho vojaka definujúci štandard, porovnateľné s inými členskými štátmi NATO, ktoré je potrebné dosiahnuť a udržiavať najmä v oblasti podmienok výkonu štátnej služby profesionálneho vojaka, sociálnej politiky, rodinného života a bývania.“ Riadi-

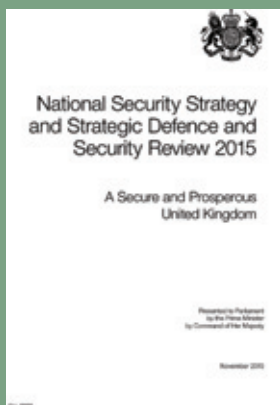

obránného priemyslu Slovenskej republiky, čo posilní bezpečnosť a dostupnosť dodávok vo vojnovom stave a v čase vojny a podporí ekonomický rast Slovenskej republiky a domácu zamestnanosť. V prípade projektov so zahraničným partnerom

teľka odboru sociálnej politiky vysvetľuje: „Personálna práca v Ozbrojených silách SR si vyžaduje komplexný prístup. Získavanie a udržiavanie kvalitného personálu je možné len vtedy, ak je vytvorené dostatočne motivačné prostredie, ak sa vo-

ska Biela kniha o obrane z februára 2016, ktorá je plne venovaná obrane teritória a národných záujmov krajiny a načrtáva dlhodobý plán posilnenia obranyschopnosti, vrátane tzv. integrovaného investičného programu, ktorý definuje potreby a vklady do nových zbraňových systémov, platforiem, zariadení, budov, pracovnej sily, informačných a komunikačných technológií atď.

Teritoriálne (aj geostrategicky) bližšia je nám nemecká biela kniha, ktorú v tomto roku vydali po desať-

ročnej pauze v zmenenom politickom aj bezpečnostnom prostredí, a ktorá zakotvuje Nemecko ako štát zohrávajúci kľúčovú a vzrastajúcu úlohu v infraštruktúre NATO a EÚ (mimo iného, dokument spomína obrannú úniu európskych štátov ako projekt budúcnosti).

Samozrejme, strategické záujmy sú v rôznych častiach sveta rôzne: kým väčšina európskych bielych kníh reflektuje v takej či inej forme pociťovaný rast napätia medzi NATO na jednej strane a Ruskom na druhej;

jenský personál cíti materiálne aj morálne docenený, má pocit sebarealizácie, ak je adekvátne postarané o rodiny vojakov a sú vytvorené všestranné podmienky pre naplnenie prirodzených potrieb a záujmov vojakov. V súhrne ide o kvalitu života profesionálneho vojaka. Obsah tejto úlohy je teda v záujme splnenia cieľov personálnej politiky rezortu, vychádzajúc z poznatkov o kvalite života vojakov krajín členov NATO, poznatkov z aplikačnej praxe a posúdení možností, ktoré má rezort obrany. Tiež sa má vytvoriť mechanizmus, ktorý bude v tejto oblasti signalizovať nedostatky (nenaplnenosť) tohto modelu a potrebu realizácie doplnujúcich ďalších krokov zo strany rezortu.“

„Aplikáciou relevantných podnetov je nevyhnutné smerovať k dosiahnutiu vysokej úrovne pracovnej spokojnosti profesionálnych vojakov, zvýšiť atraktivnosť vojenského povolania v radoch občanov

Slovenskej republiky a pozdvihnúť klesajúcu konkurencieschopnosť MO SR na trhu práce,“ zhrnul plukovník Tomáš Szalay, riaditeľ odboru ľudských zdrojov.

Zálohy ako priorita

Medzi definované spôsobilosti ozbrojených síl patrí aj tvorba a príprava záloh – a venuje sa im aj Biela kniha 2016. Vráťme sa k decembrovej tlačovej besede, keď minister obrany Peter Gajdoš pri vyhodnotení pilotného projektu dobrovoľnej vojenskej prípravy predstavil návrh legislatívnych zmien, o ktorých sa uvažuje v súvislosti s jej skvalitnením. Zdôraznil: „Pre úspešnosť projektu dobrovoľnej vojenskej prípravy urobíme maximum, pretože ide o jednu z našich priorít. Ďalší dobrovoľní vojaci už teda budú cvičiť za lepších podmienok. Základňa v Yvcku a mobilizačného dopĺňovania v Martine je na výcvik ďalších dobrovoľníkov pripravená.“

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Milan Maxim potvrdil, že ozbrojené sily považujú tvorbu záloh za jednu zo svojich priorit. „Preto víťame iniciatívu novelizovať zákon o dobrovoľnej vojenskej príprave a tým vytvoriť lepšie predpoklady pre motiváciu občanov, ktorí sa chcú stať príslušníkmi záloh a byť pripravení v prípade potreby plniť svoje občianske povinnosti.“ Minister obrany Peter Gajdoš pritom informoval aj o projekte aktívnych záloh, v rámci ktorého by malo pilotný výcvik už v máji tohto roku absolvovať cca 40 ľudí. Mimochodom, Biela kniha 2016 pamätá aj na to, že budú posilnené spôsobilosti OS SR prijať, vystrojiť a cvyčičiť vojakov v zálohe na výkon mimoriadnej služby.

Zdravotníci

V riadkoch o vojenskom zdravotníctve sa o. i. uvádza, že bude aktualizovaná koncepcia jeho rozvoja s cieľom zladenia vojenského zdravotníctva s potrebami OS SR a so štandardmi NATO. Čo to znamená? V skratke vysvetľuje plukovník Vladimír Lengvarský, hlavný lekár OS SR: „Cieľom zmien vo vojenskom zdravotníctve na základe znenia v Bielej knihe 2016 by malo byť nastavenie a dosiahnutie stanovených štandardov v poskytovaní zdravotnej starostlivosti, a to tak na území SR, ako aj v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, s cieľom maximálnej ochrany života a zdravia profesionálnych vojakov a ďalších zamestnancov MO SR. V príprave koncepcie ďalšieho rozvoja vojenského zdravotníctva bude hlavným imperatívom stabilizácia odborného zdravotného personálu, najmä lekárov s nastavením primeranej atraktivity služby v OS SR. Súčasťou celého systému musí byť aj zodpovedajúce materiálne a technické zabezpečenie, v modernizácii musí nastať výrazný pokrok vo vybavenosti OS SR poľnými zdravotníckymi zariadeniami a taktiež s materiálnym a personálnym zabezpečením výcviku.“

Verejnosť a vlastenectvo

Podobne by mohli komentovať jednotlivé časti Bielej knihy aj ďalší funkcionári rezortu obrany a ozbrojených síl. Všetci by sa však iste zhodli na tom, že jedným zo základných atribútov v rámci systému za-

pre Japonsko je najväčšou hrozbou expanzia Číny najmä v námornej oblasti, preto sa japonská biela kniha z roku 2016 sústreďuje najmä na narastajúcu asertivitu a posilňovanie vojenskej prítomnosti Peking v Tichomorí. Bezmála 500-stranový dokument podrobne vyratúva nielen nepriateľské aktivity čínskych lodí osobitne v oblasti Juhočínskeho mora, ale opisuje aj 571 vzletov japonských vojenských lietadiel proti čínskym strojom hroziacim narušením japonského vzdušného priesto-

ru, čo je najviac za posledných 15 rokov. Biela kniha podčiarkuje potrebu aktívnejšieho prístupu k zabezpečeniu obrany Japonska – zlé jazyky tvrdia, že by to mohol byť prvý krok k revidovaniu pacifistickej ústavy súostrovia.

Demokratická legitimita

Keďže Biela kniha o obrane je už svojou podstatou strategický dokument, ktorý ponúka víziu obrany štátu, a pravidlá hovoria, že pri jej zostavovaní by sa mal brať ohľad na nad-

ručovania obrany štátu je vlastenectvo, lojalita k vlastnému štátu a dôvera vo vlastné ozbrojené sily. Azda najvýznamnejší britský filozof 19. storočia John Stuart Mill napísal: „Vojna je zlá vec, no nie najhoršia

zo všetkých vecí: upadnutý a degenerovaný stav morálneho a vlasteneckého citenia, podľa ktorého nič nie je hodné vojny, je omnoho horší.“ Priame slová filozofa vychádzali z presvedčenia, že ochrániť iné ľudské bytosti proti tyranskej nespravodlivosti za víťazstvo ideálov dobra a boj vedený s čestným úmyslom je nepochybne pozitívnu morálnou kategóriou. Pravda, s tým

súvisí aj budovanie a posilňovanie obrany štátu s cieľom získavať preň verejnosť. Aj preto Biela kniha 2016 v kapitole Obrana štátu a verejnosť o. i. uvádza: „V komunikácii o obrane štátu sa bude klásť dôraz na posilňovanie jej vnímania ako záležitosti, ktorá sa týka všetkých, na prehlbovanie vlastenectva a branného povedomia v duchu národných a vojenských tradícií a na vytváranie podmienok na dosahovanie čo najširšej politickej a spoločenskej podpory dlhodobým prioritám zaručovania obrany štátu s dôrazom na rozvoj ozbrojených síl.“ Komunikácia s verejnosťou bude zameraná na informovanie o krokoch, ktoré súvisia so zachovaním zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenska, ako aj o význame nášho členstva v NATO či EÚ. Tiež na posilnenie povedomia o dôležitosti aktívnej účasti občanov na zabezpečovaní obrany štátu či poslaní našich ozbrojených síl pri plnení povinností počas mimoriadnych udalostí a nevojenských krízových situáciách na našom území. Ministerstvo aj s týmto cieľom už rozpracovalo vlastnú komunikačnú stratégiu, ktorá rieši vzťahy i komunikáciu s obyvateľmi, médiami, predstaviteľmi štátnych orgánov či samospráv, ako aj smerom k tretiemu sektoru alebo zahraničným adresátom.

Uveďme príklad: minister obrany Peter Gajdoš v novembri o. i. diskutoval so

študentmi Bilingválneho gymnázia Milana Hodžu v Sučanoch: „Ozbrojené sily musia byť schopné adekvátne reagovať na akékoľvek vonkajšie či vnútorné ohrozenie štátu a jeho obyvateľov, a to dvadsaťštyri hodín denne, sedem dní v týždni. Na to sa profesionálni vojaci neustále pripravujú nielen v rámci bežného výcviku, ale aj počas medzinárodných cvičení,“ povedal minister a študentom zároveň predstavil projekty dobrovoľnej vojenskej prípravy a aktívnych záloh. Tiež im vysvetlil úlohu našich ozbrojených síl v operáciách a misiách medzinárodného krízového manažmentu. Informoval ich aj o aktualizovanej Bielej knihe o obrane SR, ako aj o príprave novej Obrannej, Vojenskej a Bezpečnostnej stratégie SR. Práve to sú dokumenty, ktoré spolu s Dlhodobým plánom výstavby a rozvoja OS SR do roku 2030 či s novelami všeobecných právnych a interných predpisov v oblasti obrany štátu budú mať vedno s už prijatou Bielou knihou ťažiskový vplyv na obranu ako takú - a na náš rezort. Tak, ako je uvedené: „Biela kniha 2016 vytvára politicko-strategický rámec zaručovania obrany štátu, ktorý bude konkretizovaný a implementovaný ďalšími dokumentmi v súlade s ich účelom a charakterom.“

Text: Pavol Vitko

časovosť, aby sa jednotlivé kapitoly nemuseli aktualizovať každý rok či dva. Zároveň však musí byť dostatočne flexibilný, aby sa pod jeho krídla schovali aj drobné zmeny v bezpečnostnom prostredí, ktoré prináša so sebou čas. Nový dokument sa zvyčajne pripravuje ako odpoveď na veľké zmeny v strategickom prostredí alebo ako signál dôležitých zmien vo vládnej politike.

Príprava Bielej knihy o obrane je tak vo svojej podstate fundamentálnou skúškou demokracie, pretože si

vyžaduje širokú súčinnosť naprieč nielen vojenským, ale aj civilným prostredím, kde sa v konzultáciách rôznych aktérov - politikov, vládných úradníkov, vojenských odborníkov aj verejnosti - zviditeľňuje úloha a postavenie ozbrojených síl. Záverečný výsledok tohto procesu tak dáva obrannej politike štátu silnejšiu demokratickú legitimitu, než keby sa tvorila bez debaty a konzultácií.

Text: Peter Susko

Z histórie tankov III

Vojna priniesla obrovský skok

Počas druhej svetovej vojny zažila obrnená technika obrovský skok. Netýka sa to len tankov, ktoré sa z ľahkých a slabo vyzbrojených vozidiel zmenili na skutočné oceľové monštrá. Objavili sa aj úplne nové druhy obrnenej techniky, ktoré sú bežné dodnes.

Na začiatku vojny tvorili hlavnú výzbroj tankových vojsk väčšina zúčastnených armád ľahké tanky. Išlo o vozidlá so slabým pancierom (maximálne 20 – 30 mm) i výzbrojou. Kanóny kalibru 37 – 47 mm sa vtedy považovali za dostatočujúce.

Jedinou výnimkou bolo Francúzsko. To kladlo dôraz na silnejšiu pancierovú ochranu aj pri ľahkých tankoch a malo dostatok tankov stredných (Somua 35) i ťažkých kategórií (B1 bis). Francúzsko však bolo stále v šoku zo strát v prvej svetovej vojne a trpelo nedostatkom mužstva. Preto mali tamojšie tanky nižší počet členov posádky a veže boli iba jednomiestne. Veliteľ, ktorý mal sledovať

okolie, dávať rozkazy a zároveň obsluhovať zbraň, tak bol veľmi preťažovaný.

Dôraz na stredné tanky

Stredné tanky stavalo aj Nemecko, spočiatku však pomalým tempom. Pri útoku na Poľsko i Francúzsko tak aj na nemeckej strane stále hrali prím ľahké tanky.

Zlom priniesol až útok na Sovietsky zväz. Ten mal v tom čase najviac tankov na svete – viac ako všetky ostatné štáty dokopy. Väčšinu však tvorili ľahké stroje typu T-26 a BT, ktoré mali veľmi slabý pancier a boli ľahkou korisťou nemeckých diel. Preto v ZSSR v úplnom utajení vyvinuli a začali vyrábať stred-

né tanky T-34 a ťažké tanky KV, ktoré nemali konkurenciu. Keď sa objavili na fronte, dokázali ich zastaviť iba najťažšie kanóny. Tak sa začali veľké preteky v zbrojení, aj Nemecko muselo výrazne urýchliť vývoj svojich vlastných strojov ťažších kategórií. Zlepšenia a posilnenia sa dočkali aj dovtedajšie tanky, najmä PzKpfw IV.

Preteky v tankovom zbrojení sa týkali viacerých oblastí. Jednou cestou bolo zvyšovanie kalibru a dĺžky hlavne kanónov. Tým sa zvyšovala úsťová rýchlosť a kinetická energia projektilu. Ďalšou cestou bol vývoj nových typov munície, najmä kumulatívnych striel. Ruka v ruku so zvyšovaním účinnosti

M4 Sherman

S počtom 50 000 kusov vyrobených počas vojny je americký Sherman druhý v poradí hneď za T-34. Počas výroby tiež prešiel výraznými zmenami. Prvé verzie Shermanov so 75 mm kanónom sa v Afrike dokázali postaviť nemeckým PzKpfw III a IV. Pre plánovanú inváziu do Európy vyvstala potreba Shermany modernizovať, aby sa mohli postaviť novším nemeckým typom. Celkom nové typy tankov Američania nechceli zaviesť, aby to nenarušilo výrobu a dodávky. Preto zdokonalili najmä výzbroj. Američania začali používať väčšie veže so 76 mm kanónom s dlhšou hlavňou, a tým aj s vyššou úsťovou rýchlosťou strely a vyššou prierezanosťou. Briti namontovali do tanku Sherman svoj vynikajúci 17-librový kanón, ktorý mal ešte lepšie vlastnosti. Takéto tanky sa nazývali Firefly a dokázali si poradiť aj s Tigrom.

Shermany nepoužívali len Američania, ale vo veľkých počtoch ich dostávali aj spojenci. Už spomínaní Briti ich nasadili vyše 17 000, ďalších 4 000 použil Sovietsky zväz. Vo väčších počtoch ich mali aj Francúzi a Číňania.

T-34

Ak si položíme otázku, ktorý tank vyhral druhú svetovú vojnu, odpoveď je jednoznačná: sovietsky T-34. Mal výrazne zošíkmený pancier, ktorý lepšie odolával zásahom, jednoduchú konštrukciu, výkonný dieselový motor a silnú výzbroj v podobe 76 mm kanóna. Charakteristickým prvkom boli aj široké pásy, ktoré znižovali tlak na pôdu, a tým zlepšovali priechodnosť v teréne.

Nečudo, že T-34 bol v lete 1941 pre Nemcov veľmi nepríjemným prekvapením. Na ich veľké šťastie však trpel ešte detskými chorobami. Navyše sovietski tankisti boli v tom čase slabo vycvičení. Mnohé T-34 tak v roku 1941 vyradili skôr poruchy ako nepriateľ.

T-34 samozrejme neostal na úrovni roka 1941. Už verzia so 76 mm kanónom mala postupne niekoľko typov veží. Koncom roka 1943 sa objavila výrazne upravená verzia s 85 mm kanónom. Tá mohla opäť konkurovať novším nemeckým tankom.

Čo však bolo najväčšou výhodou T-34, bol ich počet. Jednoduchá konštrukcia (ale aj továrne ležiace mimo dosahu nepriateľa) umožňovala rýchlu masovú výrobu, ktorá do konca vojny vyprodukovala viac ako 34 000 kusov T-34/76 a 19 000 kusov T-34/85. Spolu do konca vojny vyrobili viac ako 53 000 tankov T-34. Všetkých nemeckých tankov, samohybných diel a stíhačov tankov sa vyrobilo približne 50 000. Samotný T-34 tak prekonáva celú nemeckú produkciu obrnených bojových vozidiel.

kanónov sa zvyšovala aj hrúbka a odolnosť panciera.

S rastúcim dostreľom zbraní sa musela zlepšovať aj optika zameriavačov a pozorovacích prístrojov. Priam nevyhnutnosťou sa stala schopnosť trafiť prvou strelou. Na začiatku vojny bolo bežnou praxou vystreliť na cieľ niekoľko granátov, sledovať ich dopad a podľa toho upravovať námer. S rastúcim kalibrom sa však znižovala zásoba munície vezenej v tanku a takéto plytvanie si už posádky nemohli dovoliť. Navyše, väčšie kanóny produkovali po výstrele viac dymu a dopad granátu sa už nedal pozorovať.

Nové zbrane

Druhá svetová vojna tiež priniesla nové druhy zbraní. Samohybné delá aj obrnené transportéry sa experimentálne objavili už skôr, odvtedy sa však stali až dodnes bežnou súčasťou výzbroje. Samohybné delá totiž poskytujú omnoho väčšiu mobilitu aj pri väčších kalibroch. Obrnené transportéry používali najmä Nemci a západní Spojenci vo forme po-

lopásových vozidiel. Po vysadení pechoty ju navyše mohli podporovať guľometmi či kanónmi. Dnes sa už polopásové podvozky nepoužívajú, ale na podporu pechoty slúžia takéto vozidlá dodnes.

Vo veľkej miere sa tiež objavili samohybné protiletadlové prostriedky, ktoré mali chrániť tanky pred čoraz nebezpečnejšími lietadlami. Veľmi rozšírenou kategóriou sa

počas vojny stali stíhače tankov. Išlo o samohybné protitankové delá, ktoré boli v boji proti obrnenej technike často účinnejšie ako samotné tanky. Mohli totiž niesť silnejší kanón a tým, že nemali vežu, mali nižšiu siluetu a poskytovali ťažší cieľ. Samotné tanky sa potom mohli venovať tomu, čo bolo ich úlohou na začiatku – podpore pechoty.

Text: Miroslav Barič

PzKpfw V Panther

Najznámejším nemeckým tankom druhej svetovej vojny je ťažký Tiger. Ten však vznikol v malom množstve – za tri roky ich vyrobili iba 1 350, lepší Tiger II bol vyrobený len v počte 490 kusov. Stredný tank Panther, ktorý bol menej náročný na výrobu, sa ukázal porovnateľne účinný. Mal výrazne zošíkmený pancier, dobré jazdné vlastnosti, a najmä kvalitnú výzbroj. Jeho kanón mal kaliber 75 mm, ale dĺžku hlavne až 70 kalibrov, čo sa prejavilo na vysokej ústovej rýchlosti a účinnosti strely. Znamená to, že hlavň bola dlhá 70×75 mm, čiže 5,25 m. PzKpfw V Panther bojoval až do konca vojny v čoraz horších podmienkach – Nemci museli ustupovať, vzdušná prevaha Spojencov rástla, problémy s dodávkami paliva sa stupňovali, klesala kvalita výcviku posádok i kvalita ocele použitej na pancier. Napriek všetkým problémom ostával Panther až do konca vojny hrozivým protivníkom. Ponúkal tiež spomedzi nemeckých tankov najlepší pomer ceny a výkonu (bol iba o niečo drahší ako PzKpfw IV). Vyrobili ich zhruba 6 000 kusov.

Ľuďom v núdzi treba pomôcť

Jeseň 2005: Nadporučík Peter Sudimák (vľavo) s kamarátmi zo 7. rotácie KFOR v Kosove, s poručíkom Martinom Farkašom, ktorý prežil, a s nadporučíkom Petrom Orlovským, ktorý zahynul 19. januára 2006 pri leteckej havárii počas návratu domov.

Predstavte si, že máte vlastné deti, no súčasťou života vašej rodiny sa na niekoľko rokov stanú ešte dve opustené školáčky. Alebo že do svojho domu zoberiete natrvalo vám predtým neznámu babičku s jej vnukom, ktorí sa ocitli na ulici. Alebo že ste nasadení v zahraničnej operácii a nedá vám, aby ste pre domácich ľudí, žijúcich vo veľkej núdzi, nerobili zbierky šiat či financií.

Ked' minister obrany Peter Gajdoš uvádzal 29. novembra do rezortnej Siene slávy ďalších piatich novodobých veteránov, povedal, že veľká úcta patrí aj tým, ktorí popri svojej profesionálnej vojenskej práci robia dobré meno ozbrojeným silám tiež mimo službu, napríklad pri pomoci iným. Major Peter Sudimák je jedným z nich.

Motivácia

Azda prvé, čo vám pri týchto príbehoch napadne je, prečo to ten človek robí? Napokon, sám major Peter Sudimák priznáva, že kedysi ho vedeli zabolieť uštipačné poznámky niektorých „dobrákov“, ktorí ťažko chápali, že robiť dobro a pomáhať iným môže byť pre niekoho absolútne prirodzené. Už je nad tým, no aj tak sa Petra pýtame, z čoho tá jeho ľudská ústretovosť pramení? „Pre mňa je to prirodzené. Iste je to aj výchovou, ktorú som dostal. Napríklad môj dedko si zobral z detského domova chlapca, ktorý doteraz býva u mojej mamy v našom rodinnom dome v Brezovici pri Sabínove. Doma v rodine som skrátka videl, že

ľuďom v núdzi sa pomáha – a zrejme to ostalo vo mne...“

Mjr. Sudimák mal šťastie aj v tom, že jeho manželka, pani Janka, má v tomto smere „rovnakú krvnú skupinu“. Mjr. Sudimák spomenie: „Už azda pred pätnástimi rokmi k nám chodili z detského domova celé partie detí. Spolu s Jankou si u nás v byte usporadúvali oslavy narodenín, hrávali sa. No a dievčatká Sandra a Lea už boli ako naše. Chodievali s nami a s našimi dvoma deťmi na víkendy aj dovolenky. Začali sme myslieť na adopciu. Lenže vtedy, pred ôsmimi rokmi, ich dali na adopciu bezdetnému dôchodcovskému páru do Talianska. Zomlelo sa to neskutočne rýchlo. Ozvali sa nám odtiaľ len raz, hneď po príchode a potom ako keby sa nad nimi zľahla zem. Bolo to veľmi traumatizujúce – a aj je. Chcem veriť, že sa im darí, ale chcel by som to aj vedieť.“

Služba s ozvenou

Dedko Ondrej Železník, horár z Orlova pri Starej Lubovni, bol pred štvrtstoročím aj v pozadí ďalšieho Petrovho životného rozhodnutia. „V našej rodine nebol predtým

nikto profesionálny vojak. Práve starý otec prišiel s myšlienkou, či by som svoju budúcnosť nevidel v armáde. Dal som na neho. Doteraz som mu za jeho nápad vďačný. Vojakom som rád, bola to dobrá voľba.“

Major Sudimák promoval na Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši v roku 1996. Potom velil ženijnej čate v Kežmarku. Keď si našiel manželku z Piešťan a chceli byť bližšie spolu, podarilo sa mu získať miesto na Ženijnej základni v Seredi. Odtiaľ prvý raz vycestoval do zahraničnej operácie. V rokoch 2001/2002 bol rok veliteľ odmiňovacieho tímu v Eritrei. Už v roku 2003 bol šesť mesiacov veliteľ strážnej čaty na Cypre. Neskôr ho v roku 2005 vyslali s rotáciou č. 7 do operácie KFOR. Odvtedy má v sebe smútok za 42 padlými kolegami z rezortu obrany, ktorí zahynuli 19. januára 2006 pri leteckom nešťastí počas návratu z operácie KFOR. Vtedy mal s kamarátmi letieť domov aj on. „Asi tri týždne pred rotáciou prišla za mnou nadporučíčka Janka Peštová, personalistka, či by som v Kosove neostal ešte pol roka dlhšie namiesto nej. Chcela sa už vrátiť, bola len chvíľku vyda-

tá – a zmenila pôvodné rozhodnutie byť v KFOR celý rok. Kto vie, ako by to bolo, keby som odmietol, no súhlasil som. Po zmenách doma som vtedy nemal v útvere pridelené miesto a nechcel som sa vracieť do personálnej zálohy...” Po súhlase veliteľov a bratislavského Centra riadenia operácií si Janka a Peter v tragickom An-24, obrazne povedané, vymenili sedadlo. „Toho nešťastného 19. januára 2006 som bol so všetkými kolegami v Prištine na letisku. Ako nový personalista 8. rotácie som im odovzdával personálne rozkazy. Na letisku už boli neďočkaví, no smiali sme sa, ešte v odletovej hale sme si púšťali obľúbené pesničky a sľubovali si, ako sa postretáme na Slovensku. Nezabudnem, keď som ich posledný raz videl nastupovať do lietadla. Pravdaže, netušil som čo sa stane, no neskôr som si veľakrát hovoril, prečo som ich pri rozlúčke v Prištine neobjal tuhšie.“

Keď sa so smútkom, ktorý v ňom ostal navždy, vrátil v lete 2006 domov na Slovensko, takmer zahynul aj on. V lete po ťažkej autohavárii lekári nedávali jeho rodine takmer žiadnu nádej. No dostal sa z toho. A napriek strate kamarátov mal v sebe silu pokračovať v uniforme. A o to viac si váži život a chce pomáhať žiť tým, ktorí pomoc k životu potrebujú.

Slepotá či oblečenie

V nasledujúcom období mjr. Peter Sudimák slúžil v Hlohovci, bol aj veliteľ dopravnej rotý. V roku 2012 odišiel nateraz na svoju poslednú polročnú misiu do Bosny a Hercegoviny ako veliteľ styčného monitorovacieho tímu. Tu môžeme pokračovať aj v jeho humanitárnych aktivitách. „Nie netýka sa to len mňa, pomáhali sme viacerí,“ zdôrazňuje. O čo išlo? Napríklad jeden z príslušníkov tímu sa dozvedel, že istý školák vo Vyšehrade je ohrozený slepotou. Mohol byť operovaný len na špecializovanej klinike v Nemecku. Rodina nemala žiadne prostriedky ani len na cestu. P. Sudimák inicioval zbierku aj u slovenských vojakov. Keď sa ho pýtame, či sa potom s chlapcom stretli, odpovedá: „To nebolo dôležité. Dôležité bolo, keď sme sa potom v tamajších novinách dočítali, že operácia sa podarila.“ Inokedy zase Sudimákovci v rámci svojej monitorovacej činnosti navštívili vo Vyšehrade Ústav pre mentálne postihnuté ženy.

„Po tom, čo sme videli a po dohode s riaditeľom sme poprosili o pomoc naše ženy na Slovensku...” Výsledkom bola zbierka šatstva, ktoré po návrate z dovolení vozili do Bosny plnými kuframi – a pridali aj nákupy potravín.

Slzy a úsmevy

Manželka Janka volala na jeseň 2012 svojmu mužovi Peťovi do Bosny, že by prijala do ich bytu na podnájom dosť netypickú rodinu. Staršiu ženu s dcérou, ktorá má päť detí. Pre dlhý príšľach o bývanie, ostali na ulici a mesto Sereď im poskytlo núdzové ubytovanie len na mesiac. Nikto iný im nechcel prenajať byt, lebo mali nálepku „problémoví“. Sudimákovci, ktorí sa medzitým presťahovali do domu, sa napokon rozhodli, že im v ich byte dajú šancu. Všetko bolo spočiatku vcelku O.K. Až kým sa nevrátil z väzenia násilnícky manžel spomenutej ženy, s ktorým mala štyri deti a Adama z predchádzajúceho vzťahu. Kolotoč násilností sa začal opäť. Vzápätí svoju družku a deti odviezol preč. Stará pani ostala sama. Absolútne bez prostriedkov a so zablokovaným dôchodkom. Z toho mála, čo mala, všetko predtým dávala na aké-také prežitie detí svojej dcéry. A nielen to. Aby prežili, zadlžila sa. Sudimákovci ju nechali v o svojom byte. Nosili jej stravu a začali jej pomáhať vybavovať exekúcie. To nebolo jednoduché. Oni sami si popožičiavali v rodine, aby za ňu čím skôr zaplatili 8 000 eur, lebo úroky rástli závažným tempom. Navyše, na Štedrý večer 2012 volal pani Janke Sudimákovkej malý Adam. Uplakany prosil o pomoc. Opäťovne bol „vyhodený“ na ulicu. Pani Janka, po dohode s manželom, vycestovala autom po neho. Čakal ju vonku v zime, v roztrhaných teniskách a šatách, s očami plnými slz. Potom sa usmial. „Odvtedy Adamko aj so svojou babkou, ktorú voláme teta, žijú u nás,“ povie major Sudimák. Sudimákovci pritom majú 17- a 8-ročného syna, aj 15-ročnú dcérku. Adam, ktorého má teta Anka už vo svojej starostlivosti, je z detí najstarší. Má 18. „Študuje na stavebnej priemyslovke v Trnave a zatiaľ patrí k najlepším,“ konštatuje s hrdosťou major Sudimák, ktorý po návrate z Bosny pôsobil ako zástupca veliteľa opravárenského práporu v Martine a od januára 2015 slúži na odbore bojovej prípravy generálneho štábu v Bratislave.

Ruže pre Sudiho

„Keď Peťo išiel slúžiť do zahraničia, mala som o neho vždy veľký strach. Aj som sa modlila, aj ruže pestovala a nosila do kostola, len aby sa v zdraví vrátil. Ale nikdy by som nečakala, že raz vďaka nemu budem tu spolu aj s ministrom či generálmi. Taká som na neho hrdá...” povedala nám Petrova mama pani Jolana Sudimáková – a pre dojatie nedokončila vetu. Na slávnostnom uvedení svojho syna do Siene slávy sa pritom ocitla náhodou. Pricestovala z východu, aby Sudimákovcom postrážila deti, keď boli na krátkej dovolenke. „O ničom sme dopredu nevedeli, z ministerstva nás prekvapili len tri či štyri dni pred oceňovaním,“ vysvetlila nám pani Janka Sudimáková. Zároveň spomenula: „Keď odchádzal Peťo do svojej prvej misie v Afrike, náš prvý syn mal jeden a pol roka a malá len dva mesiace. To, že som často nespávala kvôli deťom, bolo prirodzené. No bezsenné noci poznačené strachom o môjho muža boli oveľa horšie. Ale vydržali sme, som na neho pyšná. Ako na vojaka, tak aj na človeka.“

Áno, aj pani Janka iste vníma ministrovo úprimné poďakovanie všetkým blízkym našich vojakov slúžiacim v zahraničí, ktorí pre nich doma vytvárajú zázemie. A na čo myslel major Peter Sudimák, ktorého jeho kamaráti poznajú aj pod priateľskou prezývkou Sudi, keď pomyslene vchádzal, aj s kyticou kvetov, do Siene slávy novodobých veteránov ministerstva obrany? Možno si spomenul, ako už dávnejšie pomáhal koordinovať zbierky pre Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých v Pastuchove. Alebo ako organizoval s vojakmi sobotné brigády pri maľovaní Krízového strediska pre týrané, zneužívané a zanedbávané matky a deti v Trnave. Alebo ako ho v bosnianskych Čajniciach prekvapili milí a slušní škôlkari, no aj skutočne chatrné vybavenie škôlky, pričom ozvenou tejto návštevy bola zbierka všetkých možných druhov hračiek dovezených zo Slovenska – a naši vojaci sa deťom ešte poskladali na základné školské potreby.

Nuž, možno majorovi Petrovi Sudimákovi vypadlo z pamäti aj viacero iných vecí. Ale okrem všetkého iného nikdy nezabudne na svojich padlých kamarátov – a na to, že ľuďom v núdzi sa pomáha.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, Ivan Kelment a archív P. S.

September 2014: Kapitán Peter Sudimák počas vojenskej púte do Ríma s manželkou Jankou a s ordinárom ozbrojených síl a ozbrojených zborov biskupom Františkom Rábekom

November 2016: Major Peter Sudimák je uvedený do Siene slávy, blahoželá mu minister obrany Peter Gajdoš

Zlatí, strieborní aj bronzoví darcovia

Na sklonku novembra významen Slovenský Červený kríž za bezpríspevkové darcovstvo krvi Jánskeho plaketami dvanásť príslušníkov Práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v Rožňave. Viac ako štyridsaťkrát sa takto na záchrane života podieľali rotný Róbert Domik a desiatnik Marek Zeman,

ktorým udelili zlatú plaketu. Popri ostatných strieborných a bronzových darcovoch si v spoločenskej sále rožňavskej radnice za účasti predstaviteľov mesta za 10-násobné darcovstvo prevzali bronzové plakety aj dve vojačky – čatárka Radoslava Psotková a rotná Viera Kederová. Príslušníci útvaru patria medzi pravidelných darcov krvi a pohotovo reagujú aj na výzvy pri jej nedostatku.

Text: čat. Andrea Ševčovičová

Foto: rtn. Viera Kederová

Amatéri príkladom

Rezort obrany nereprezentujú len športovci Dukly. Skvelými športovými reprezentantmi svojich útvarov sú aj stovky príslušníkov ozbrojených síl a civilných zamestnancov, ktorí trénujú popri svojej práci, často aj „za svoje“. Za všetkých, ktorí nám vlni takto urobili radosť, spomeňme bežecký tím

spolovice zložený z vojakov a zamestnancov rezortu obrany, ktorý na jesennom 345 kilometrovom štafetovom behu z Valtíc do Prahy obsadil časom 29:17:44 v kategórii MIX vynikajúce 2. miesto. Zaslúžili sa o to npor. Peter Sedliak, rtn. Martina Jesenáková, čat. Jaroslav Ostrihoň, čat. Juraj Basár (všetci Raketometný oddiel Rožňava), npor. Gabriela Valčáková (Prápor CSS Prešov) a Branislav Dyačovski (Agentúra správy majetku MO SR).

(pv)

Foto: archív B. D.

Ludvík Svoboda v klube generálov

V novembri na Veľvyslanectve SR v Prahe slávnostne odovzdali dekrét o menovaní armádného generála Ludvíka Svobodu republiky in memoriam za čestného člena Klubu generálov Slovenskej jeho dcére Zoe Klusákovéj – Svobodovej. Menovací dekrét jej odovzdal predseda klubu generálmajor v. v. František Blanárik. Prítomní boli aj členovia Spoločnosti Ludvíka Svobodu či Klubu generálov Českej republiky. Na organizačnom zabezpečení podujatia sa podieľali aj pridelenec obrany SR v Českej republike plk. Ján Goceliak a policajný pridelenec SR gen. Ivan Ševčík. Postoj slovenských generálov k armádnemu generálovi Ludvíkovi Svobodovi vo svojom príhovore jeho dcéra Zoe Klusáková – Svobodová s vďakou ocenila. Klub generálov SR je občianske združenie a v súčasnosti má 70 žijúcich členov. Šesť členov je čestných, pričom prvým čestným členom bol menovaný generál M. R. Štefánik.

(pv)

foto archív KG SR

Ocenení psovodi zo Sliača

V dozornej a strážnej službe Taktického krídla Sliač sa môžu pochváliť výbornými psovodmi, ktorí získali mnohé ocenenia doma i v zahraničí. Psovodka Eva Smäďová so svojím nemeckým ovčiakom

Pomník novodobému veteránovi

Foxom Čarovná lampa získala na Majstrovstvách sveta FCI IPO (Federation Cynologique Internationale) v Slovenskej Novej Gorici spoločne so slovenským družstvom prvé miesto.

Bokom nezaostávajú ani jej kolegovia: psovod Karol Letenay, ktorý je neoficiálne aj kynológom krídla a psovod Boris Hronec. Za minulé dva roky boli majstrami OS SR a získali Putovný pohár v kategórii družstiev. Karol Letenay sa stal najlepším psovodom OS SR a jeho nemecký ovčiak Boss najlepším služobným psom za rok 2016. Zároveň získal aj ocenenie za najlepšiu vševojskovú disciplínu a najlepšiu obranu. Pre všetkých troch sliacskych psovodov je práca zároveň koníčkom. Karol Letenay dlhé roky pracoval ako kynológ ozbrojenej ochrany letiska Bratislava, neskôr prešiel na letisko Sliač. Eva Smäďová zasa pôsobila vo vojenských skladoch, neskôr vo Vojenskej polícii, aby napokon pred šiestimi rokmi prišla na Sliač. V súčasnosti všetci traja robia svojou prácou i účasťou na súťažných prehliadkach doma i v zahraničí Taktickému krídlu generálmajora Otta Smika Sliač dobré meno.

Text a foto: Jozef Žiak

Otom, že vojaci nezabúdajú na novodobých veteránov, svojich padlých kolegov, svedčí aj symbolický pomník, ktorý stojí od 16. marca 2016 v priestoroch Samohybného delostreleckého oddielu v Michalovciach. Vybudovali ho na pamiatku bývalého príslušníka útvaru vojaka 2. stupňa Tomáša Kardoša. Na jeho odhalení a pietnej spomienke sa zúčastnili Tomášovi rodičia, veliteľ 2. mechanizovanej brigády, brigádny generál Martin Stoklasa, starosta obce Hejce István Lévai, arcibiskup Michalovsko-košickej pravoslávnej eparchie vladyka Juraj a michalovskí vojaci.

„Na jeseň v roku 2015 sme sa rozprávali s rodičmi Tomáša Kardoša a vtedy sme sa dohodli, že mu v útvere postavíme pomník,“ spomenul starší kaplán michalovských delostrelcov nadporučík Šimon Czap. Spojil sa so starostom obce Hejce Istvánom Lévaio a ten bol ústretový zámeru, aby bol pomník z dreva stromu z vrchu Borsó. Teda z miesta, kde pri páde lietadla zahynul 19. januára 2006 aj Tomáš Kardoš.

„Tomáš bol perfektný chalan. Mal predstavu o službe v armáde, nebral ju len ako nejakú krátkodobú prestupnú stanicu. Dalo sa na neho vo všetkom spoľahnúť,“ spomenie major Roman Bobal, náčelník štábu Samohybného delostreleckého oddielu, Tomášov bývalý veliteľ. Hovorí, ako Tomáš hrával s chalanmi futbal, aký býval veselý a šťastný. „Aj preto, lebo onedlho po návrate z operácie KFOR sa mal ženiť,“ dodal smutne mjr. Bobal.

Vojaci z útvaru chodievali na Tomášov hrob na michalovskom cintoríne aj predtým. Chceli však, aby o ňom vedeli aj vojaci, ktorí slúžia u michalovských delostrelcov kratšie. Tiež, aby si jeho pamiatku mohli uctiť návštevy, ktoré prichádzajú do kasárni služobne, či už zo Slovenska alebo zo zahraničia, no napríklad aj ľudia, ktorí chodievajú na útvar v rámci Dňa otvorených dverí. Pravdaže, sviečky pri pamätníku horeli aj na Tomášove narodeniny, ako aj na Pamiatku zosnulých či Deň vojnových veteránov.

Text: Pavol Vitko

Foto: rtn. Marian Marcin

● V Liptovskom Mikuláši sa v dňoch 29. – 30. novembra uskutočnilo pracovné rokovanie o spolupráci medzi príslušníkmi CIMIC a PSYOPS z Pozemných síl OS SR a nemeckého Bundeswehru. Štábne rokovania viedli náčelník oddelenia CIMIC a PSYOPS veliteľstva pozemných síl pplk. Milan Žilincár, veliteľ CIMIC Centra Bundeswehr plk. Joachim Müller a veliteľ Bundeswehr Operational Communication Centre plk. Christian Bader. Zúčastnil sa na nich aj zástupca veliteľa Pozemných síl OS SR brig. gen. Daniel Zmeko.

● Príslušníci obväziska ženijného práporu Sereď v spolupráci s Národnou transfúznou službou SR - odberovým centrom Nitra zorganizovali 28. 11. akciu Kvapka krvi od ženistu. Krv prišlo darovať tridsať príslušníkov a zamestnancov ženijného práporu. Od roku 1993 sa do akcie zapojilo viac ako 6 000 darcov.

● Na Leteckej základni Sliač sa 25. 11. uskutočnilo spomienkové stretnutie pri príležitosti 72 rokov od tragickej smrti generálmajora Otta Smika. Zúčastnili sa na ňom veľvyslanec Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska Andrew Garth, prednosta okresného úradu mesta Zvolen Samir Moumani, náčelník štábu strategického plánovania GŠ OS SR brig. gen. Ivan Pach, zástupca veliteľa vzdušných síl brig. gen. Miroslav Lorinc a mnoho ďalších hostí. Veliteľ Leteckej základne Sliač plk. gšt. Vladimír Lisý v príhovore zdôraznil dôležitosť rozvíjania Smikovho odkazu.

● V dňoch 24. a 25. novembra sa v Michalovciach uskutočnilo odborné zhromaždenie špecialistov ženijnej podpory a EOD. Vyhodnotili plnenie úloh za rok 2016, oboznámili sa so stavom štandardizácie a implementácie aliančných dokumentov, s plánovanými zmenami v odbornom vzdelávaní ženijných odborností a s aktuálnymi úlohami. Na záver zhromaždenie formulovalo úlohy do ďalšieho obdobia s výhľadom na roky 2017-2018.

● Zložením vojenskej prísahy a slávnostným vyradením ukončilo 25. novembra v martinskej Základni výcviku a mobilizačného doplnčovania prípravu na službu v OS SR 113 nových profesionálnych vojakov – 102 mužov a 11 žien. Najlepším absolventom základného vojenského výcviku sa stal vojak 1. stupňa Pavol Teplan.

● Na pozvanie generála Milana Maxima 23. novembra navštívil Slovensko náčelník Generálneho štábu Armády Českej republiky armádny generál Josef Bečvář. Obaja náčelníci generálnych štábov si vymenili skúsenosti s ochranou štátnych hraníc. Súčasťou stretnutia na východnom Slovensku bola aj ukážka zabezpečenia zelenej hranice s Ukrajinou.

● Základňu stacionárnych komunikačných a informačných systémov 23. novembra navštívil štátny tajomník Róbert Ondrejcsák. Veliteľ ZaSKIS plukovník Peter Schvarchbacher mu prezentoval úlohy, ktoré základňa plní, problematiku naplnenosti odborným personálom, inovácie technológií aj výzvy do budúcnosti.

● Vo vojenských lesoch pri dk Kuchyňa sa 21. novembra za účasti rodiny a príslušníkov OS SR aj AČR uskutočnila pietna spomienka na československého pilota pplk. Františka Maxa, ktorý tragicky zahynul 20. 11. 1969. Pietny akt s posvätením rekonštruovaného pamätníka viedol štábny kaplán dk Kuchyňa kpt. Slavko Ganaj.

● Nitriansku protiletadlovú raketovú brigádu navštívil 24. novembra veliteľ 25. plrp Strakonice plk. gšt. Vladimír Barca s delegáciou AČR. Veliteľ brigády plk. Ladislav Dovhun ho oboznámil so štruktúrou a hlavnými úlohami brigády. Velitelia podpísali dohodu o spolupráci v rámci rozvoja spôsobilostí pozemnej protivzdušnej obrany OS SR a AČR.

Slávne bitky histórie

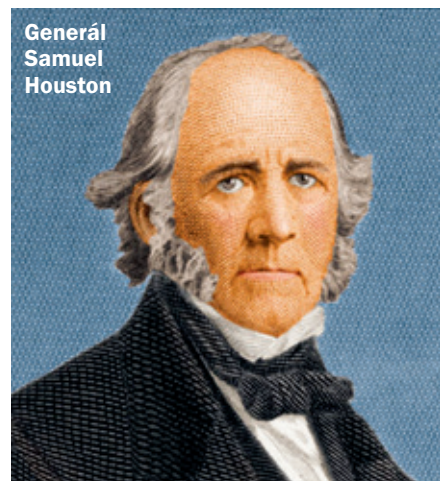
Alamo a San Jacinto

Na začiatku 19. storočia minulého tisícročia malo slabnúce Španielske kráľovstvo na juhu Severnej Ameriky veľké kolónie, na ktoré dostali „záľusk“ mladé Spojené štáty americké (USA). Tie ešte v americko-britskej vojne (1812 – 1815) anektovali španielsku Floridu a potom upriamili pozornosť na Mexiko, ktoré sa od Španielska v roku 1821 odtrhlo.

Predvečer Texaskej revolúcie

Mexiko sa, po krátkej epizóde monarchie, keď mu necelý rok vládol samozvaný cisár generál Augustín de Iturbide, stalo v roku 1822 federatívnou republikou ako Spojené štáty mexické. Meno ich prvého prezidenta si už takmer nikto nepamätá, pretože zástupcovia tohto úradu, väčšinou generáli a diktátori, sa v rámci mnohých vojen-

ných mexických štátov Chihuahua, Coahuila y Tejas, Nuevo León a Tamaulipas i teritórií Alta California a Santa Fe de Nuevo México, z ktorých neskôr vznikol Texas, začali hrnúť osadníci najmä z amerických južných otrokárskejších štátov. Mexičania k nim boli spočiatku ústretoví a ako predtým španielsky vicekráľ, prideliť každému mužovi 640 akrov pôdy (takmer 260 hektárov), ich manželkám 320 akrov (žiadna rovnoprávnosť...), každému dieťaťu po 100 akroch a na každého otroka ďalších 50 akrov. Osadníci čoskoro začali prosperovať, počtom asi o 20 000 prevýšili miestne obyvateľstvo a odmietli rešpektovať mexické zákony, najmä tie o zákaze otroctva a dominancii katolíckej cirkvi. Keď

Generál
Samuel
Houston

ských povstaní a prevratov striedali azda častejšie, ako svätci na Pražskom orloji... V máji 1833 sa v poradí ôsmym mexickým prezidentom stal legendárny generál Antonio López de Santa Anna, ktorého do tejto hodnosti povýšil ešte „cisár“ Augustín I. a zároveň ho ustanovil za guvernéra štátu Veracruz.

Odvtedy sa však mnohé zmenilo a v 30. rokoch 19. storočia sa do riedko osídle-

Generál
de Santa
Anna

David
Crockett

prezident de Santa Anna v roku 1835 zrušil federálnu ústavu z roku 1824 a nahradil ju novou, ešte viac obmedzujúcou práva občanov, vrátane osadníkov, všetko spelo k tzv. Texaskej revolúcii alebo Texaskej vojne za nezávislosť, trvajúcej od 2. októbra 1835 do 21. apríla 1836.

Revolúcia či krádež?

Príbeh Alama pozná každý Američan ako hrdinský čin hŕstky osadníkov, ktorých povraždili mexickí vojaci, majúci nad nimi obrovskú prevahu. Lenže, dá sa na to pozrieť i z druhej strany. Texaskú revolúciu rozpútali americkí osadníci túžiaci po pôde jednoznačne patriacej Mexiku, a to s podporou prezidenta USA Andrewa

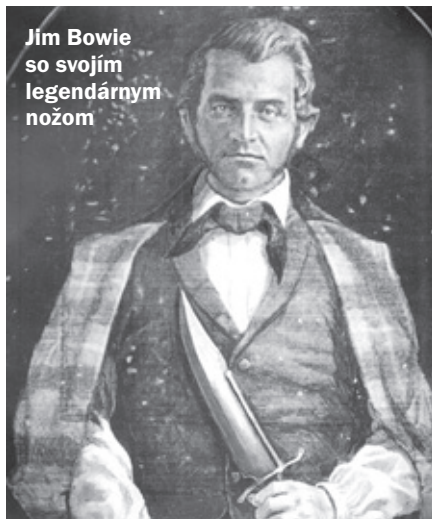
Jacksona (v úrade 1829 – 1837), slávneho víťaza nad Britmi v bitke o New Orleans (1815). Mexičania, pamätajúť na anexiu Floridy, iba hájili vlastné územie.

Keď však vyslanec osadníkov Stephen Austin, syn Mosesa Austina, ktorý do Texasu ešte za Španielov priviedol prvých Američanov, v roku 1832 u mexického prezidenta neuspel s požiadavkou o autonómiu Texasu v rámci Mexika, začali sa osadníci otvorene búriť. Podchytiť ich a zorganizovať prišiel bývalý spolubojovník prezidenta Jacksona generál Samuel Houston. Šarvátky medzi osadníkymi milíciami a jednotkami mexickej armády prebiehali od začiatku októbra 1835. Keď sa už osadníci na to cítili, vyhlásili 1. marca 1836 nezávislosť Texasu a jeho odtrhnutie od Mexika! Tento čin mexická vláda nemohla ignorovať a vyslala proti separatistom vojsko vedené generálom de Santa Annom, ktorý v tom čase práve nebol prezidentom...

Vojvodcovia a ich vojská

António López de Santa Anna bol totiž akýsi mexický „superprezident“ a v rokoch 1833 až 1855 zastával tento úrad jedenásťkrát! Štvrté funkčné obdobie sa mu skončilo v januári 1835 a opäť ho zvolili až v marci 1839, takže počas Texaskej revolúcie sa mohol plne venovať armáde. Ktovie, či jeho krutosť nepramenila i z toho, že chcel vyniknúť a čo najskôr sa vrátiť do čela štátu. Namiesto toho však napokon so svojou armádou asi 6 500 mužov utrpel fiasko.

Hlavným súperom de Santa Annu bol generál Samuel Houston, veliaci vyše 2 000 Texasanom. Tento bývalý guvernér amerického štátu Tennessee a kongresman prišiel do Texasu v decembri 1832 a v novembri 1835 sa stal generálom texaskej milície. Obrancom Alama pomôcť kvôli vzdialenosti nedokázal, ale pomstil ich v bitke pri San Jacinte. K Alamu, naopak, napriek Houstonovmu zákaz, vyrazil plukovník James Fannin s 320 mužmi. Potrebovali zdolať iba 150 kilometrov, ale väčšinu z nich, vrátane Fannina, Mexičania cestou zabili. Do Alama sa prebilo iba 32 vojakov kapitána Georgea Kimbella z mesta Gonzales. Všetci padli, ale stalo sa z nich „32 nesmrteľných“.

Jim Bowie so svojim legendárnym nožom

Obrane Alama velil podplukovník William Barret Travis, mladý ambiciózny dôstojník. Aj jeho, ako i ostatných, ktorí obetovali život, ovenčila sláva. No niektoré zdroje ho označujú za megalomana, ktorý už ako 23-ročný spísal svoj oslavný životopis. Po jeho boku až do konca stál napríklad bývalý kongresman za Tennessee a dobrodruh David Crockett či Jim Bowie, vynálezca slávneho zálesáckeho noža „Bowie Knife“. Ani ich statočnosť nik nespochybňuje, no o Bowiem niektorí tvrdia, že bol alkoholik a vraj zbohatol na obchode s otrokmi. Nuž ale – o mŕtvych len dobre!

„Pamätajte na Alamo!“

Alamo, ktoré sa nachádza neďaleko San Antonia, nebolo žiadnou pevnosťou, ale iba bývalou jezuitskou misijnou stanicou, kedysi opevnenou tehlovými múrmi a kolovou palisádou proti indiánom. Vo februári 1836 ju obsadil podplukovník Travis s asi 100 mužmi a okrem nich tu bolo aj okolo 25 žien a detí. Kým misiu celkom neobkľúčil generál de Santa Anna s približne 2 400 vojakmi, počet bojovníkov sa zvýšil na takmer 200. Travis niekoľkých vyslal ku generálovi Houstonovi a iným veliteľom milícií v okolí so žiadosťou o pomoc, takže tu zostalo iba 184 bojaschopných mužov s niekoľkými delami. Ani pre ne však nemali dosť munície. V predvečer konca z misie vykázol ešte jeden osadník –

Francúz, ktorý prežil krutú Napoleonovu porážku v Rusku v roku 1812...

Houston odkázal Travisovi, aby Alamo opustil kým je čas, pretože ešte nie je pripravený. Travis váhal, až napokon už čas nemal. Keď ale uvidel veľkú prevahu Mexičanov, sám požiadal de Santa Annu o možnosť pokojného odchodu všetkých z misie. Generál odpovedal, že akceptuje iba bezpodmienečnú kapituláciu. To Texasania odmietli a schyľovalo sa k záverečnému dejstvu drámy.

Trinášdňové obliehanie Alama vyvrcholilo ráno 6. marca 1836 tretím útokom Mexičanov na delami rozstrieľané múry a palisádu. Obranci sa stiahli na nádvorie misie a poslední napokon do misijného kostola, kde sa ukrývali ženy s deťmi. Tie útočníci ušetrili, ale mužov zabili všetkých, aj zranených, ktorí už odpor klásť nemohli. V ten deň jednoducho generál de Santa Anna zajatcov nebral... Ženy a deti prepustil, aby o tom mohli vydať strašné svedectvo.

Epilóg

V Alame zahynulo všetkých 183 obrancov, z ktorých sa stali texaskí národní hrdinovia. Mexičania priznali 600 mŕtvych a zranených, hoci niektoré zdroje hovoria, že ich straty boli až dvojnásobné.

Keď sa o masacre v misii dozvedel generál Houston, okamžite proti Mexičanom vyrazil. Ich vojsko, ktoré malo nad ním stále početnú prevahu, zaskočil 21. apríla 1836 pri San Jacinte. Zúriví Texasania sa vrhli do útoku s pokrikom „Pamätajte na Alamo!“ a za 18 minút prinútili nepriateľa kapitulovať! Zabili 360, zranili 208 a zajali 730 Mexičanov, pričom sami mali iba deväť mŕtvych.

Generál de Santa Anna, aby sa vykúpil zo zajatia, uznal nezávislosť Texasu. S prvým prezidentom Texaskej republiky Davidom G. Burnetom to potvrdil tzv. Zmluvou z Velasca. Keďže už nebol prezidentom, mexická vláda zmluvu neuznala, ale nemala silu tento stav zvrátiť. Na mape sveta sa objavil nový „Štát osamelej hviezdy“, ktorý sa 19. februára 1846 ako 28. štát pripojil k USA. Jeho hlavným mestom sa stal Austin, pričom texaský Houston je dnes štvrtým najväčším mestom USA.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Neútočný boj na obrannom múre Alama

Posledný boj Williama Trávise

Najlepším poddôstojníkom roku 2016 je

Potápač zo Sereďe

Komisia pod vedením hlavného poddôstojníka OS SR štábného nadrotmajstra Vladimíra Beluša na svojom zasadaní v priestoroch klubu zmiešaného mechanizovaného práporu Trebišov 15. decembra po náročnom výbere z piatich kandidátov rozhodla, že Najlepší poddôstojník slovenských ozbrojených síl vo výcvikovom roku 2016. Stal sa ním rotmajster Michal Ščepko zo sereďského ženijného práporu.

„Ocenenie najlepšieho poddôstojníka výcvikového roka nie je len formou zhodnotenia individuálneho prístupu jednotlivca za prínos k budovaniu profesionálnych síl, ale aj pevnou súčasťou programov profesionálneho rozvoja mužstva a poddôstojníkov. Som rád, že ocenenie si získava čoraz väčšiu prestíž v poddôstojníckom zbore i medzi veliteľmi. Veď v Trebišove sa zišli najlepšie poddôstojníci z pozemných, vzdušných a špeciálnych síl, Čestnej stráže OS SR i Čestnej stráže prezidenta SR. Ocenenie si teda získalo meno v rámci celého rezortu obrany. Je to už významná novodobá tradícia,“ konštatoval hlavný poddôstojník Beluš.

Najlepší z najlepších

Podľa jeho slov je konkurencia pri výbere najlepšieho poddôstojníka z roka na rok väčšia a rastie aj profesionálna pripravenosť poddôstojníkov. Komisia má rok čo rok ťažšiu úlohu pri výbere najlepšieho z čoraz kvalitnejších poddôstojníkov, ktorí prešli náročným sitom výberu vo svojich útvaroch, zväzkoch a veliteľstvách síl. Je to morálne ocenenie, ktoré získava stále väčší význam a ohlas. „Rotmajster Ščepko zaujal komisiu okrem iného vysokou odbornosťou, ktorú úspešne využíva i v pozícii veliaceho poddôstojníka čaty. Podaril sa mu prechod z vysoko špecializovaného postu na veliteľský. A to je veľmi dobrý príklad aj pre ďalších poddôstojníkov,“ spokojne poznamenáva štábný nadrotmajster Beluš.

Rotmajster Ščepko je v súčasnosti veliacim poddôstojníkom ženijného prieskumnej čaty. Patrí medzi najlepších odborníkov v rámci vojenského potápania v našich ozbrojených silách. Rodák zo Šale absolvoval mnoho odborných kurzov na Slovensku i v zahraničí. Ako jediný Slovák zvládol

Zvládol Komando

Po maturite na prešovskej stavebnej priemyslovke nastúpil v roku 2003 do sabinovských kasární na

vojenskú základnú službu. Po zrušení útvaru vojenčinu dokončil v útvaru čestnej stráže. Zapáčila sa mu a tak o rok nastúpil ako profesionál do bardejovského prieskumného práporu Michala Strenka. Začínal ako strelec granátometu. O rok aj tento útvar zrušili a Ondrej prestúpil k martinskému práporu okamžitej reakcie. Z guľometníka sa postupne prepracoval na operátora protitankového kompletu a v januári 2009 spoločne so svojou mechanizovanou rotou odišiel do misie KFOR v Kosove.

Získal osvedčenie vodiča pásových vozidiel (BVP-1,2 a OT-90) a od mája 2011 pôsobil v operácii ISAF v Afganistane. Absolvoval preškoľovací kurz na HMVW, kurz na M-RAP, v roku 2014 aj kariérny kurz E-5 a nastúpil na post zástupcu veliteľa družstva. O najťažšom kurze Komando v rámci českej armády sa Ondrej dočítal pred pár rokmi. Koncom roka 2014 sa naň prihlásil a úspešne absolvoval výber na Lešti. Spolu s ďalšími šiestimi príslušníkmi OS SR odišiel v roku 2015 do Čiech na výberové konanie. Tam si však na prekážkovej dráhe zranil koleno a jeho prvý pokus sa skončil.

V roku 2016 pokus zopakoval. Úspešne. V auguste 2016 ako jediný Slovák zvládol 12-dňový výber. V septembri ho čakala vo Vyškove príprava, zameraná na spracovanie a vydávanie bojových rozkazov. A 3. októbra nastúpil do 26-dňového kurzu. „Každému sa páčia knihy a filmy o špeciálnych jednotkách či silách. V televízii to vyzerá super. Ale koľko je za tým driny, potu a utrpenia, zistíte až keď si niečo podobné vyskúšate na vlastnej koži,“ priznáva Ondrej.

Prvé dva týždne prebiehali formou školenia a výcviku. Od rána cvičili v teréne a od ôsmej večer do polnoci mali školenia. Potom nasledovalo ošetrovanie zbraní a materiálu, nakoniec hygiena. Času na odpočinok

výcvik elitných amerických námorných jednotiek (SEAL) na Floride a v Kalifornii, pôsobil v operácii ISAF v Afganistane. Je inštruktorom vojenského potápania.

Silná konkurencia

V Trebišove však komisiu zaujali aj ďalší kvalitní poddôstojníci. Rotný Marek Kovalík z nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády pôsobil v misii UNFICYP na Cypre, UNDOF na Golanských výšinách i v najvyššom Veliteľstve spojeneckých síl v Európe v SHAPE, rotný Štefan Skrežina z Čestnej stráže prezidenta SR ako veliteľ družstva nechýba pri protokolárnych úlohách doma i v zahraničí, rovnako ako jeho kolega z Čestnej stráže OS SR čatár Lukáš Kameniar. Veľmi dobré výsledky v prospech ozbrojených síl odvádza doma i za hranicami aj ďalší účastník finále – analytik žilinského 5. pluku špeciálneho určenia. Okrem iného plnil úlohy v misiách UNFICYP, UNDOF, KFOR a dva razy pôsobil v operácii ISAF v Afganistane. Bol aj pri vôbec prvom bojovom nasadení slovenských špeciálnych síl, no nechýbal ani pri vojenskej himalájskej expedícii.

Aj z tohto pohľadu vynikne ocenenie, ktoré získal rotmajster Michal Ščepko. „Je to pocit veľkého uznania za prácu, ktorú som v uplynulých rokoch v prospech ozbrojených síl odviedol. Veľmi si to cením, lebo to bola súťaž medzi najlepšími. Každý vynikal v nejakej oblasti,“ priznáva najlepší poddôstojník OS SR vo výcvikovom roku 2016 Michal Ščepko.

Text a foto: Jozef Žiak

bolo málo. Preberalo sa všetko od prieskumu cez bojové kontakty, ženíjnu a špeciálnu telesnú prípravu, výsadky z člnov (na breh aj do vody), z vrtuľníka, plánovanie aj vydávanie rozkazov, pasce a prepady, aj s pomocou rôznych výbušnín. Každý deň stihli jednu dennú a jednu nočnú operáciu.

„Spomínam si na jednu, keď sme museli z prepadnutého UAZ-u získať disk s informáciami o spojovacích uzloch nepriateľa. Na druhý deň sme zaútočili na samotný uzol. Po komplexných výcvikoch, ktoré trvali šesť dní s jednými bojovými streľbami, nasledovalo vyhodnotenie. Kto nesplnil požadovaný počet bodov, bol vyradený. Mnohí sa zranili a do posledného komplexného výcviku, ktorý mal trvať vyše tri dni, nás ostalo len deväť,“ vraví čatár Hajda.

Posledné tri dni spali dovedna len päť hodín. Jedli raz denne, zväčša o tretej ráno. Výstroj a výzbroj vážila 50 kg. Boli mokří a premrznutí, brodili sa v noci hustým porastom. Vtedy si myslel, že to vzdá. No vždy si spomenul, čo už podstúpil, zaťal zuby a pokračoval. Do konca kurzu bojoval o celkové víťazstvo s rotným Petrom Slušným z 43. výsadekovej práporu Chrudim, ktorý napokon získal legendárnu FS dýku jednotiek Commandos. Úspešné pôsobenie čatára Hajda ocenil aj veliteľ kurzu major Robert Zahuranec.

O náročnosti kurzu Komando svedčí aj to, že z 83 prihlásených do výberových kôl ho napokon úspešne zvládlo len deväť vojakov. Čatár Ondrej Hajda je druhým Slovákom, ktorému sa to podarilo.

Text: Jozef Žiak
Foto: archív O. H.

• Minister obrany Peter Gajdoš a 1. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Pavel Macko na Základni výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin privítali vojakov, ktorí sa vrátili z pôsobenia v operácii Rolute Support v Afganistane a z pozorovateľskej misie UNTSO v Izraeli. Z Afganistanu sa vrátilo 36 profesionálnych vojakov a z Blízkeho východu sa vrátil jeden.

• Veliteľ 2. mechanizovanej brigády, brigádny generál Martin Stoklasa 5. decembra za účasti veliteľov podriadených práporov a jednotiek v Sieni cti a slávy veliteľstva ocenil písomnými pochvalami 24 vojakov za jesenné medzinárodné cvičenie Slovenský štít 2016.

• V priestoroch prešovského vrtuľníkového krídla 7. decembra komisia zložená z veliáčich poddôstojníkov podriadených útvarov Vzdušných síl OS SR rozhodla, že najlepším vojakom vzdušných síl v kategórii mužstvo je slobodník Marek Uramkin, príslušník Taktického krídla generálmajora Otta Smíka Sliač. Za najlepšieho poddôstojníka komisia vybrala rotného Mareka Kovalíka, príslušníka Protiletadlovej raketovej brigády Nitra.

• Najlepším poddôstojníkom samohybného delostreleckého oddielu za rok 2016 sa stal mladší zdravotník čatár Zdeno Kandrác a najlepším príslušníkom mužstva merač slobodník Michal Franko.

• Začala sa príprava príslušníkov OS SR určených do mierovej operácie UNFICYP. V dňoch 21. 11. až 2. 12. sa vo Výcvikovej jednotke vojenských misií (VJVM) Martin uskutočnila príprava kľúčového personálu na plnenie operačných úloh v priestore operácie.

• V Trenčíne sa 30. novembra uskutočnil výber najlepšieho poddôstojníka Vojenskej polície za výcvikový rok 2016. Stal sa ním príslušník odboru policajného výkonu Bratislava oddelenia ochrany objektu nrtm. Peter Očenáš.

• Strelci-operátori BVP-1 z 2. mechanizovanej brigády, ktorí v novembri pre extrémne nepriaznivé podmienky nedokončili výcvik, dostali 6. a 7. decembra druhú možnosť v zasneženom prostredí Vihorlatských vrchov, vo Vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou. S priebehom opakovaných strelieb bol ich riadiaci, major Vincent Csery z 22. mechanizovaneého práporu spokojný.

• V seredskom ženíjnom prápore sa od 28. novembra do 9. decembra uskutočnil kurz inštruktorov pre identifikáciu a vyhľadávanie improvizovaných výbušných zariadení C-IED Train the Trainer. Zameral sa na zvládnutie základných teoretických znalostí problematiky improvizovaných výbušných zariadení, zásad správneho rozpoznania indikátorov a postupov používaných pri prehľadávaní terénu. Absolvovalo ho dvadsať príslušníkov OS SR.

• Svojím podielom k úspešnému zabezpečeniu slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie prispela aj Vojenská polícia. Vojenská policajti sa podieľali aj na koordinácii a riadení prepravy ministerských delegácií, na zabezpečení objektovej, epizodickej a osobnej ochrany. Celkom 130 príslušníkov Vojenskej polície odpracovalo 9 074 hodín a najazdilo zhruba 59 tisíc kilometrov.

60 rokov semtexu

Výbušné jubileum

Len málokto vie, čo je semtex. Svetoznáma viacúčelová plastická trhavina si hneď po svojom zrode získala zaslúžený obdiv. Po celom svete je uznávaná, ale zároveň zatracovaná. Najmä medzi tými, ktorých blízki a príbuzní sa stali obeťou atentátov s použitím tejto československej trhaviny.

Dnes už málokto vie, že trhavinám, ktoré napokon dostali obchodný názov Semtex, predchádzali patenty pardubického inžiniera Stanislava Beberu z roku 1956 a neskorší spoločný patent s inžinierom Radimom Fukátkom z roku 1958. Znel na plastickú, vodovzdornú, nezamŕzajúcu trhavinu.

Zrodená v Semtíne

Na jej základe bolo vyvinutých mnoho plastických trhavín na žienijné účely, ktoré mali vysokú brizanciu (triešľivosť, trhavosť), neboli citlivé na priestrel z pechotných zbraní a zachovávali si svoju elasticitosť v širokom spektre teplôt (od -40°C do $+60^{\circ}\text{C}$). Pre tieto spomínané vlastnosti si trhaviny rýchlo našli uplatnenie nielen v armáde, ale aj v civilnom sektore. Dostali

Autori Semtexu
inžinieri Radim
Fukátko (vľavo)
a Stanislav
Bebera

Spolutvorca semtexu
Radim Fukátko sa
po ruskej okupácii v
roku 1968 musel živiť
manuálnou prácou

spoločný názov Semtex, čo nie je nič iné ako skratka miesta, kde sa výbušnina zrodila a začala vyrábať. Podľa pardubického predmestia Semtín a firmy kde sa vyrábala – SEMTín EXPlosia.

V rokoch 1975 až 1981 sa množstvo spomínanej plastickej trhavy exportovalo do celého sveta. Dostala sa však rôznymi cestami aj do rúk mnohých teroristických skupín (napríklad IRA), ktoré ju prostredníctvom svojich atentátov smutno preslávili. Katastrofu lietadla môže spôsobiť už pol kilogramu semtexu, prepašovaného do jeho batožinového priestoru. K tomu to faktú musíme pridať ťažkú zistiteľnosť semtexu bežnými detekčnými prístrojmi. Semtex bol v 70. a 80. rokoch minulého storočia obľúbenou trhavinou medzinárodných teroristických skupín. Dal sa relatívne ľahko získať a je vysoko účinný.

Obľúbená medzi teroristami

Veľké dodávky priemyslových trhavín v tomto období smerovali do Lýbie, Vietnamu, ale aj do Írskej republiky a Veľkej

Británie a mnohých ďalších krajín. Osobitnou vlastnosťou plastickej trhavy semtex bolo, že nemali žiadny pach. Nedali sa teda vystopovať stopovacím psami, ani zistiť detektormi výbušnín na princípe analýzy plynov a pár. Je to vďaka použitiu kvalitných surovín. Ďalšou vlastnosťou semtexu bolo, že po ňom nezostávali nijaké stopy. Žiadne zvyšky nedetonovanej trhavy v mikrotrohlínach, ktoré by umožnili identifikovať druh trhavy. Odborníci preto práve len z nedostatku stôp umožňujúcich identifikovať trhavinu usudzovali, že išlo o semtex. Priamy dôkaz použitia neexistuje.

Napríklad po katastrofe lietadla americkej spoločnosti Pan American World Airways (Let Pan Am 103) nad škótskym mestečkom Lockerbie v decembri 1988, kde síce nebolo použitie semtexu potvrdené, ale ani vyvrátené, sa situácia zmenila. Už v roku 1989 začala pôsobiť dvostranná československo-britská komisia, ktorá mala obdobným teroristickým útokom v civilnej leteckej doprave zamedziť.

V Semtíne vtedy začali práce na zjednodušení detekcie výbušnín chemickými značkovacími látkami. Najskôr nitroestermi a aromatickými nitrozlučeninami. Od roku 1991 sa na to používal etylénglykoldinitrát, neskôr bol nahradený para-mononitrotoluenom alebo dimetyldinitrobutánom. Nezmenšili síce úžitkové hodnoty výbušnín, ale umožnili ich včasnú identifikáciu a odhalenie detekčnými prístrojmi, používanými na kontrolu batožín na letiskách.

Od roku 1991 tak začalo vtedajšie Československo ako prvý štát na svete značkovať svoje plastickej trhavy typu semtex. Urobilo tak ešte pred podpísaním tzv. montrealskej konvencie, ktorá takýto postup vyžaduje – a o sedem rokov skôr, ako začala platiť.

Trhavina Semtex, ktorej predchodca svojím prvým patentom z roku 1956 v minulom roku oslávil svoje 60-ročné jubileum, je dnes užitočným pomocníkom pri rôznych banských a trhavých prácach. Využíva sa na ženijné účely vo vojenstve, ale, bohužiaľ, naďalej je aj zneužívaná pri rôznych teroristických útokoch po celom svete. Pod značkou semtex sa vyrábala celá skupina priemyslových trhavín určená na trhavé práce, tvarovanie výbuchom a špeciálne činnosti. Existovali trhaviny tuhé, dodávané vo forme plochých dosiek a tehličiek, trhaviny plastickej i trhaviny práškovej či granulovanej. Dnes sa z celej tejto skupiny priemyslových trhavín vyrába okrem plastickej trhavy už len práškový semtex S 30 určený na tvarovanie výbuchom a špeciálne trhavé práce.

Text: Pavel Filla

Foto: Jozef Žiak, ČT, archív autora

Semtex, používaný
OS SR na ničenie
leteckej munície
a rakiet

Talent v rozbehu

Majsterka Slovenskej republiky v cezpoľnom behu v súťaži žien na 4 km z novembra 2016 v Šamoríne vojačka 1. stupňa a študentka Akadémie ozbrojených síl (AOS) Lucia Vlčáková (1994) intenzívne trénuje beh len rok a pol. Pritom obhajkyňu titulu a olympioničku Ivetu Putalovú predstihla na štvorkilometrovej trati takmer o minútu.

Počas prípravy v priebehu jesenných piatich týždňov absolvovala 10 rôznych pretekov, z ktorých osem vyhrala, raz skončila druhá a raz tretia. Talentovaná rodáčka z Veličnej na Orave študovala na Športovom gymnáziu v Žiline so zameraním na futbal. „Výhybku“ prehodila v máji 2015, keď ako študentka 1. ročníka AOS vyhrala Majstrovstvá ozbrojených síl v cezpoľnom behu. „Až táto výhra vo mne prebudila nápad venovať sa atletike cieľavedome.“ Najprv sa jej ujal telocvikár z akadémie Dušan Litva, neskôr sa stala členkou klubu AC Kriváň Liptovský Mikuláš. Motivovala ju aj účasť na Majstrovstvách SR v auguste 2015, kde v behu na 800 m a 1500 m ako úplný nováčik skončila v tvrdej konkurencii na 5. a 6. mieste. Má sebadisciplínu a chuť trénovať, ale ako sama hovorí, na to treba aj optimálne podmienky, ktoré jej poskytuje škola. „Mám umožnené individuálne ranné telesné cvičenie a v tréningu mi vychádzajú v ústrety aj telocvikári počas výučby telesnej výchovy, za čo som im veľmi vďačná,“ hovorí Lucia. Aj vďaka týmto výborným podmienkam môže trénovať dva až tri razy denne. „Prvý tréning začínam o štvrtí na šesť ráno, druhý je počas telesnej výchovy,

ktorú máme zvyčajne dvakrát do týždňa. Ten tretí mám poobede po skončení vyučovania a splnení služobných povinností,“ hovorí Lucia.

O jej ambíciách svedčí aj to, že vo februári 2016 prestúpila do VŠC Dukla Banská Bystrica. „Mojím trénerom sa stal nadporučík Roman Benčík,“ konštatuje. Odvtedy sa umiestnila na 4. mieste na 800 m zhodne na halových aj letných Majstrovstvách SR. Získala tituly majsterky OS SR v cezpoľnom behu na 4 km a 8 km, ako aj vo vojenskom viacboji. Vyhrala beh na počesť vojnových veteránov a tiež získala titul akademickej majsterky SR v behu na 800 m. Na štart akademického šampionátu sa postavila len tri hodiny po prilete z náročného 14-dňového vojenského výcviku v Chorvátsku.

Študentke tretieho ročníka AOS voj. Lucii Vlčákovkej popri behu nesmie ujsť ani štúdium. V študijnom programe Manažment vojenskej organizácie a v odbornosti logistika dosahuje priemer pod 1,5. Takže najbližšie jej držme palce na februárových halových M SR v behu na 800 m a v júni na bakalárskych štátniciach.

Text: Alena Haragová

Foto: archív L. V.

Šampión zo skladu

Rotný Marián Mihálik z hlohovského práporu logistiky sa stal v novembri v Prievidzi majstrom Slovenska v gréckorímskom štýle v hmotnostnej kategórii do 98 kilogramov. Pre rodáka z Trenčína, ktorý sa zápaseniu venuje od svojich šiestich rokov, je to vlastne návrat medzi slovenskú elitu.

„Pre mňa je cenný najmä tým, že som titul dosiahol prakticky v amatérskych podmienkach. Pracujem ako správca skladu a v uplynulom období som mal veľa práce najmä v súvislosti so zabezpečením cvičenia PVO Tobruq Legacy na Lešti. Tréningom sa venujem len neskoro popoludní v priestoroch Dukly Trenčín, kde som športovo vyrástol,“ skromne konštatuje Marián. Po maturite na trenčianskom športovom gymnáziu pôsobil ako vojenský športovec v Dukle Trenčín. Postupne získal 8. miesto na majstrovstvách Európy, 10. miesto na majstrovstvách sveta a bronzovú medailu na armádnych majstrovstvách sveta. Keď sa neprebojoval na londýnsku olympiádu, rozhodol sa skončiť s aktívnou činnosťou a uvoľniť miesto mladším. Nastúpil do útvaru v Hlohovci, kam každý deň dochá-

dza z Trenčína. Medzitým stihol získať bakalárske vzdelanie na fakulte prírodných vied banskobystrickej univerzity.

Šport mu však začal chýbať, lebo pre neho sa vlastne stal životným štýlom. Marián však priznáva, že návrat vo veku 32 rokov nebol jednoduchý a ľahký. Veď svoju prípravu musel zladať s pracovnými i rodinnými povinnosťami. Teší ho, že športových profesionálov na majstrovstvách porazil ako amatér. Vojenský profesionál by sa veľmi chcel zúčastniť na najbližších Armádnych majstrovstvách sveta. Veliteľ hlohovského práporu logistiky podplukovník Richard Beniák je na svojho podriadeného, ktorý šíri dobré meno útvaru, patrične hrdý.

Text: Jozef Žiak

Foto: archív M. M.

Literárna súťaž pozná víťazov

Hlasovaním na facebookovom profile MO SR rozhodla verejnosť o víťazoch 12. ročníka literárnej súťaže pre študentov stredných a vysokých škôl vyhlásenej ministrom obrany Petrom Gajdosom na tému **Národná hrdosť a vlastenectvo v dobe „lajkov“**.

V kategórii stredoškolských diel zvíťazila s počtom 1 431 hlasov Tereza Mikáčová z Gymnázia Ľudovíta Štúra v Trenčíne (na obrázku). Na druhom mieste skončila s počtom 1 404 hlasov Kristína Klačanská z Bilingválneho gymnázia Milana Hodžu v Sučanoch. Tretie miesto v stredoškolskej kategórii patrí Viktórii Papinčákovej z Obchodnej akadémie vo Vranove nad Topľou, ktorej úvaha získala 1 044 hlasov.

Z vysokoškolských prác prireкла verejnosť prvé miesto Petrovi Kromkovi z Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave s počtom 1 105 hlasov. Druhá priečka patrí Krištofovi Kolembusovi z Prírodovednej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, jeho práca získala 887 hlasov. Tretie miesto s počtom hlasov 674 získal Marián Hrdina z Vysokej školy múzických umení v Bratislave.

Študenti stredných a vysokých škôl zasielali svoje práce na email rezortu obrany do 17. novembra. Podmienky splnilo 150 prác. Odborná komisia z nich vybrala po päť najlepších v každej kategórii. O víťazoch rozhodla verejnosť prostredníctvom hlasovania na sociálnej sieti Facebook. Od 25. do 30. novembra za práce hlasovalo celkovo 7 569 ľudí.

Prinášame vám víťaznú stredoškolskú prácu.

Foto: Ivan Kelemen

Tereza Mikáčová:

Národná hrdosť v dobe „lajkov“

Napísať úvahu na tému vlastenectva v dobe „lajkov“ som sa podujala s vidi-
nou jasného zadania, ktoré je, mimo-
chodom, v sfére môjho záujmu, s tým,
že za pokus predsa nič nedám. Ako som
však začala premýšľať, o čom vlastne
písať, uvedomila som si, že ide o tému
nielen rozsiahlu a často diskutovanú,
ale aj problematickú.

Prvoradá je najmä definovať, čo to
tá „doba lajkov“ je. Jednoduchý pikto-
gram palca hore znázorňuje naše po-
zitive vnímanie, obdiv, prípadne súhlas
s obsahom. V prenesenom význame
môžeme hovoriť o období, kedy je celý
svet prepojený internetom a naše živo-
ty značne uľahčené a zrýchlené tech-
nologickými vynálezmi, či vedeckými
objavmi. Všetko sa stáva globálnejšie.
Čítame zahraničné správy, učíme sa cu-
dzie jazyky, často za hranicami pracuje-
me. Ani tie dovolenky už na Slovensku
netrávime toľko, ako naši rodičia. Čo
teda pre nás znamená láska k našej rod-
nej hrudi teraz, v 21. storočí?

S čistým svedomím môžem konštatovať,
že už dávno nie sme bojovní vlas-
tenci ako junáci z Chalúpkovej básne
Mor ho! (i keď naučiť sa len jej časť,
vyžaduje istú dávku národného cítenia
a snahy). Bude to asi tým, že už nemu-
síme s ostatnými súperiť o rovnosť, ako
to bolo počas našej histórie.

Keď zadám termín „Národná Hrdosť“
do vyhľadávania na Facebooku, odkiaľ

„lajky“ de facto pochádzajú, viem, čo
čakať. Činnosti tejto stránky som veno-
vala pozornosť hlavne pre jej pronacis-
tické postoje, popieranie holokaustu,
velebenie vojnových zločin(c)ov a iné
aktivity či vyjadrenia, ktoré by v iných
krajinách mohli administrátorov strán-
ky dostať do problémov.

Rada by som uverila, že ostatné strán-
ky šíriace myšlienky vlastenectva nie
sú podobné, ale nemôžem. Ako mladú
Slovenku ma to veľmi mrzí, lebo ich ob-
sah vo mne vyvoláva najskôr pobúrenie
(nad gramatikou takou zlou, že Štúr by sa
v hrobe obracal), potom paradoxne
hanbu, ktorú predstavujú pre Sloven-
sko, ďalej určite hnev nad množstvom
zavádzania, lži, a podsúvania nenávisti,
ale v neposlednom rade cítim strach.
Strach z množstva ľudí, ktorí sa ľahko
nechajú zmanipulovať a „lajkujú“ o sto-
šešť. Toto predsa nemôže predstavovať
všetku národnú hrdosť dnešnej doby,
alebo áno?

Určite nie. Možno sa to nezdá, ale aj
vo mne je dávka hrdosti na náš malý,
zato úžasný štát. Je v každom z nás,
či už si to priznáme, alebo nie. Sme
predsa jeho súčasťou, je to náš domov,
naša vlasť. Či nefandíme našim športov-
com, umelcom alebo vedcom? Nesna-
žíme sa vyzdvihnúť nádhernú prírodu
Slovenska, s jej početnými unikátmi?
Nezapýrime sa, keď cudzinec pochváli
ľubozvučnosť jazyka, chuť národ-

ných jedál, krásu tradícií, slovenských
žien...?

Vlastenectvo by nemalo znamenať hr-
dosť na fakt, že sme sa narodili v danej
krajine, a preto sme lepší. Nemalo by so
sebou prinášať nenávisť k iným etnikám
a kultúram.

Pre mňa, a pevne verím, že aj pre väč-
šinu Slovákov, znamená láska k vlasti.
Úctu našim predkom, ktorí sa zaslúžili
o veci, ktoré sú dnes samozrejme (vy-
možnosti ako vlastný jazyk, školy a zá-
kony boli kedysi utopickou predstavou).
Vďaka všetkým, ktorí našu neveľkú, ale
prekrásnu krajinu dokázali vyzdvihnúť
v očiach nielen cudzincov, ale aj nás Slo-
vákov. My totiž tiež občas potrebujeme
pripomenúť, že skutočne máme byť na
čo hrdí. Predovšetkým však vo mne po-
jem „vlastenectvo“ vyvoláva odhodlanie
niečo dokázať. Nemusí to byť nič pre-
vratné, stačí, keď k malebnému obrazu
krajiny prispejeme vyčistením nášho
okolía, milým správaním, či nezištnou
pomocou. Nezníe to lepšie, ako prázdne
neznášanlivé frázy a obvinenia?

Každý z nás môže byť hrdý občan
tohto štátu a svoje vlastenecké cítenie
môže poľahky dokázať-svojimi činmi.
Môžeme sa spojiť a svetu ukázať, že aj
taká maličká krajina učupená v srdci
Európy má niečo „do seba“. Ukážme, že
Slovensko je plné nielen šikovných, ale
aj priateľských a dobrosrdečných ľudí,
ktorí majú byť právom na čo hrdí.

Život pod hladinou

Mobilné telefóny najskôr pochovali lacné malé kompaktné fotoaparáty. Dnes vážne konkurujú pokročilejším kamerám a vďaka zvýšenej odolnosti aj outdoorovým fotoaparátom. Výrobcovia sa preto orientujú na čoraz náročnejšie zariadenia. Kompakt DC2000 od spoločnosti SeaLife zachytáva obraz veľkým stabilizovaným jednopalcovým snímačom Sony s rozlíšením 20 MPx. Pevný objektív s ohniskovou vzdialenosťou 31 mm (66°) má skvelú svetelnosť 1,8 a clonu so siedmimi lamelami možno uzavrieť na F11. Aparát zaostruje od 9 cm, je teda ideálny na makrosnímky. Nevýhody pevného objektívu do istej miery riešia presádzky 90° a 110°. Na pamäťové karty microSD možno ukladať obraz v JPG aj RAW, video MOV so stereozvukom maximálne vo Full HD 60 obrázkov za sekundu. Nechýbajú Wi-Fi ani Bluetooth. Okrem klasických režimov snímania sú k dispozícii prednastavené režimy na fotografovanie v rôznych hĺbkach slanej či sladkej vody s rôznymi optickými vlastnosťami. Fotoaparát s rozmermi 116×67×36 mm a 234 g znesie mráz, otrasy, pády, prach a ponorenie do hĺbky 18 metrov. S fotoaparátom dodávané puzdro, usporiadané na ovládanie v potápačských rukaviciach, umožňuje prácu až v hĺbke 60 metrov. Konštruktéri nezabudli ani na takú maličkosť ako je mierny vztlak, takže po vykúznutí z ruky aparát neklesne na dno, ale vypláva na hladinu. SeaLife DC2000 stojí 699 dolárov, spolu s bleskom SeaDragon 999 dolárov a s LED reflektorom 1 099 dolárov. K dispozícii je aj množstvo ďalších doplnkov a vybavenia.

FILM

SMRŤ V SARAJEVE

Atentát srbských nacionalistov na následníka rakúsko-uhorského trónu v Sarajeve 28. júna 1914 sa stal zámenkou na rozpútanie krvavého konfliktu prvej svetovej vojny. O sto rokov nato, v deň výročia, sa v sarajevskom hoteli Európa za prítomnosti medzinárodných celebrit koná spomienka. No názory účastníkov sa rôznia, ba dostávajú sa i potomok atentátnika Gavrila Principa. Ozbrojený. Samotný hotel so svojimi luxusnými izbami, cynickým manažmentom, zle platenými štrajkujúcimi zamestnancami a mafiánmi, ovládajúcimi nielen bar v podzemí, je viac než výrečnou metaforou toho, kam to Európa dopracovala sto rokov od Veľkej vojny. Tragikomédia bosniackeho režiséra Danisa Tanovića na lanskom filmovom festivale v Berlíne nie náhodou získala Grand Prix poroty – Strieborného medveďa.

VIDEO

ARGO

Štvrtého novembra 1979 obsadili islamskí radikáli americké veľvyslanectvo v iránskom Teheráne a zajali 52 rukojemníkov. Šiesti Američania utiekli a ukryli sa v dome kanadského veľvyslanca. Agent CIA Tony Mendez vypracoval na ich záchranu fantastický projekt: fiktívne nakrúcanie hollywoodského veľkofilmu. Držiteľ Oscara za najlepší film roku 2012, podľa skutočných udalostí nakrútená rukojemnícka dráma v réžii Bena Afflecka a s ním samým v hlavnej úlohe, sa k nám dostáva na disku Blu-ray s ultra vysokým rozlíšením obrazu, zvukom DTS-HD Master Audio 5.1 a s veľkou dávkou bonusov. Výpovede autentických aktérov, obetí i politikov, vrátane prezidenta Jimmyho Cartera a skutočného agenta Mendeza dopĺňajú voliteľný sprievodný komentár tvorcov i dokumenty o nakrúcaní.

Kino s oknami do vrecka

T1 od spoločnosti Onenuts na prvý pohľad vyzerá ako hrubší tablet, ale nie je to len tablet. Je to plnohodnotný minipočítač so všetkými portmi: HDMI 1.4, ethernet, USB (1× port USB 2.0 host, 1× port USB 3.0). Má zabudovanú batériu 4 850 mAh, takže sa dá používať aj ako tablet. Obsahuje LED pikoprojektor s rozlíšením 1 280×720 pixelov a svetelnosťou 300 lumenov, ktorý v tme dokáže vyčariť obraz s uhlopriečkou vyše 50 palcov. Operačný systém Windows 10 poháňa štvorjadrový procesor Atom Z8300 (Cherry Trail, 1,44 GHz/1,84 GHz), k dispozícii má 2 GB DDR3L RAM, disk 32 GB flash eMMC aj Wi-Fi a/b/g/n/ac a bluetooth 4.0 LE. Dotykový displej má 8 palcov a rozlíšenie 1280×800. Batéria postačí na dve hodiny premietania videa. Cena nebola v čase našej redakčnej uzávierky známa, ale znalci sa dušujú, že sa bude pohybovať okolo 100 eur!

KNIHA

BOJOVÉ LIETADLÁ

Dvojica talianskych autorov Marco de Fabianis Manferto (fotografie) a Riccardo Niccoli (text) pripravila lahôdku pre všetkých nadšencov vojenského letectva. Veľkú 212-stranovú obrázkovú knihu s podtitulom najslávnejšie lietadlá vojenského letectva v českom preklade Františka Novotného vydal Slovart. Pozrite sa naozaj zblízka na najvýznamnejšie bojové a vojenské lietadlá od začiatku prvej svetovej vojny až po dnešok. Na rozkladacích štvorstranách veľkého formátu 23,5×29,6 cm sa zoznámite so štyridsiatimi najdôležitejšími bojovými lietadlami sveta. Text sprevádzaný 3D obrázkami s vysokým rozlíšením a tabuľkami s podrobnými technickými údajmi zavedie čitateľa na nevšednú cestu časom a zoznámi ho so zaujímavosťami a príbehmi z dejín letectva. Všetky vybrané stroje v knihe sa nezapudnuteľne zapísali do histórie letectva.

1. január

1582 Zavedením Gregoriánskeho kalendára vo väčšine Európy sa stal 1. január začiatkom roka

2. január

1937 V pobočnom závode akciovej spoločnosti Škoda v Dubnici nad Váhom sa naplno rozbehla výroba kanónových zbraní a munície

5. január

1262 Uhorský kráľ Belo IV. uzavrel so svojím prvorođeným synom Štefanom mier v Bratislave. Mierová zmluva ukončila ich vzájomný boj, ktorý rozpútal Štefanov nesúhlas s pridelenou časťou krajiny. Konflikt medzi kráľom a jeho synom sa odohrával aj na Slovensku

6. január

1412 Narodila sa Johanka (Jana) z Arku (†1431), prezývaná Panna Orleánska (na obrázku), francúzska hrdinka a bojovníčka proti Angličanom v storočnej vojne (1337 - 1453)

7. január

1622 Výmenou ratifikačných listín medzi habsburským panovníkom Ferdinandom II. a sedmohradským kniežaťom, vodcom protihabsburského povstania Gabrielom Betlenom vstúpil do platnosti Mikulovský mier

13. január

1972 Americký prezident Nixon oznámil, že z Vietnamu stiahne 70-tisíc amerických vojakov; 25. januára 1972 vyhlásili USA osem bodov plánu na ukončenie vietnamskej patovej situácie

16. január

1547 Ivan IV. (Ivan Vasilievič z rodu Rurikovcov), známy ako Ivan Hrozný (*1530 – †1584), sa stal cárom Ruska

20. január

1922 Narodil sa genmjr. in memoriam Otto Smík (†1944), príslušník československého zahraničného odboja počas druhej svetovej vojny

21. január

1942 Nemecký generál tankových vojsk Erwin Rommel (*1891 – †1944), prezývaný Púštna líška, podnikol ako veliteľ Afrikakorpsu nový útok v Západnej púšti

29. január

1917 Ruská vláda schválila utvorenie Československej národnej rady (ČSNR) na Rusi s J. Dürichom, ktorú si podriadila a odtrhla od ČSNR v Paríži. Po zásahu M. R. Štefánika bol Dürich vo februári 1917 z ČSNR vylúčený.

31. január

1947 Začala sa evakuácia britských žien a detí z Palestíny po tom, ako narastali útoky bojovníkov, ktorí požadovali samostatný židovský štát

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

Chcem sa vás opýtať, či môžem nosiť zdravotnícky rozlišovací znak hoci už teraz nie som v zdravotníckej funkcii, no

- mám absolvovaný vstupný odborný zdravotnícky kurz a kurz zberača ranených?

Komplexne sa o danej problematike zmiňuje interný predpis Výnos Ministerstva obrany Slovenskej republiky zo 4. decembra 2015 č. ÚLP-11-32/2015-OdL, ktorým sa ustanovujú druhy vojenskej rovnošaty, výstrojových súčiastok, špecifických znakov vojenskej rovnošaty, ich nosenie a používanie a spôsob nosenia významnaní na vojenskej rovnošate.

Vo výnose sa uvádza:

Rukávové znaky na ľavom rukáve poľnej blúzy nosia profesionálni vojaci v tomto poradí:

- a) priznaný znak účelového zoskupenia,
- b) špecializácia odbornosti,
- c) rukávový znak triedy vycvičenosti ozbrojených síl,
- d) rukávový znak funkčného zaradenia.

Z uvedeného vyplýva, že ak dotýčný profesionálny vojak už nie je ustanovený v rámci H10 (zdravotnícka odbornosť), ale napríklad je momentálne spojár, mal by vyjadriť spolupatričnosť k danej špecializácii a zložke, kde je ustanovený na funkciu. A to i napriek tomu, že vykonal spomínané kurzy i odborný výcvik v odbornosti H10 a v minulosti plnil úlohy vo vojenskom zdravotníctve OS SR

šbnrtm. Viliam Machara
veliaci poddôstojník – hlavný zdravotník OS SR

Armáda Slovenského štátu

Slovenský historik Tomáš Klubert sa sústredil na armádu vojnového Slovenského štátu od obranných bojov proti Maďarsku cez protipološské ťaženie, nasadenie na východnom fronte v bojoch proti Sovietom až po Povstanie a odchod do hôr. Jeho 462 stranovú knihu Slovenská armáda v druhej svetovej vojne slovom a obrazom vydali Ústav pamäti národa s vydavateľstvom Perfekt. Nemapuje len ťažiskové nasadenia z pohľadu velenia, ale vývoj situácie vhodne ilustruje aj detailmi. Ťažisko ilustrácií spočíva predovšetkým v dvesto stranovej fotografickej prílohe, v publikovaní situačných mapiek a v predstavení najpoužívanějších zbraní či dobových hodnotných označení.

Letka 13

V Balneologickom múzeu Piešťany potrvá do konca februára výstava venovaná Letke 13. Táto najznámejšia jednotka „vzdušných zbraní“ vojnového Slovenského štátu bola dislokovaná v Piešťanoch, nasadili ju na východnom fronte, no po vypuknutí Slovenského národného povstania sa väčšina jej príslušníkov pridala k povstalcum.

(pv)

Výstrel virtuálneho krídla Piešť
Váš vstupný prejav dňa 3. februára 2017
o 19:00 hod. na

21. reprezentačný letecký ples

v priestoroch historickej sály PRO Čierny evol

Cena vstupného jubilea:

Lavorná show	Hudobná skupina HAPPY
Tanečná skupina SOUL	Dechová rytmická súprava nápojov
Vojenská hudba Banča Bystrica	Host programu: Peter PACUT
	alias František MERCURY

Prílohy vstupníc do 20. januára 2017
z pr. P. P. P. P. KACIAR, tel. č. 527 480
Cena vstupného 35,- €

VOJENSKÁ FARNOSŤ SV. MARTINA V MARTINE

POZÝVA VŠETKÝCH

NA

5. PLES VÝCHODNIAROV

(NARODENÝCH OD RIEKY MORAVA NA
VÝCHOD)

KTORÝ SA USKUTOČNÍ 28. JANUÁRA 2017
O 19:00 HOD.

V SPOLOČENSKEJ SÁLE PENZIÓNU ČIERNA
PÁNI

CENA: 35€/OSOBA + TOMBOLA

KONTAKT: MGR. JÁN OSTAPČUK
0903824435

Nedostali ste Obranu?

Zmenili ste adresu?

Potrebuje odoberať iný počet výtlačkov?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo mail obrana@mod.gov.sk

MILITARY ENGLISH

INTEGRATED AIR DEFENSE

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: Senior Airman Brett Clashman, U.S. Air Force

With new weapons being developed and **threat vectors** being **reassessed** and redrawn, the discussion on the **merits** of the respective air defense systems has **flared up** again. The definition of the integrated air defense systems (IADS) is that it is essentially a series/set of independent platforms/subsystems, which when working together are tasked with providing air defense over a generally large area. These individual platforms or subsystems can be ground-based, maritime-based, or airborne, or a combination of the above. At a very basic level, there are four elements which are required for air defense: sensors, shooters, command and communications. In many respects, airborne systems are the preferred type to utilize for sensors and shooters, due to systems capabilities. Airborne sensors (AEW, AWACS, etc.) can guide airborne shooters on a **CAP mission** to cover a significantly larger area than the same number of ground-based AA or SAM units could. Some of the disadvantages of airborne systems are the increased **per unit costs**, limitations in availability due to pilot/operator and equipment fatigue and maintenance, as well as the fact that they generally require far greater amount of technical and logistical support due to the increased complexity of such systems. An integrated air defense system (IADS) puts all anti-aircraft sensors (e.g., radar, visual observers, and other technical means) as well as anti-aircraft weapons (e.g., anti-aircraft artillery, surface-to-air missiles, air superiority fighters and interceptors, etc., under a common C&C (command-and-control) structure. The first operational IADS, with no computer assistance other than in the brains of the defenders, was in the Battle of Britain, where the communication between radars, early warning systems, command centers and airplanes had played a decisive role in countering the German attacks.

Today, the picture is not much different and although computers and autonomous systems have made laying underground telephone cables **obsolete**, the principle stands: NATO Integrated Air Defense System (NATINADS) was the NATO response to the Soviet development of long range bombers in the 1970s. Development was approved by the NATO Military Committee in Decem-

ber 1955. The system was to be based on four air defense regions (ADRs) coordinated by SACEUR. Starting from 1956 early warning coverage was extended across Western Europe using 18 radar stations. This part of the system was completed by 1962. From 1960 NATO countries agreed to place all their air defense forces under the command of SACEUR in the event of war. These forces included C&C systems, radar installations, and SA missile units as well as **interceptor** aircraft.

By 1972 NATINADS was born consisting of 84 radar sites and associated Control Reporting Centers and in the 1980s the Airborne Early Warning / Ground Environment Integration Segment upgraded the NATINADS with the possibility to integrate the AWACS radar picture and all of its information into its visual displays.

NATO Integrated Air and Missile Defense (NIAMD) now ranges from NATO air policing in peacetime to the actions necessary to **nullify** or reduce the effectiveness of air and missile threats during times of crisis and conflict. The system detects, tracks, identifies and monitors airborne objects (for instance aircraft, helicopters, unmanned aerial vehicles and ballistic missiles), and – if necessary – intercepts them using surface-based or airborne weapons systems.

GLOSSARY

- **threat vectors** /θret 'vektəz/ - vektory hrozieb;
- **reassessed** /'ri:ə'sest/ - prehodnotený ;
- **merits** /'merits/ - prednosti;
- **flared up** /fleəd ʌp/ - rozhoriet sa;
- **CAP mission** /'kæp 'mɪʃən/ - vzdušné bojové hliadkovanie (combat air patrol);
- **per unit costs** /pɜ: 'ju:nɪt kɒsts/ - jednotkové náklady;
- **obsolete** /'ɒbsəli:t/ - zastaraný, prekonaný;
- **interceptor** /'ɪntə'septə/ - stíhacie lietadlo;
- **nullify** /'nʌlɪfaɪ/ - anulovať, zneplatniť.

Ján Ondrejčin, kancelár
Ústredia ekumenickej
pastoračnej služby
v OS a OZ SR

DUCHOVNÉ SLOVO

Sila a krídla

Na začiatku každého nového roka zaletíme v myšlienkach až k obzorom. Chceli by sme poznať a zistiť, či sme si správne zvolili cestu a či dôjdeme do cieľa. Pre niekoho je úspechom kariéra, iný chce byť prospešný pre svoje okolie a ďalší zasa chce mať nesmrteľnú slávu vo vede alebo v spoločnosti. Lenže v tomto chaoticky meniacom sa svete sú všetky naše zvyky a tradície vystavené obrovským otrasom a my strácame pôdu pod nohami. A napokon v zápase o budúce istoty sa neraz prikláňame k starým osvedčeným pravdám a zúfalo voláme po ostrážitosti a vybudovaní nových systémov bezpečnosti v krajine.

Možno i prorok Izaiáš zvestoval Božie slovo o novej nádeji pre Židov, ktorí žili už mnoho rokov v Babylone, duchovne v podobnej situácii. Po ekonomickej stránke sa presťahovaným Židom situácia postupne zlepšovala. Zabývali sa „v krajine pri Veľkej rieke“ a našli si v nej svoj spôsob života. Ale po duchovnej stránke im niečo dôležité chýbalo. Nemali víziu, nevideli zmysluplnosť svojej viery a náboženského zamierenia. Dokonca si mysleli, že Boh na nich zabudol, že ich prenechal svojmu osudu. Sami seba sa pýtali: „Skrytá je moja cesta pred Hospodinom a moje právo uniká môjmu Bohu?“ Nuž a do tejto duchovnej neistoty a malátnosti im prorok dáva zdanlivo nepatričnú otázku: „Pozdvihnite svoje oči a pozrite, kto to stvoril!“ Prorok, chce, aby sa jeho ľud zamyslel, aby sa pozeral aj ponad tie obrovské hradby a veľkosť diel babylonských stavieb, či mohutnej sily armády a uvedomil si ohromnú Božiu moc – napríklad v stvorení. Pýta sa: Ak tento svet aj celý vesmír funguje v harmónii, lebo ho stvoril Boh, nie je teda On garantom zmysluplnosti aj nášho jestvovania a budúcnosti?

Keď Boh stvoril svet a v ňom i naše krásne Slovensko, keď previedol obyvateľov tohto kúska Zeme úskaliami dejín tak, aby mali svoju krajinu, či nás nepovedie i naďalej v budúcnosti aj keby sa svet zmenil od základu? Veru, nie je skrytá naša cesta – Boh ju dobre pozná. Nie sme zabudnutí, ale sme hľadaní, aby sme nezostali bez sily, preto sa spoľahnime na Jeho angažovanosť v našej veci, veriac, že: „Tí však, čo očakávajú Hospodina, dostávajú novú silu, ako orly dostávajú krídla, budú utekať a neustanú, pôjdu a nevyčerpajú sa.“

Biblia, Izaiáš 40, 31:

Tajomstvo krvi

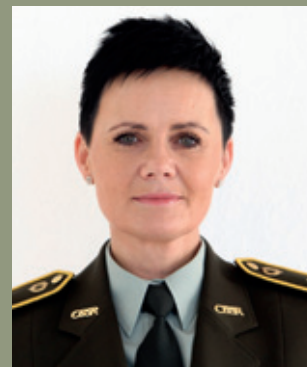
Darovanie krvi je aj pre mužov možnosťou darovať život, ktorého darkyňou je bežne len žena. Zároveň je to v súčasnosti najlepší a najjednoduchší spôsob ako si dať skontrolovať svoj zdravotný stav. A to v intervaloch, ktoré si sám nastavím.

Krv je tekutá, ale nie je tekutinou. Trochu obrazne možno povedať, že je to orgán v tekutom stave. Jej tajomstvo je v jej komplexnosti a zložitosti pracovných úloh. Nie všetky jej tajomstvá sú odkryté. No tie, vďaka ktorým možno krv darovať, už poznáme. Nielen vo vojnách táto možnosť zachránila státisíce životov. Zachraňuje ich aj v mieri.

Niečo ako internet

Krv má tekutú zložku, čiže plazmu, ktorá je zmesou koloidných a krištáloidných komponentov (bielkoviny, enzýmy, minerály, ionty). Plazma je v podstate prostredím komunikácie všetkých orgánov a orgánových systémov. V modernom pohľade je to niečo ako internet, kde informácie nemajú elektrickú, ale chemickú podobu. Vaša genetická predispozícia, ak je neporušená, aj v tomto momente produkuje obrovské množstvo chemických látok, ktoré v komunikačnom virvare udržiavajú organizmus v stave zvanom život. A to od vnútromaternicového obdobia až po smrť; niektoré génové produkcie vyhasínajú až hodiny po vypnutí mozgovej aktivity a zastavení obehu krvi.

A to sme s krátkym pohľadom na krv ešte len začali! Vieme, že v plazme existujú tri druhy buniek: červené a biele krvinky a krvné doštičky. Všetky sa tvoria v krvotvorných orgánoch, kostnej dreni, s ktorou spolupracuje v systéme aj uzlinový komplex, slezina a pečeň. No a všetky druhy krviniek majú rozprávkový začiatok, pretože vznikajú z tej istej jedinej materskej bunky takzvaným kompartmentovým (špajzovým) systémom. Materská bunka, čakajúca v zásobníku, dostane chemický povel na delenie, napríklad smerom k červenej krvinke. Vycestuje zo špajze (ak chcete z komory), vykoná mitózu, teda rozdelí sa na dve rovnaké bunky a vzápätí jedna začína naspäť do zásobníka. Tá druhá pokračuje vo vývoji k zrelej červenej krvinke. Aby sme poľudšťili realitu čísla 10 na dvanástu v každom litri krvi, znamená to, že každý človek má v litri krvi asi päťtisíc miliárd červených krviniek, ktoré zabezpečujú skvelú logistiku pri distribúcii kyslíka a odvádzaní oxidu uhličitého z organizmu. Červená krvinka žije pritom približne 120 dní. Po vykonaní práce ju organizmus rozloží a vyrobí novú. Alebo ju v prospech organizmu človeka, ktorý je práve chorý či zranený, venujete vy – darcovia.

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

mjr. Mgr. Oľga Koháryová
hlavná psychologička
OS SR

Arzenál zbraní

To sa, pravdaže, týka aj bielych krviniek, ktorých základnou funkciou je, povedané po vojensky, komplexná obrana a ochrana organizmu pred vnútorným i vonkajším nepriateľom. Na obranu i útok majú celý arzenál zbraní. Od priamo útočiacich bielych krviniek požierajúcich agresora cez protilátky, ktoré likvidujú iné typy agresorov, až po strážne jednotky. Tie bez prestávky kontrolujú a eliminujú zvrhnuté, degenerované či k rakovine smerujúce bunky. Existujú aj biele krvinky, ktoré fungujú ako upratovacie čaty organizmu. Voči útočníkom i v spolupráci s inými štruktúrami organizmu využívajú aj špeciálny sofistikovaný eliminačný znehybňujúci systém. Niektoré s nami žijú celý život, iné pôsobia po uvoľnení z obehu menej ako 10 minút, pretože v boji s nepriateľom fungujú ako kamikadze. Vidíme ich napríklad v hnisavých ranách ako bielu hmotu – súčasť hojenia rany.

A krvné doštičky? Vznikajú, zjednodušene povedané, ako odštiepky z veľkej bunky zvanej megakaryocyt. Sú súčasťou hojdačky, ktorá kolíše medzi stavom, keď je krv tekutá a zdravo prúdi v organizme – a keď stuhne a mení sa na fibrínovú zátku, aby napríklad banálne krvácanie z odreniny netrvalo nekonečne, alebo aby sa neskončilo postupnou tvorbou trombu. Skrátka – skvelá žienina práca.

Budete mladší

Púšťanie krvou je známe už 5 000 rokov, z čias starej Číny. Nebola to len liečba, ale aj pokus o zmladzovanie. Darcovstvo krvi však duševne naozaj omladzuje. Už len to, že máte v sebe potrebnú dávku dobroprajnosti a žičlivosti, že sa viete podeliť so svojim zdravím, vás robí sviežejšími a sebavedomejšími. Tiež žijete s vedomím, že máte po svete zopár (desiatok) anonymných pokrvných sestier či bratov. Nehovoriac o tom, že darovanie krvi iniciuje rýchlejšiu obnovu všetkých troch typov krvných bunkových elementov, teda červených a bielych krviniek, aj krvných doštičiek a aj to je krok k zdraviu. Samozrejme, všetko s mierou. Ženy môžu krv darovať každé štyri mesiace, muži každé tri. Fyzicky vysoko aktívni ľudia by aspoň deň pred odberom a počas neho mali znížiť výdaj energie. V deň darcovstva nezabudnite na primerané raňajky s dostatočným množstvom tekutín. Všetko ostatné sa dozviete z darcovského dotazníka či priamo od lekára. On sám si musí vyhodnotiť dve rozhodujúce otázky: či bude odobratá krvná v jednotka v predpísaných parametroch, a teda či odber realizovať – a či odberom nemôže byť poškodený samotný darca, ktorého si treba vážiť o to viac, že umelo sa nedá vyrobiť jediná krvinka.

MUDr. Juraj Mitura, plk. v. v.
prednosta Ústavu hematológie a transfuziológie
Ústredná vojenská nemocnica Ružomberok
Foto: Ivan Kelement

Rodina

Rodina – súkromný mikrosvet každého človeka. Malý svet s veľkými hodnotami. Dáva istotu, pocit bezpečia, pochopenia a lásky bez podmienok. Je to miesto našich rozlúčok a návratov, ziskov, aj veľkých strát, radosti, nádeje, smútku i strachu. Zmysel rodiny vidíme najviac počas Vianoc a na Nový rok, keď si pripomínáme podstatu rodiny v poďakovaní za rok minulý a v predsavzatiach na rok budúci. Myslíme na tých, ktorí už nie sú medzi nami, na tých, ktorým patria naše spomienky. Je to kolobeh života, pre mnohých nepochopiteľný, nelogický, nespravodlivý, ale existujúci.

Stále však máme tých, ktorí sú s nami, všetkých našich blízkych čakajúcich na čas a priestor, ktorý im venujeme. Čím ďalej a dlhšie sme od domova, tým intenzívnejšie si uvedomujeme hodnotu vlastnej rodiny, lásku a podporu partnera/partnerky, detí, rodičov, priateľov i známych. Vojaci prežívajúci vianočné a novoročné sviatky v zahraničných operáciách, ďaleko od svojej rodiny, poznajú tieto pocity najosobnejšie.

Špecifiká „vojenskej rodiny“ nespočívajú len v odlúčení. Funkčnosť vzťahov je založená na vzájomnej dôvere, tolerancii a maximálnom spoľahnutí na partnera/partnerku. Život na „týždňovkách“ preverí stabilitu nejedného vzťahu, vyškolí k samostatnosti mnohých členov rodiny. Je obdivuhodné, ako dokáže rodina zvládnuť vojenský život a koľko zvládne vojak vďaka svojej rodine. Nie každý vzťah vydrží, nie každý odolá ťažkostiam obmedzení. Dnešok nežívi súkromnému času a priestoru, nepomáha budovať najdôležitejšie vzťahy v živote človeka, je nekompromisný vo vyberaní morálnej dane od každého z nás. Nedáva priestor na otázku ani na odpoveď, čo skutočne chceme a skutočne potrebujeme.

Preto by sme sa mali tešiť z každej chvíle strávenej s rodinou, v novoročných záväzkoch myslieť aj na záväzky voči najbližším. Investovať do vzťahov lásku, toleranciu a úsmev. Slovom Jana Wericha: „Úsmev prináša šťastie do domu, v starostiach je oporou, je citlivým prejavom priateľstva. V únave prináša odpočinku, v znechutení a v smútku je potechou a pre každú bolesť je prirodzeným liekom. Nemožno si ho kúpiť, ani požičať, ani ukradnúť, pretože má hodnotu chvíle, v ktorej sa dáva.“

Československá armáda na začiatku studenej vojny

V priebehu povojnových rokov narastali politické diferencie medzi členmi protihitlerovskej koalície. Prvou otvorenou konfrontáciou sa stala prvá berlínska kríza v roku 1948, keď Sovietsky zväz nesúhlasil s integráciou západných okupačných zón Nemecka a zablokoval pozemné prístupy k západným zónam Berlína. Krajiny západnej Európy, tvárou v tvár bezprostrednej hrozbe vojny a masívnej sovietskej vojenskej prevahe sa s predstaviteľmi Spojených štátov amerických dohodli na vytvorení vojensko-politického paktu a v apríli 1949 nasledovalo podpísanie Severoatlantickej zmluvy. Na oboch stranách barikády studenej vojny sa začala intenzívna integrácia, primárne v hospodárskej a vojenskej oblasti. Kým v Európe panoval mier s prstom na spúšti, v iných častiach sveta sa oba bloky angažovali vojensky v regionálnych konfliktoch. K uvoľňovaniu medzinárodného napätia došlo až koncom 50. rokov.

Sovietsky zväz si v priebehu povojnového obdobia vybudoval na svojich západných hraniciach systém satelitných štátov, ktoré s mocenským hegemonom aj medzi sebou podpísali vzájomné spojenecké zmluvy. V prípade Československa sa jedným zo základných pilierov spolupráce stala sovietsko-československá zmluva o priateľstve, podpísaná v decembri 1943, v ktorej sa okrem spojenectva proti nacistickému Nemecku a prípadnej nemeckej agresii v budúcnosti Československo zaviazalo, že nebude viesť svoju zahraničnú politiku proti záujmom ZSSR. Po nej nasledovali po skončení vojny ďalšie, ktoré sa zaoberali jednotlivými oblasťami spolupráce.

Pokiaľ ide o vojenskú oblasť, ČSR vysoko hodnotila úspechy sovietskych vojsk a ich podiel na nemeckej porážke. Československo už prostredníctvom Košického vládneho programu z roku 1945 deklarovalo, že organizácia, výzbroj a výcvik československej brannej moci majú byť totožné s organizáciou, výzbrojou a výcvikom Červenej armády. Postupne sa zavádzali sovietske smernice, a to aj napriek počiatočnému odporu časti veliteľského zboru, a nekriticky preberali sovietske modely.

Hlavný štáb už v lete 1945 žiadal o vyslanie sovietskych poradcov a do ČSR v krátkom čase pricestovalo niekoľko desiatok sovietskych učiteľov a inštruktorov, ktorí pôsobili na vojenských školách. So svojím postavením však neboli spokojní, kritizovali najmä údajne zlý vzťah Hlavného štábu k nim. Situácia sa „zlepšila“ až v roku 1949, keď sa začali konať pravidelné porady medzi predstaviteľmi ministerstva národnej obrany, Hlavného štábu a sovietskymi poradcami. Rady sovietskych poradcov v armáde sa postupne stávali príkazmi. V priebehu berlínskej krízy a pod vplyvom sovietskej vojenskej doktríny došlo potom k reorganizácii čs. armády a presunom vojsk smerom k západnej hranici štátu.

Príchod ďalších poradcov v roku 1949, o ktorý čs. strana žiadala, Sovieti nepriamo podmienili odvolaním ministra gen. Ludvíka Svobodu. Po jeho odchode prišlo do ČSR niekoľko stoviek vojenských poradcov, ktorí pôsobili nielen na ministerstve, v Hlavnom štábe či školách, ale aj vo veliteľstvách vojenských okruhov, veliteľstvách zbraní, armádnych zborov, divízií a plukov. Ďalší pôsobili napríklad v zbrojárskom priemysle. Ich primárnou úlohou bolo dozerať na masívnu výstavbu a prípravu čs. armády, keďže sovietska vojenská doktrína v Európe počítala s vypuknutím konfliktu so Západom. Po veľkej reorganizácii z roku 1950 sa územie štátu rozdelilo na dva vojenské okruhy, pričom prakticky všetky tankové a mechanizované divízie sa nachádzali na západe krajiny.

Mgr. Matej Medvecký, PhD.,
Vojenský historický ústav

Výstavba zbrojného priemyslu

Na prelome 40. a 50. rokov minulého storočia sa vo výzbroji čs. armády nachádzalo množstvo zbraní rôznorodej proveniencie – od predvojnových československých, cez nemeckú (ukoristenú) techniku a výstroj, až po zbrane americkej, britskej a sovietskej výroby. V záujme zlepšenia komplikovanej situácie a unifikovania materiálneho vybavenia čs. armády začali Sovieti začiatkom 50. rokov minulého storočia dodávať značné množstvo výzbroje a ďalšieho vojenského materiálu. Pretože nebolo možné pokryť potreby armády výlučne dodávkami zo ZSSR, začala aj ČSR masívne budovať zbrojársky priemysel.

Podľa novej hospodárskej koncepcie štátu sa čs. ekonomika sústreďovala na urýchléné vybudovanie ťažkého priemyslu, ktorého produkcia sa mala v horizonte niekoľkých rokov zdvojnásobiť. V priebehu prvej polovice 50. rokov sa zbrojárska produkcia v ČSR zvýšila štvornásobne. Zavádzala sa výroba zbraní podľa sovietskych licencií,

pričom krajina mala v konečnom dôsledku nielen urýchlíť prezbrojenie vlastnej armády, ale aj dodávať výzbroj ďalším socialistickým krajinám. Vďaka masívnym investíciám, ktoré presahovali reálne možnosti čs. ekonomiky, sa armádu podarilo v priebehu niekoľkých rokov do značnej miery prezbrojiť.

T-34/85 sú typickou ukážkou licenčnej výroby zbraní na Slovensku

Lietajúci kombajn

Vrtuľový jednomotorový jednoplošník Avia B-33 (československá licenčná verzia Il-10) získalo do zbierkového fondu vtedajšie Dukelské múzeum prevodom z Východného vojenského okruhu v Trenčíne. Exponát umiestnili v roku 1964 v areáli Duklianskeho bojiska pri ceste nad obcou Nižný Komárnik.

V rokoch 1952 -1955 sa v pražskej továrni Avia pod označením Avia B-33 licenčne vyrábala československá verzia úspešného sovietského lietadla Il-10. V československej armáde dostala prezývku lietajúci kombajn.

Bojoval v Európe i Ázii

V roku 1943 vznikli v konštrukčnej dielni S. V. Iljušina prvé nákresy lietadla Il-10. Jeho prototypy testoval v apríli 1944 pilot Vladimír Kokianki. Po úspešných testoch bolo ešte do konca roka 1944 vyrobených prvých 99 lietadiel. Zapojili sa do bojov na konci vojny. A osvedčili sa. Preto sa vyrábali a postupne modernizovali dlhé roky. Po skončení vojny v Európe boli lietadlá v auguste 1945 nasadené do bojov proti Japonku. Od začiatku vojenského konfliktu na Kórejskom polostrove Il-10 aktívne pôsobili na strane severokórejských vojsk.

Koncom leta 1950 bolo zo ZSSR dodané prvé vzorové lietadlo pre licenčnú výrobu. Začiatkom augusta pristálo na letisku v Trenčíne 60 kusov Il-10 (dodaných ich bolo spolu 80). V roku 1951 prebral licenciu na výrobu lietadla podnik Avia, ktorý v rokoch 1951 - 1955 vyrobil asi 1 200 kusov pod označením Avia B-33 pre

bojové lietadlá a Avia CB-33 pre školské výcvikové lietadlá. Približne 600 kusov bolo exportovaných do Poľska, Rumunska, Bulharska a Jemenu.

Licenčná výroba v Prahe

Lietadlo Avia B-33 je dvojmiestne bojové bombardovacie vrtuľové lietadlo. Je to jednoplošník s lichobežníkovými krídlami. Posádku tvorili pilot a zadný strelec. Prednú časť tvorí kabína s centroplánom a škrupinovou konštrukciou z pancierových plátov s hrúbkou 4 - 8 mm, ktoré sú pospájané 5 mm hrubými duralovými páskami. Táto škrupinová konštrukcia dokázala odolať strelám až do kalibru 12,7 mm.

Prvé lietadlo Avia B-33 pre problémy vo výrobe vzlietlo až 26. decembra 1951 ešte s pôvodným sovietskym motorom M-42. Druhé vyrobené lietadlo už malo licenčne vyrábaný motor. Avia B-33 bola vyzbrojená štyrmi leteckými kanónmi NS-23M kalibru 23 mm, ktoré boli umiestnené v krídle (spolu so 150 nábojmi pre každý kanón). Zadný strelec obsluhoval pohyblivý kanón B-20 kalibru 20 mm. Lietadlo mohlo niesť aj letecké bomby. Buď nieslo dve 250-kilogramové, štyri 100-kilogramové letecké bomby alebo štyri rakety N-150 130 mm. V bombovníci lietadla mohla byť tiež umiestnená jedna 400 kg letecká bomba.

V 50. rokoch 20. storočia sa Avia B-33 stala súčasťou výzbroje československých vzdušných síl. Na Slovensku to bol 30. bojový letecký pluk Piešťany (1. 11. 1954 - 1. 10. 1958), 32. bojový letecký pluk Trenčín (1. 11. 1954 - 1. 10. 1960), 1. letecký školský pluk Prešov (1959 - 1966) a 2. letecký školský pluk Košice (1959 - 1962).

Stret s Migmi

Jedno československé lietadlo Avia B-33 sa 4. novembra 1956 zúčastnilo bojového stretnutia s maďarskými lietadlami. Nadporučík Samočel z 1. letky piešťanského pluku bol na prieskumnom lete pozdĺž československo-maďarských hraníc. V okolí Komárna sa jeho lietadlo dostalo pod paľbu dvoch maďarských stíhačiek MiG-17. Palubný strelec lietadla streľbu opätovoľ. Pilotovi sa podarilo z nebezpečnej situácie dostať prudkým manévrom. Lietadlu po strete okrem iného chýbala polovica výškového kormidla. V súčasnosti sa zachovali len tri bojové lietadlá Avia B-33. Jedno je umiestnené vo Vojenskom leteckom múzeu Praha - Kbely, druhé je súčasťou expozície Múzea poľského letectva v Krakove. Tretie zachované lietadlo je súčasťou expozície Vyhliadkovej veže na Dukle. Vyrobili ho v roku 1954. Najskôr bolo súčasťou leteckého pluku Brno - Slatina. V roku 1959 bolo presunuté na letisko IŠľa pri Prešove. V roku 1964 bola Avia umiestnená v areáli Duklianskeho priesmyku na podstavci v obci Nižný Komárnik. V rokoch 2012 - 2015 lietadlo reštaurovali v priestoroch vrtuľníkového krídla Prešov obetaví dobrovoľní mechanici. Od septembra 2015 je súčasťou expozície Vyhliadkovej veže na Dukle.

Text: Mgr. Ivan Cuper
Foto: Miroslav Mihálik
VHÚ-VHM-Mo Svidník

Takticko - technické údaje

Motor:	Mikulin AM-42 (1471kW/ 2000k)
vrtuľa:	trojlistá AV 5L 24 priemer 3,6 m
objem palivových nádrží:	738 l
max. rýchlosť:	505 km/h
hmotnosť:	4 680 kg prázdna 6 335 kg vzletová
rozmery:	rozpätie krídel 13,4 m dĺžka 11,2 m výška 4,1 m

Vojenský historický ústav

Múzejné oddelenie

Vojenského historického múzea Svidník
Bardelovská 14, 089 01 Svidník
tel.: 054/7521398, fax: 054/7521506,
vhmsvidnik@vhu.sk

Otváracie hodiny múzeu:

1. máj až 15. október:
utorok až nedeľa:
09.00 až 17.00 hod.
16. október až 30. november
1. apríl až 30. apríl:
utorok až piatok:

09.00 až 15.00 hod.

sobota a nedeľa:

11.00 až 15.00 hod.

1. december až 31. marec

utorok až piatok:

09.00 až 15.00 hod.

sobota, nedeľa, štátne sviatky:
zatvorené

Vyhliadková veža – Dukla:

1. máj až 15. október:

utorok až nedeľa:

09.00 až 17.00 hod.

posledný vstup: 16.30 hod.

Vstupné: expozícia Svidník a vyhliadková veža – Dukla

Dospeli: 1.00 €

Študenti a dôchodcovia: 0.50 €

Vojnoví veteráni, zamestnanci rezortu MO SR, členovia Zväzu
múzej na Slovensku, Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV,
Spoločnosti slovenských archivárov) a deti do 15 rokov – vstup
zdarma

Odporičanie pre organizované skupiny

Pre organizované skupiny návštevníkov (30 ľudí a viac)

sa odporúča nahlásiť dátum, jazyk a počet návštevníkov
telefonicky, osobne, e-mailom alebo listom minimálne 7 dní
pred príchodom.

Vrtuľový jednomotorový jednoplošník Avia B-33 zo zbierok Vojenského historického múzea Svidník